

RAPPORT

2020

SYSTEMATISK KARTLEGGINGSOVERSIKT

Metoder for andrespråksopplæring av voksne innvandrere

Utgitt av Folkehelseinstituttet
Område for helsetjenester

Tittel Metoder for andrespråksopplæring av voksne innvandrere: en systematisk kartleggingsoversikt

English title Methods for second language training of adult immigrants: a systematic scoping review

Ansvarlig Camilla Stoltenberg, direktør

Forfattere Lars Jørund Langøien, prosjektleder, *forsker, Folkehelseinstituttet*
Lien Nguyen, *spesialbibliotekar, Folkehelseinstituttet*
Rigmor C Berg, *avdelingsdirektør, Folkehelseinstituttet*

ISBN 978-82-8406-111-5

Publikasjonstype Systematisk kartleggingsoversikt

Antall sider 76 (80 inklusiv vedlegg)

Oppdragsgiver Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)

Emneord(MeSH) Refugees, Immigrant, Second language learning

Sitering Langøien LJ, Nguyen L, Berg RC. Metoder for andrespråksopplæring av voksne innvandrere: en systematisk kartleggingsoversikt. [Methods for second language training of adult immigrants: a systematic scoping review] Rapport – 2020. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2020.

Innhold

INNHold	3
HOVEDBUdSKAP	5
SAMMENDRAG	6
KEY MESSAGES	9
EXECUTIVE SUMMARY (ENGLISH)	10
FORORD	13
INNLEDNING	14
Hvorfor er det viktig å utføre denne kunnskapsoppsummeringen	15
METODE	17
Beskrivelse av systematisk kartleggingsoversikt	18
Inklusjonskriterier	18
Litteratursøk	19
Artikkelutvelging	20
Dataekstraksjon og sammenstilling	20
RESULTATER	22
Resultater av litteratursøket og utvelgelse	22
Beskrivelse av inkluderte studier	26
Språkundervisning med teknologiske hjelpemidler	27
Tiltak for innvandrere med lite eller ingen utdanning	36
Språkopplæring på arbeidsplass og gjennom praksis	40
Språkprogrammer	45
Ulike pedagogiske tilnærminger og «klasseromsstrategier»	53
Ulike pedagogiske tilnærminger og kreativitet	59
Ulike pedagogiske tilnærminger og tilpasning	61
Økonomiske insentiver	63
DISKUSJON	65
Hovedfunn	65
Styrker og svakheter	68
Hvor generaliserbare er resultatene?	69
Kunnskapshull	69
KONKLUSJON	70

REFERANSER	71
VEDLEGG	77
Vedlegg 1 - Ordliste	77
Vedlegg 2 - Søkestrategier	78

Hovedbudskap

Vi utførte på oppdrag fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) en systematisk kartleggingsoversikt. Den sammenfatter studier om undervisningsstrategier for andrespråksopplæring av voksne innvandrere.

Vi utførte et svært omfattende søk, og vurderte ca. 1100 studier i fulltekst. Vi inkluderte 66 studier, med totalt ca. 79 000 deltakere i studiene (77 060 deltakere er fra én svensk registerbasert studie). Det var flest kvalitative studier, men vi inkluderte også 12 kontrollerte studier. Tre fjerdedeler av studiene er publisert det siste tiåret. Majoriteten av studiene er fra Europa, inkludert 21 studier fra Skandinavia.

De inkluderte studiene omtalte svært mange ulike tiltak og metoder for andrespråksopplæring. Hovedtrekkene på tvers av studiene er:

- Teknologiske hjelpemidler i språkundervisningen oppleves som nyttige.
- Språkopplæring på arbeidsplass og gjennom praksis oppleves som verdifullt.
- Bruken av historiefortelling, drama og rollespill kan gjøre deltakerne mer komfortable med å snakke målspråket.
- Pengebonuser ser ikke ut til å bedre innvandreres språktilegnelse.
- Tilpasninger i språkopplæringen kan bedre mulighetene for språklæring.

Det fins mange kvalitative studier om språkopplæring for innvandrere. Men det fins begrenset dokumentasjon om hvilke språkopplæringmetoder som er effektive. Det er behov for flere studier om effekten av tiltak og undervisningsmetoder for voksne innvandrere.

Tittel:

Metoder for andrespråksopplæring av voksne innvandrere: en systematisk kartleggingsoversikt

---

Publikasjonstype:

Systematisk kartleggingsoversikt

En kartleggingsoversikt kartlegger og kategoriserer eksisterende forskning på et tematisk område og identifiserer forskningshull som kan lede til videre forskning

---

Svarer ikke på alt:

- Ingen studier utenfor de eksplisitte inklusjonskriteriene
  - Ingen helseøkonomisk evaluering
  - Ingen anbefalinger
-

Hvem står bak denne publikasjonen?

Folkehelseinstituttet har gjennomført oppdraget etter forespørsel fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)

Når ble litteratursøket utført?

Søk etter studier ble avsluttet Februar 2020.

Sammendrag

Innledning

Innvandrere utgjør 14,7 % av den norske befolkningen. I Norge regnes norskopplæring som ett av de viktigste tiltakene for integrering av innvandrere. Språkopplæring har betydning for utdannings- og arbeidsmuligheter og generelt muligheten til bli en del av et nytt land. Kommuner som bosetter flyktninger skal tilby opplæring i norsk og samfunnskunnskap som ledd i introduksjonsordningen. Målgruppen for norskopplæringen er imidlertid svært sammensatt, blant annet når det gjelder tidligere skolegang og utdanningsnivå. For kommuner som bosetter flyktninger og skal tilby opplæring i norsk og samfunnskunnskap som ledd i introduksjonsordningen, og for språkunderviserne, er det derfor utfordrende å finne de tiltakene og undervisningsmetodene som er best egnet.

Vi utførte på oppdrag fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) en systematisk kartleggingsoversikt. Den sammenfattede studier om undervisningsstrategier for andrespråkopplæring av innvandrere.

Metode

Vi utførte en systematisk kartleggingsoversikt. Det er en litteraturoversikt over et definert forskningsspørsmål som går fram på en systematisk og vitenskapelig måte for å kartlegge og deskriptivt beskrive eksisterende forskning på et spesifikt tema.

Vi utførte fra november 2018 til februar 2020 et svært omfattende søk etter studier. Vi søkte vi etter studier i elektroniske databaser samt i grålitteraturkilder. Med grålitteratur menes forskning som ikke er publisert i tradisjonelle eller formelle-kommersielle publiseringskanaler. Vi søkte uten språkbegrensninger etter studier fra år 2000 eller senere. Vi søkte bl.a.: ERIC, ISI Web of science, Scopus, Social Services Abstracts, Sociological abstracts, Social Care Online, Cristin, Campbell Collaboration library, Epistemikos, Google Scholar, JStore, SpringerLink. To forskere gikk uavhengig av hverandre gjennom referansene som ble identifisert i databasesøkene. Det første utvalget skjedde på bakgrunn av tittel og abstrakt. Deretter ble aktuelle fulltekster gjennomgått. En forsker gikk gjennom alle referansene fra søket i grålitteratorkilder. Alle studier ble vurdert opp mot inklusjonskriteriene.

Inklusjonskriteriene var

P (populasjon): Voksne innvandrere som er født i utlandet, 16 år eller eldre.

I (tiltak):	Språkopplæring (undervisningsstrategi eller metoder) gjennomført i klasserom eller på annen arena.
C (komparasjon):	Vi inkluderte all type sammenligningsgrupper.
O (utfall):	Effektstudier: Språkferdighet (grad av og iht. mål for aktuell opplæring), startet videreutdanning, og/eller fått en jobb. («Effektstudier» forstås her som studier som har et uttrykt mål å vurdere effekten av språkopplæringen, og som sier noe om hvilke faktorer som virker inn på eller kan assosieres med resultatene av språkopplæringen). Erfaringsstudier: Innvandreres opplevelse av, meninger om og erfaringer med språkopplæring.
Design:	Vi ekskluderte ikke studier på grunnlag av studiedesign, så lenge målet var å vurdere effekten av språkopplæringen og den sa noe om hvilke faktorer som virker inn i eller kan assosieres med resultatene av språkopplæringen. Kvalitative studier ble inkludert hvis de belyste spørsmålet om hva som er virkningsfulle opplæringsmetoder.
Språk:	Alle språk ble inkludert om det var effektstudier. For erfaringsstudier inkluderte vi studier på skandinaviske språk og engelsk.
Land:	Vi inkluderte studier fra settinger som er sammenlignbare med norske forhold, dvs. studier primært fra Europa, men også fra OECD-land som Israel, Australia, Canada og USA.

Én forsker hentet ut data fra studiene. Forskeren sorterte og samlet data trukket ut av hver studie, sammenstilte data i tekst og lagde tabeller der det var relevant. Vi trakk ut og ga beskrivelser av språkopplæringstiltaket eller metoden som er brukt i språkopplæringen, samt resultater og erfaringer som er gjort med denne. Vi vurderte ikke studiene med tanke på eventuell risiko for systematiske skjevheter.

Resultat

Vi vurderte først titler og sammendrag til 12 781 referanser som ble identifisert i søket. Deretter vurderte vi ca. 1100 studier i fulltekst. Det var 66 studier som møtte alle inklusjonskriteriene. Studiene var publisert mellom 2000 og 2018, og tre fjerdedeler av studiene var publisert det siste tiåret. Majoriteten av studiene var fra Europa (60 %), inkludert seks studier fra Norge, ti fra Sverige og fem fra Danmark. Halvparten (50 %) av de inkluderte studiene var kvalitative studier (erfaringsstudier). I tillegg inkluderte vi kontrollerte studier (18 %), mixed-metode studier (17 %), kasuistikker (9 %) og noen feltstudier, en tverrsnittstudie og en oversiktsstudie (6 %). Ingen av de kontrollerte studiene (som undersøkte effekt av tiltak) undersøkte det samme tiltaket. Det var totalt ca. 79 000 deltakere i de 66 studiene, men 77 060 av deltakerne var fra én svensk registerbasert studie.

De inkluderte studiene favnet ulike tiltak og metoder i andrespråksopplæring, og kunne vært sortert og kategorisert på ulike måter. Etter ekstraksjon av data og helhetlig vurdering av studiene fant vi at en gruppering i åtte tematiske kategorier var mest hensiktsmessig. Kategoriene og hovedtrekkene fra disse var:

- Språkundervisning med teknologiske hjelpemidler (16 studier): Mange innvandrere opplever teknologiske hjelpemidler i språkundervisningen som nyttige og meningsfulle. De gir muligheten til å ta større ansvar for egen læring, kan fremme ordforråd og gi økt selvtillit i kommunikasjon på målspråket.
- Tiltak for innvandrere med liten eller ingen utdanning/analfabeter (6 studier): For innvandrere med liten eller ingen utdanning ser det ut til at mange faktorer, f.eks. kulturell bakgrunn og læringskontekst, virker inn på deres opplevelse av læring.
- Språkopplæring på arbeidsplass og gjennom praksis (10 studier): Mange innvandrere opplever språkopplæring på arbeidsplass og gjennom praksis som verdifullt, og mener de kan tilføre språkmessige, sosiale og arbeidsrelaterte gevinster. Det er viktig at arbeid-/praksisplassen legger til rette for øving på målspråket.
- Språkprogrammer (15 studier): Hvorvidt ulike språkprogrammer oppleves å fremme læring varierer på tvers av ulike grupper innvandrere. Passende undervisningsmaterieell synes å være viktig.
- Ulike pedagogiske tilnærminger og klasseromsstrategier (10 studier): Det ser ut til at ulike pedagogiske tilnærminger og klasseromsstrategier kan være verdifulle, men virker forskjellig på ulike grupper av innvandrere. Det synes nyttig å kartlegge og bruke den enkelte deltakers ressurser i undervisningen.
- Ulike pedagogiske tilnærminger og kreativitet (4 studier): Bruken av historiefortelling og drama eller rollespill kan gjøre deltakerne mer komfortable med å snakke målspråket, og dermed gi økte språkferdigheter.
- Ulike pedagogiske tilnærminger og tilpasninger (4 studier): Tilpasninger i språkopplæringen, f.eks. når det gjelder behov og forutsetninger, kan bedre mulighetene for å lære og tilegne seg målspråket.
- Økonomiske insentiver (1 studie): Pengebonuser ser ikke ut til å bedre innvandreres språktilegnelse.

Diskusjon

Gruppene «innvandrere» og «flyktninger» er meget mangfoldige og mange studier konkluderer med at én type språkundervisning kan ikke nå alle grupper. Det kan derfor se ut til at tilpasning til deltakergrupper er viktig, både mht. bakgrunn og til nåsituasjonen. Flere studier understreker også nytten av at innvandrere praktiserer språket de skal tilegne seg. Det ser ut til å være viktig å sette av tid til språkøving, f.eks. via samtaler på arbeidsplassen. Videre ser det ut til at det å knytte språkopplæringen til hverdagsliv og lokalmiljø erfares som læringsfremmende. Integrasjon og tilhørighet kan sees som både middel og mål i andrespråkopplæring av voksne innvandrere.

Konklusjon

Denne systematiske kartleggingsoversikten viser at det fins svært mange studier som omhandler andrespråkopplæring av voksne innvandrere, og det er stort spenn i tematisk og metodisk tilnærming til feltet. Det fins imidlertid kun et fåtall studier som undersøker effekt av metoder for andrespråkopplæring. For å kunne trekke sikre slutninger om hva er de mest effektive metodene for andrespråkopplæring av voksne innvandrere er det nødvendig med mer og bedre forskning.

Key messages

We were commissioned by the Directorate of Integration and Diversity (IMDi) to conduct a systematic scoping review. The review summarizes studies on teaching strategies for second language training of adult immigrants.

We conducted a comprehensive search and screened about 1100 studies in full-text. We included 66 studies, with about 79,000 participant (77,060 of the participants are from one registry-based study from Sweden). Most of the studies were qualitative, but we included 12 controlled studies. Three quarters of the studies were published in the last decade. The majority of the studies are from Europe, including 21 studies from Scandinavia.

The included studies address many different interventions and methods for second language training of adult immigrants. The key findings across the studies are:

- Technological/digital language training tools are perceived as beneficial.
- Workplace- and service-related language training is considered valuable.
- The use of storytelling, drama and roleplay may make the participants more comfortable using the target language.
- Economic incentives (performance bonuses) does not seem to further participants' language acquisition.
- Adaptation of language training can enhance the possibilities for language learning and acquisition.

There is a vast number of qualitative studies on language training of adult immigrants. However, there is limited documentation on which methods of language training are effective for immigrants. There is a need for more studies on the effect of interventions and teaching methods for immigrants.

Title:
Methods for second language training of adult immigrants: a systematic scoping review

Type of publication:
Systematic scoping review
A systematic scoping/mapping review maps out and categorizes existing research on a topic, identifying research gaps that can guide future research

Doesn't answer everything:

- Excludes studies that fall outside of the inclusion criteria
- No health economic evaluation
- No recommendations

Publisher:
Norwegian Institute of Public Health

Updated:
Last search for studies:
February 2020

Executive summary (English)

Introduction

Immigrants make up 14.7% of the Norwegian population. In Norway, lessons in Norwegian are considered one of the most important measures for the integration of immigrants. Language training affects education and work prospects, as well as possibilities for integrating in a new country. Municipalities responsible for settling refugees are required to offer courses in Norwegian and in social studies as a part of the introduction program. However, the target group for Norwegian language training is heterogeneous, in regards to a variety of aspects, such as literacy and educational level. Therefore, for the municipalities settling refugees and offering language training, and for the language teachers, it is challenging to identify the most relevant teaching methods and strategies.

The Directorate of Integration and Diversity (IMDi) commissioned the Norwegian Institute of Public Health to conduct a systematic scoping review on teaching strategies for second language training of adult immigrants.

Method

We conducted a systematic scoping review. A scoping review is a literature review of a clearly defined research question that is conducted in a systematic and scientific way to map out and descriptively recount existing research on a specific topic. Between November 2018 and February 2020 we conducted a comprehensive search for studies. We searched for studies in electronic databases and in sources for grey literature. Grey literature is research that has not been published in traditional or formal commercial publication channels. Enforcing no language limitations, we searched for studies from 2000 and later in sources such as: ERIC, ISI WEB of science, Scopus, Social Services Abstracts, Sociological abstracts, Social Care Online, Cristin, Campbell Collaboration library, Epistemonikos, Google Scholar, SpringerLink. Two researchers independently screened all references identified from the databases. Next, we screened relevant references in full-text. One researcher screened all references identified from the grey literature searches. All studies were screened in accordance with the inclusion criteria.

The inclusion criteria were:

- P (population):** Adult immigrants born abroad, 16 years or older.
- I (intervention):** Language training (teaching strategy or method) taking place in classroom or on another arena.
- C (comparison):** We included all types of comparison groups.

- O (outcome):** Studies of effect: Language skill (degree of and in line with goal of language training in question), uptake of further education, and/or employment. («Effect study» is here understood as studies that have a stated goal to evaluate the effect of language training, and that say something about what factors have an impact on or can be associated with the outcome of the language training). Studies of experience: Immigrants' experiences of and opinions about language training.
- Design:** We did not exclude studies based on study design, as long as the goal was to evaluate the effect of language training and it said something about what factors impact on or can be associated with the outcome of language training. Qualitative studies were included if they elucidated the question about effective language training methods.
- Language:** We included all languages in regards of studies of effect. Regarding studies of experience, we included studies in Scandinavian languages and in English.
- Countries:** We included studies from setting that are comparable with the Norwegian context, i.e. primarily studies from Europe, but also from OECD countries, such as Israel, Australia, Canada, and USA.

One researcher extracted data from the studies. The researcher sorted and combined the data from each study, summarised data narratively and created tables when relevant. We extracted and presented descriptions of language training interventions and the methods used in language training, in addition to outcomes of and experiences with these. We did not evaluate the studies' risk of bias.

Results

First, we screened the 12,781 references identified through the searches. Next, we screened about 1100 studies in full-text. 66 studies met the inclusion criteria. The studies were published between 2000 and 2018, and three quarters of the studies were published in the last decade. The majority of the studies were from Europe (60%), including six studies from Norway, ten from Sweden, and five from Denmark. Half (50%) of the included studies were qualitative studies (studies of experiences with language training). We also included controlled studies (18%), mixed-method studies (17%), case studies (9%), a few field studies, one cross-sectional study and one literature review (6%). None of the controlled studies (that examined effect of interventions) examined the same intervention. In total, there were about 79,000 participants in the 66 studies, but 77,060 of the participants came from one Swedish registry-based study.

The included studies encompassed a wide range of interventions and methods for second language teaching and training, and could have been categorised several different ways. After data extraction and judicious assessment of the studies, we found that a grouping into eight topical categories was the most germane. The categories and their key findings were:

- Language training and teaching based on technological tools (16 studies): Many immigrants perceive technological/digital language training tools as beneficial and useful. Such tools seem to offer an opportunity to assume greater responsibility for one's own learning, can enhance vocabulary and boost confidence in communicating in the target language.
- Interventions for immigrants with little or no education/illiterate learners (6 studies): For immigrants with little or no education, it seems many factors, e.g. cultural background and context of language training, affect their learning experience.
- Language training through work or service (10 studies): Many immigrants consider workplace- and service-related language training as valuable; that it can improve language learning, social ties, and future employment opportunities. It is essential that work- and service-related settings offer opportunities for language training.
- Language programs (15 studies): Whether or not different language programs are perceived as advancing language learning varies across different groups of immigrants. Having suitable teaching materials seems important.
- Various pedagogical approaches and classroom strategies (10 studies): It seems that different pedagogical approaches and classroom strategies can be valuable, but their impact varies across different immigrant groups. It seems beneficial to map and utilise the individual participant's resources in the language training.
- Various pedagogical approaches and creativity (4 studies): It seems that storytelling and drama or role-play can make the participants more comfortable with speaking the target language, and thereby increase their language skills.
- Various pedagogical approaches and adaptation (4 studies): Adaptations in the language training, e.g. to learners' needs and capabilities, can further possibilities of learning and language acquisition.
- Economic incentives (1 study): Economic incentives (performance bonuses) does not seem to further participants' language acquisition.

Discussion

«Immigrants» and «refugees» are heterogeneous groups and many studies conclude that one type of language training cannot reach all groups. Thus, it appears that adapting and modifying the training to the participants is important, both in regards to their background and their present situation. Several studies highlight the benefits of practicing the target language and allowing ample time for language practice, e.g. conversations in the work place. Further, it seems that relating the language training to everyday life and the local environment is perceived as improving learning. Integration and a sense of belonging can be viewed as both a means and an end with regard to second language training for adult immigrants.

Conclusion

This systematic scoping review shows that there are many studies addressing second language training for adult immigrants, and they span a wide range of topics and methodological approaches. However, there is a limited number of studies examining the effect of different methods of language teaching and training. In order to draw firm conclusions about the most effective methods of second language training for adult immigrants, additional and better research is needed.

Forord

Fagmiljø for velferdstjenesteforskning i område for helsetjenester, Folkehelseinstituttet, fikk i november 2017 i oppdrag av Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) å utføre en systematisk kartleggingsoversikt om andrespråksopplæring av innvandrere.

Kartleggingsoversikten er relevant for et bredt publikum av praktikere og forskere i sosial- og velferdstjenestene og andre profesjoner som er interessert i tiltak som angår innvandrere.

Område for helsetjenester, FHI, følger en felles framgangsmåte i arbeidet med kunnskapsoppsummeringer, dokumentert i håndboka «Slik oppsummerer vi forskning» (1). Det innebærer blant annet at vi kan bruke standardformuleringer når vi beskriver metode, resultater og i diskusjon av funnene.

Bidragsterne

Prosjektgruppen har bestått av:

- Prosjektleder: Lars Jørn Langøien (august 2018-mai 2020)
- Interne prosjektmedarbeidere ved FHI: Kishan Kumar Chaudasana, Stijn van de Velde og bibliotekar Lien Nguyen.

En stor takk rettes til Gyri Hval for utarbeiding av søkestrategier, og gjennomføring av søk i databasene. Takk også til Mekalih Abraham Asmelash for verdifulle innspill i starten av prosjektet.

Oppgitte interessekonflikter

Alle forfattere har fylt ut et skjema som kartlegger mulige interessekonflikter. Ingen oppgir interessekonflikter.

Folkehelseinstituttet tar det fulle ansvaret for synspunktene som er uttrykt i rapporten.

Kåre Birger Hagen
fagdirektør

Rigmor C Berg
avdelingsdirektør

Lars Jørn Langøien
prosjektleder

Innledning

Innvandrere utgjør 14,7 % av den norske befolkningen. Per mars 2020 er antall innvandrere 790 497 personer. I Norge er innvandrere definert som personer som selv har innvandret til Norge, og som er født i utlandet av utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre, mens barn med to innvandrerforeldre betegnes som «norskfødte med innvandrerforeldre» (2). De fleste innvandrerne i Norge kommer fra Polen, Litauen, Sverige, Syria og Somalia (2). Sosial inkludering av nylig ankomne innvandrere er en utfordring, både for innvandrere og for vertslandet, og graden av inkludering kan virke inn på blant annet mulighetene for utdanning, deltagelse i arbeidsliv, boforhold og helse (3, 4).

I Norge regnes norskopplæring som ett av de viktigste tiltakene for integrering av innvandrere, og kommuner som bosetter flyktninger skal tilby opplæring i norsk og samfunnskunnskap som ledd i introduksjonsordningen (5, 6, 7). Det er kommunale voksenopplæringsentre eller andre aktører som kommunen inngår avtale med som gir opplæring i norsk til voksne innvandrere (8 (§ 17)). Norskopplæringen skal være tilpasset den enkelte deltakers kompetanse, forutsetninger, livssituasjon og videre planer for livet i Norge, og skal helst være knyttet direkte opp mot arbeid eller utdanning (8 (§ 6, 17, 18, og 19)).

Målgruppen for norskopplæringen er svært sammensatt, blant annet når det gjelder tidligere skolegang og utdanningsnivå. Deltakerne får opplæring i muntlig og skriftlig norsk på ulike nivåer. Nivåplassering er knyttet til forutsetninger og mål for språkferdighet ved avsluttet opplæring. God kvalitet i opplæringen er viktig for den enkeltes måloppnåelse (5, 8, 9).

Denne kunnskapsoppsummeringen, av typen systematisk kartleggingsoversikt, er en videreutvikling av en systematisk kunnskapsoppsummering som Folkehelseinstituttet (FHI) gjennomførte for Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) i 2017, om effektive språkopplæringsmetoder for voksne innvandrere med liten eller ingen skolegang (10). Kunnskapsoppsummeringen fra 2017 identifiserte kun to studier som oppfylte inklusjonskriteriene til bl.a. studiedesign, og disse viste heller ikke sikker effekt av de aktuelle språkopplæringsmetodene. Foreliggende kartleggingsoversikt trekker derfor inn også kvalitative studier og omhandler alle voksne innvandrere, uavhengig av utdanningsbakgrunn. Hensikten med oppsummeringen er å få et bredere kunnskapsgrunnlag for å styrke norskopplæringen for alle flyktninger.

Djuve og kolleger (9) leverte i 2017 en vurdering av introduksjonsprogrammet og norskopplæringen for innvandrere i Norge. Hovedspørsmålene forskerne skulle besvare var om introduksjonslover virker etter sin hensikt, hvordan programmene virker og for hvem. Ved bruk av registerdata fulgte de tre kohorter med deltakere i introduksjonsprogrammet og deres deltakelse i språkopplæring i norsk. For å kunne belyse forskjeller i resultater mellom ulike kommuner og årsaker til disse forskjellene, utførte forskerne tre spørreundersøkelser og besøkte seks kommuner. Djuve og kolleger utførte også kvalitative undersøkelser. De samlet med andre ord informasjon både på kommunenivå, for å kartlegge hvordan kommunene organiserte introduksjonsprogrammet og norskundervisningen, og på individnivå, der deltakerne i programmene var i fokus. Djuve og kolleger konkluderte med at det overordnede målet med introduksjonsprogrammet og norskopplæringen – å øke mulighet til nyankomne immigranter til å delta i arbeidslivet og i sosiale sammenhenger, samt å øke deres økonomiske uavhengig – er så bredt formulert at det er vanskelig å ikke oppnå til en viss grad. De mente også at det er umulig å vite hvordan det hadde vært uten dette programmet. De fant imidlertid tilstrekkelig variasjon i måloppnåelse som kunne knyttes til arbeidsmetoder og programinnhold til å fastslå at flere av tiltakene i programmet har positive effekter på overgangen til arbeid. Det var mindre tydelig hvorvidt metodene som brukes i programmet for å nå introduksjonslovens mål er effektive eller tilstrekkelige. Andelen innvandrere som er i arbeid eller utdanning ett år etter å ha fullført programmet har holdt seg stabilt på litt over 60 % de siste fem årene. Det er likevel fremdeles en vesentlig andel deltakere som verken består norskprøven eller oppnår en stabil nok tilknytning til arbeidslivet til å være økonomisk uavhengig eller selvforsørget. Videre varierer graden av måloppnåelse mellom kommunene, noe som kan skyldes forskjeller i hvilke verktøy som brukes i opplæringen, hvordan de brukes og hvor omfattende kurs kommunene klarer å tilby. Virkningene av tiltakene varierer også med ulike målgrupper. Forskerne mente bl.a. at alder ved ankomst er viktig og kan forklare noe av variasjonen. De problematiserte hvorvidt programmet inneholder nok verktøy som faktisk kan kvalifisere deltakerne. Djuve og kolleger (9) konkluderte med at det er behov for utvikle introduksjonsprogrammet og språkundervisningen, samt utdanningsveier som kan lede fram til formelle kvalifikasjoner.

Hvorfor er det viktig å utføre denne kunnskapsoppsummeringen

IMDi trenger mer kunnskap om sammenhenger mellom ulike former for språkopplæring til voksne innvandrere, og resultatene av opplæringen. Hvilke «språkopplæringsmåter» (pedagogisk metode, metodikk osv.) har god effekt i form av språkferdigheter? Kartleggingsoversiktens hovedmål er derfor å kartlegge eksisterende forskning på andrespråkopplæring av voksne innvandrere for å gi et bedre grunnlag for å utvikle og implementere mest mulig effektiv språkopplæring for voksne innvandrere. Dette gjøres ved å identifisere og beskrive effektive språkopplæringsmetoder, og deltakernes erfaringer med ulike metoder.

For å få et mest mulig komplett bilde av eksisterende forskning har vi her inkludert alle empiriske studier som omhandler effekt og/eller erfaring med språkopplæring for innvandrere, uavhengig av studiedesign. «Effekt» forstås i denne kartleggingsoversikten

bredt og omfatter faktorer som har innflytelse på og kan assosieres med bedre resultater av andrespråksopplæring. Vi inkluderer også kvalitative studier som omhandler innvandreres erfaringer med språkopplæring. Vi har inkludert studier som omhandler tiltak og metoder for andrespråksopplæring.

Karleggingsoversikten skal kunne benyttes som grunnlag for utvikling og implementering av mest mulig effektiv språkopplæring for voksne innvandrere. Oppsummeringen kan slik komme til å kunne informere politikkutvikling og/eller justering av eksisterende tiltak, enten finansielle spørsmål, når det gjelder regelverk og/eller pedagogisk innhold.

Metode

Forskerteamet og oppdragsgiver (IMDi) diskuterte innledningsvis problemfeltet og forskningsspørsmålet. Søk og avgrensning med tanke på inklusjonskriterier ble klarlagt i disse samtalen. I utgangspunktet ønsket IMDi en kartleggingsoversikt over forskning om effekten av andrespråkopplæring for voksne innvandrere. Det ble avtalt at videre avgrensninger kunne skje i dialog mellom FHI og IMDi underveis i arbeidet; for eksempel ble det avtalt at studier som omhandlet rammebetingelser for språkopplæring og faktorer som kan påvirke språkopplæring og språktilegnelse kunne bli inkludert. Slike forbehold ble skrevet inn i prosjektplanen (tilgjengelig på FHIs nettsider). På grunn av omfanget av og de mange innretningene i de identifiserte studiene ble det til slutt bestemt at kartleggingsoversikten skulle inneholde studier av konkrete tiltak og metoder for andrespråkopplæring blant innvandrere.

Det overordnede forskningsspørsmålet for oversikten er: Hva er de mest effektive metodene for andrespråkopplæring av voksne innvandrere?

Forskningsspørsmålet omhandler med andre ord hva som kan gjøres, eller hvilke tiltak som kan gjennomføres, for at voksne innvandrere raskere skal lære mer og bedre norsk slik at de raskere kommer ut i arbeid, eller inn i videre utdanning, og dermed blir bedre integrert i det norske samfunnet. I denne sammenhengen innebærer spørsmålet om effekt også hvilke faktorer som kan ha innflytelse på og kan assosieres med bedre resultater av andrespråkopplæring. Videre har vi inkludert studier av innvandreres erfaringer med og opplevelser av språkopplæring, i den grad de bidrar til å belyse spørsmålet om hva som er virkningsfulle språkopplæringsmetoder.

Med språkopplæring mener vi her opplæring som i hovedsak er rettet mot å lære bort vertslandets språk til innvandrere. Slik opplæring kan foregå både i klasserom, som mer generell språkopplæring, eller i praksis, der opplæringen både søker generell språkopplæring, men også kan være mer yrkes-/arbeidsrettet. Fokus er andrespråkopplæring. Andrespråk forstås her som språk som en person ikke har som førstespråk, men som vedkommende lærer eller har lært i et miljø der det er i allmenn bruk som dagligspråk (udir.no). En ordliste fins i vedlegg 1.

Med 'metoder' menes metoder, tiltak, innretninger, organisering eller strategier for språkopplæring som anvendes i pedagogiske situasjoner i klasserom eller på andre arenaer, og for å tilrettelegge for dette. Metode inkluderer hvordan språkopplæring gjennomføres, og oversikten omfatter for eksempel lærerressurser og kompetanse.

'Språkferdighet' forstås her som en persons evne til å bruke et språk til en rekke formål, inkludert samtale, tale, lytte, lese og skrive.

Beskrivelse av systematisk kartleggingsoversikt

En systematisk kartleggingsoversikt er en litteraturoversikt over et definert forskningsspørsmål som går fram på en systematisk og vitenskapelig måte for å kartlegge og deskriptivt beskrive eksisterende forskning på et spesifikt tema. Slik kan kartleggingsoversikter også være med å bidra til å identifisere forskningshull og vise vei for framtidig forskning (1,11,12).

Vi utførte kartleggingsoversikten i henhold til det metodiske rammeverket foreslått av Arksey og O'Malley (11) og videreutviklet av Levac og kolleger (12). Dette omfatter følgende trinn:

- 1) Identifisere problemstillingen
- 2) Identifisere relevante studier
- 3) Velge studier
- 4) Kartlegge data
- 5) Sette sammen, oppsummere, rapportere data
- 6) Valgfri konsultasjon med oppdragsgiver

Inklusjonskriterier

Vi hadde følgende inklusjonskriterier:

P (populasjon): Voksne innvandrere som er født i utlandet og er 16 år eller eldre.

I (tiltak): Språkopplæring (undervisningsstrategi eller metoder), dvs. en eller flere metoder kombinert, gjennomført i klasserom eller på annen arena. Se over.

C (komparasjon), for effektstudier: Annen språkopplæring (annen undervisningsstrategi/metode). Vi inkluderer alle typer sammenligningsgrupper.

O (utfall): Effektstudier: Primærutfall: Språkferdighet (grad av og ihht. mål for aktuell opplæring). Sekundærutfall: Startet videreutdanning og /eller fått en jobb.

Erfaringsstudier: Innvandreres opplevelse av, meninger om og erfaringer med språkopplæring.

Studiedesign: Vi ekskluderte ikke studier på grunnlag av studiedesign så lenge et uttrykt mål med studien var å vurdere effekten av språkopplæringen og studien sa noe om hvilke faktorer som virker inn i eller kan assosieres med resultatene av språkopplæringen. Med «effektstudier» mener vi i denne oversikten studier som har et uttrykt mål å vurdere effekten av språkopplæringen, og som sier noe om hvilke faktorer som virker inn på eller kan assosieres med resultatene av språkopplæringen. Kvalitative studier ble inkludert om de bidro til å belyse spørsmålet om hva som er virkningsfulle

opplæringsmetoder. Herunder inkluderte vi studier som sa noe om innvandrernes opplevelser av, meninger om og erfaringer med språkopplæring, og som sa noe om hvorfor og hvordan noen metoder er og oppleves som mer menings- og virkningsfulle.

Kontekst/setting: Vi inkluderte studier fra settinger som er sammenlignbare med norske forhold, det vil si studier primært fra Europa, men vi inkluderte også studier fra OECD-land¹ som Israel, Australia, Canada og USA, fra år 2000 til i dag.

Språk: Alle språk ble inkludert om det var effektstudier. For erfaringsstudier inkluderte vi studier på skandinaviske språk og engelsk.

Annet: Scoping-søkene våre indikerte at det ikke fins kunnskapsoppsummeringer om temaet, bortsett fra den FHI publiserte i 2017 (10), men slike ville blitt inkludert om de var systematiske, hadde et litteratursøk som ikke er eldre enn fem år, og var av høy metodisk kvalitet (vurdert i henhold til FHIs sjekkliste for systematiske oversikter). Vi planla å gå gjennom referanselistene til eventuelle kunnskapsoppsummeringer som vi identifiserte for å sikre at vi vurderer alle relevante studier for inklusjon.

Litteratursøk

Fullstendig søkestrategi ble utarbeidet i samarbeid med en forskningsbibliotekar (GHS), etter dialog med oppdragsgiver.

Forskningsbibliotekaren søkte november 2018 i følgende databaser:

- ERIC
- ISI Web of science
- Scopus
- Social Services Abstracts
- Sociological abstracts
- Social Care Online
- Cristin
- Campbell Collaboration library
- Epistemonikos

For fullstendige søkestrategier se vedlegg 2.

Videre søkte vi fram til februar 2020 i: Google Scholar, JStore, SpringerLink, Nora, Oria. Vi søkte også etter litteratur i GreyLit, OpenGrey, OECD Library og nordiske bibliotekskataloger (<http://bibliotek.dk>). Dette er såkalte grålitteraturskilder, dvs. ikke formelle-kommersielle eller ikke tradisjonelle kanaler for publisering. I tillegg til de nevnt over

---

¹ I prosjektplanen skrev vi ved en feiltakelse «OPEC-land». Dette har ingen praktisk betydning mht. hvilke studier som ble inkludert og ekskludert.

er eksempler nettsidene til universiteter, der man kan finne f.eks. doktorgradsavhandlinger, og nettsidene til nasjonale myndigheter og organisasjoner der man kan finne bl.a. evalueringsrapporter.

Vi planla å gjøre handsøk etter relevante kilder i referanselistene til de studiene som møtte inklusjonskriteriene og å eventuelt kontakte eksperter på området for å få ytterligere tips om studier. På grunn av omfanget at identifiserte referanser ble dette ikke gjort.

EndNote ble brukt for holde orden på referansene som ble identifisert i hovedsøkene. Referansene ble eksportert fra EndNote til Rayyan for screening (vurdering av inklusjon/eksklusjon).

Referansene som ble identifisert i grålitteratursøkene ble kopiert inn i wordfiler eller eksportert til excel i de tilfellene det var mulig. Dette var fordi det teknisk ikke lot seg gjøre å eksportere søkeresultatene fra grålitteratursøkene til EndNote. Referansen i wordfilene kopierte vi manuelt inn i excel for videre håndtering.

Artikkelutvelging

Søket fra litteraturdatabasene ble vurdert av to forskere uavhengig av hverandre. De vurderte først tittel og abstrakt. LJJ vurderte alle referansene i samarbeid med tre andre forskere (LN/KKC/SVDV). De studiene som ble ansett som relevante ble så vurdert i fulltekst. LJJ og LN vurderte fulltekstene uavhengig av hverandre. Eventuelle uenigheter ble avgjort gjennom diskusjon. Vi benyttet verktøyet Rayyan til vurdering av både tittel/abstrakt og fulltekster. Vi brukte emneordsknagger i Rayyan for å sortere referansene. Fulltekster som ikke var tilgjengelig online – elektronisk eller som nedlastbar PDF – ble bestilt gjennom biblioteket ved FHI.

Treffene fra søkene i grålitteraturen ble i sin helhet vurdert av LJJ. Dette var på grunn av det høye antall referanser og tid. Fordi basene for grålitteratur – slik som Google Scholar og JStore – i hovedsak mangler muligheter for eksport av søketreff ble referansene kopiert inn i en excel-fil. Fra grålitteratursøkene fjernet vi duplikater i søkeresultatene fra hver enkelt base. Det vil med andre ord si at det også kunne være (og var) identiske referanser identifisert i flere baser. Disse duplikatene ble ekskludert i den videre screeningen.

Dataekstraksjon og sammenstilling

All dataekstraksjon og beskrivelsene av studiene er i helhet gjort av LJJ. LJJ trakk ut informasjon om type publikasjon, hvilket land studien er gjort i, studiedesign, og hvem deltakerne er. Han trakk ut informasjon om språkopplæringstiltaket eller metoden som var benyttet i språkopplæringen, og resultater samt eventuelt erfaringer relatert til språkopplæringen.

LJL sorterte og samlet data trukket ut av hver studie. Han sammenstilte data i tekst og lagde tabeller der det var relevant. I denne oppsummeringen gir vi også beskrivelser av hvert enkelt språkopplæringstiltak eller metode som er brukt i språkopplæringen, samt resultater og eventuelt erfaringer som er gjort med denne. Beskrivelsene av de enkelte studiene er ikke ment som uttømmende beskrivelser, men heller gjort med tanke på at de som er interesserte i de ulike studiene kan vite hva fokus er og at de lese videre på dem selv. Vi har i tillegg inkludert beskrivelser av funnene forfatterne av studiene melder. LJL og RB oppsummerte tendenser på tvers av studiene.

Resultater

Resultater av litteratursøket og utvelgelse

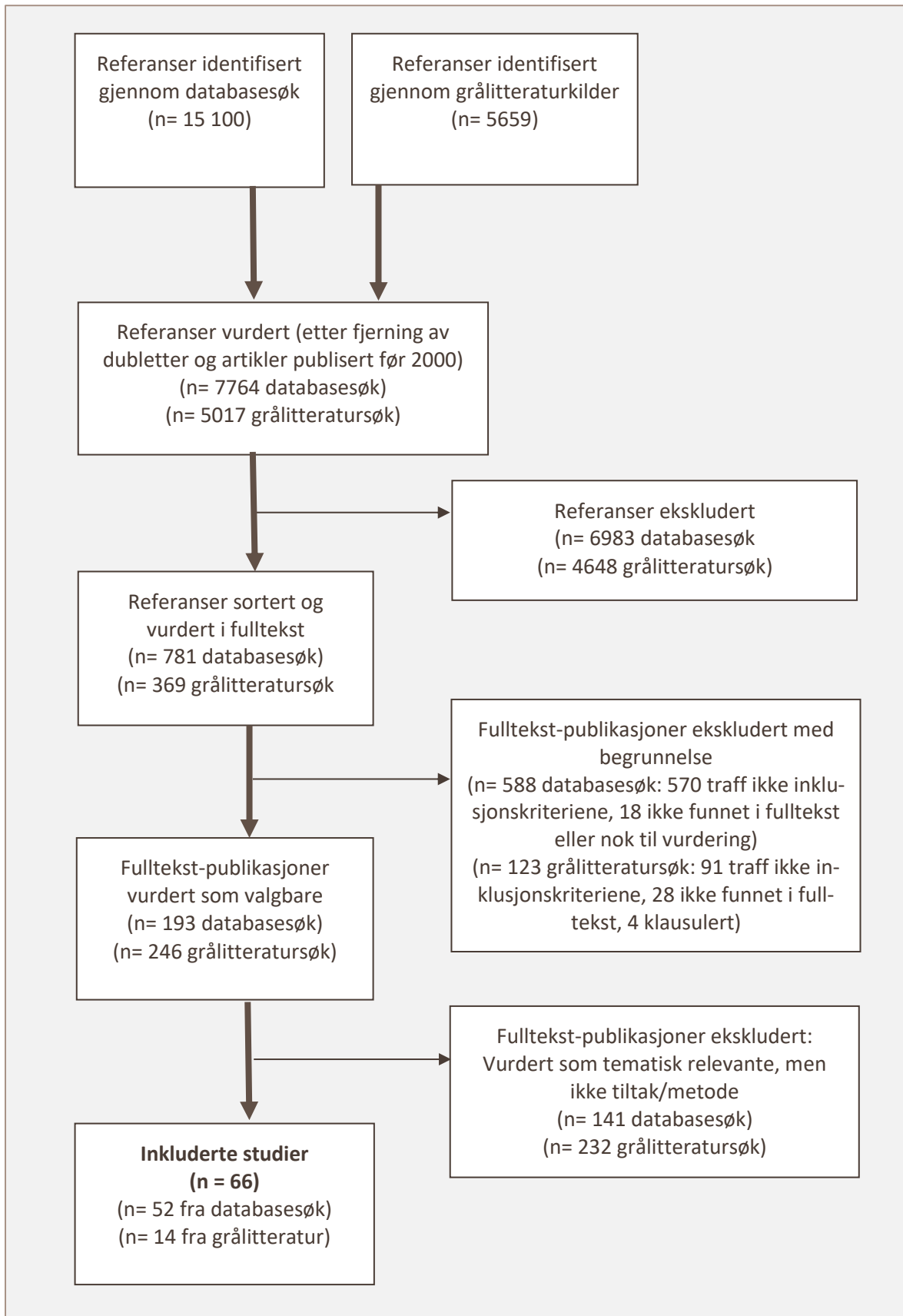

Søkene i litteraturliteatbasene identifisert 15 100 referanser (figur 1). Vi identifiserte 5659 referanser i gråliteratursøket, fordelt som følger: SpringerLink n= 2002, JStore n= 801, Google n= 200, Nora n= 146, Oria n= 1140, Bibliotek.dk n= 482, OpenGrey n= 874, GreyLit n= 2, OECD n= 12. Etter fjerning av duplikater og studier som det tydelig framgikk at var publisert før år 2000, satt vi igjen med 7764 referanser fra søket i litteraturliteatbasene og 5017 referanser fra søkene i gråliteratur.

Av de 7764 referansene vi vurderte i Rayyan ble 781 referanser ansett som relevante og deretter vurdert i fulltekst, foruten 18 referanser som vi ikke fant fulltekster til. Av disse fulltekstene vurderte vi at 193 studier var relevante i henhold til inklusjonskriteriene. Dette inkluderte faktorer som påvirker språklæring, noe som var aktuelt i henhold til prosjektplanen. Gitt omfanget bestemte forskergruppen i samråd med oppdragsgiver å inkludere studier av faktiske tiltak og metoder for språkundervisning, og etter å ha sortert deretter fant vi 52 studier som møtte inklusjonskriteriene.

Av 5017 unike referanser identifisert via gråliteratursøk fant vi at 369 referanser var relevante. Disse vurderte vi i fulltekst, bortsett fra 28 referanser som vi ikke fant eller kunne bestille, og fire avhandlinger som var klausulerte. Fulltekstvurdering ble gjort med fokus på at det skulle være studier av faktiske tiltak eller metoder for andrespråkopplæring av voksne innvandrere. Til slutt var det 14 studier som møtte alle inklusjonskriteriene.

Totalt inkluderte vi 66 studier som omtaler resultater av eller erfaringer med faktiske tiltak eller metoder for andrespråkopplæring av voksne innvandrere.

Figur 1. Flytdiagram over søkerresultater og håndtering av referanser

Ekskluderte studier

Som figur 1 over viser vurderte vi ca. 1100 studier i fulltekst (filer er tilgjengelig fra førsteforfatter ved forespørsel). De studiene som ble ekskludert etter lesing av fulltekst ble ekskludert av ulike grunner. Flere av studiene omhandlet barn, noe som ikke framgikk klart av tittel eller abstrakt (vi skulle inkludere voksne over 16 år). Flere av tekstene omtalte ikke empiriske studier av språkopplærings situasjoner. Blant disse fant vi undervisningsopplegg, meningsinnlegg eller kommentarer, og policynotater. Andre tekster omhandlet språkutvikling over tid eller innlæring av grammatiske former, og var mer deskriptive i formen. Disse beskrev ofte hvilke tiltak som eventuelt hadde blitt brukt i opplæringen. I samråd med oppdragsgiver modifiserte vi inklusjonskriteriene fra å inkludere alle studier som på en eller annen måte omhandler faktorer som påvirker rammebetingelser for språklæring og opplærings situasjoner til å kun å inkludere studier som tok for seg konkrete tiltak eller metoder for språkopplæring. Dette ble gjort på grunn av omfanget av identifiserte studier. Noen vesentlige tendenser i de ekskluderte studiene beskrives imidlertid under.

Tendenser i de ekskluderte studiene

Av studiene som vi ekskluderte, og dermed ikke er med i oversikten under, var det mange som på en eller annen måte omhandler andrespråkopplæring, faktorer som påvirker språk(opp)læring, og rammebetingelser for andrespråkopplæring (ca 350 studier som ble vurdert i fulltekst). Flere studier omhandler blant annet utvikling i språkbeherskelse blant grupper av innvandrere, for eksempel hvordan morsmål og dettes (grammatiske) distanse fra målspråk forvansker eller forenkler språklæring. Deler av litteraturen omhandler også utviklingen og beherskelsen av konkrete grammatiske former i målspråket. Det meste av forskningen på slike områder omhandler ikke konkrete tiltak, men undersøker utvikling over tid, for eksempel språkbeherskelse og tid i landet det er migrert til. Flere av studiene omhandler også andrespråklæring og identitetsdannelse i det nye landet, altså hvordan språkopplæring har innvirkning på egen opplevd identitet, integrering og/eller assimilasjon. En del av disse studiene har også andrespråkklasserommet som arena for forskningen, men undersøker i mindre grad språkopplæringene og metodene i den som sådan.

En rekke av de ekskluderte studiene fokuserer på egenskaper ved innvandrerne – deltakerne på språkkursene – og hvordan disse påvirker andrespråklæring, deltakelse i andrespråkopplæring og utvikling og innlæring av språk. Eksempler på slike egenskaper er morsmål, antall språk den som skal lære målspråket kan fra før, sosioøkonomiske forhold, utdanningsbakgrunn, antall barn, migrasjonsårsaker og eventuelle traumer, PTSD, religiøs tro og grad av tro, og kulturelle verdier og tradisjoner. Disse studiene inneholder med andre ord mindre informasjon om språkopplæringstiltak og undervisningsmetoder, enn hva innvandrerne har med seg inn i klasserommet, og som er egenskaper som i større eller mindre grad lar seg påvirke eller endre. I noen slike tilfeller må endringer eller tilpasninger skje i tiltaket eller i metodene som blir brukt i språkopplæring for at disse egenskapene skal ha mindre påvirkning eller faktisk også virke positivt inn. Konklusjonene i flere av disse studiene er at språkopplæring nettopp må ta hensyn til alle disse ulikhetene, og tilpasses den enkelte innvandrer eller innvandrergruppe. I beste fall kan disse «medbrakte egenskapene» være positive faktorer.

Slike «rammebetingelser» har stor innflytelse både på deltakelse i og utbytte av språk-opplæring.

Vi ekskluderte også studier der deltakerne deler mer generelle erfaringer med språklæring, som ikke er knyttet til konkrete tiltak eller metoder for andrespråklæring. Erfaringene kan her handle om ønsker om læringsassistenter som kan deres eget morsmål, et generelt ønske om å kunne språket i det nye landet, eller med vansker med å ikke kunne målspråket.

Flere studier, særskilt fra USA, ser også på språkprogrammer som skal legge til rette for overgangen til høyere utdanning. Disse programmer handler da ikke om grunnleggende språkopplæring i andrespråk, men snarere om opplæring i og innlæring av et akademisk språk. Dette forutsetter at deltakerne i utgangspunktet har relativt god beherskelse av målspråket. Disse programmene inneholder gjerne også en «kulturell del», der deltakerne skal bli kjent med universitetet og dets regler. Flere av disse studiene omhandler også utvekslingsstudenter som i mindre grad dekker målgruppen for vår oppsummering.

Vi ekskluderte også en del studier som deskriptivt presenterer ulike undervisningsoppbygg og undervisningsressurser. Vi vet dermed ikke noe om hvordan disse oppleggene faktisk fungerer eller oppleves av deltakerne. De er ofte ikke empiriske studier.

Det kan også påpekes at vi identifiserte oversikter over andrespråkopplæring eller andrespråksdidaktikk i Norge (6, 9, 13). Monsen går igjennom forskning på andrespråksdidaktikk i voksenopplæring i Norge fra 1985 til i dag (6). Hun konkluderer med at hennes funn tyder på at det eksisterer lite systematisk forskning på andrespråksdidaktiske problemstillinger, om en ser bort fra vurderingsfeltet. I «Introduksjonsprogram og norskopplæring. Hva virker – for hvem?», som også omtales i innledningen, analyserer Djuve og kolleger (9) introduksjonsprogram og norskopplæring for nyankomne innvandrere. De dokumenterer kommunale variasjoner i organisering og implementering, og hvordan noen av disse virker inn på resultatene til deltakerne. Randen (13) gir også en bred kunnskapsoppsummering over norskopplæring for voksne innvandrere. Oppsummeringen undersøker strukturelle forhold, forskning på vurdering og undervisning, klasseromsforskning og forskning på individuelle og språklige forhold ved voksnes andrespråklæring. Den gir en gjennomgang av norsk og nordisk kunnskap om voksnes andrespråklæring. Brautaset (14) undersøker norsk som andrespråk som fenomen, og hun tar også for seg deler av forskningen på feltet. Vi identifiserte også artikler som presenterer for eksempel utvalgte doktorgradsavhandlinger om andrespråkopplæring i Spania (15). Avhandlingene som blir presentert omhandler i hovedsak et spenn av temaer og innfallsvinkler på undervisning og læring som tilsvarer det vi har ekskludert her, men som kan være av interesse for å få en bredere forståelse av fenomenet andrespråkopplæring.

Disse artiklene, oversiktene og rapportene som vi ekskluderte kan være med å kontekstualisere andrespråkopplæring generelt, og opplæringen i norsk som andrespråk spesielt. Forskingen på andrespråkopplæring omhandler mer enn kun tiltaks- og undervisningsmetodeforskning. Forskning sier også noe om rammebetingelser og strukturer

som virker inn på språklæring, og også faktorer og erfaringer i den enkeltes liv som virker inn på språktilegnelse.

Beskrivelse av inkluderte studier

Vi inkluderte 66 studier. Studiene er publisert mellom 2000 og 2018, med en overvekt av studier fra 2017 og 2018. Hele tre fjerdedeler av studiene var publisert det siste tiåret. Majoriteten av studiene var fra Europa (60 %), inkludert seks studier fra Norge, ti fra Sverige og fem fra Danmark. For øvrig var der 19 studier fra Nord-Amerika, to studier fra Australia, og en hver fra New Zealand og Israel.

Halvparten (50 %) av de inkluderte studiene var kvalitative studier (erfaringsstudier). I tillegg til kvalitative studier inkluderte vi kontrollerte studier (18 %), mixed-metode studier (17 %), kasuistikker (9 %) og noen feltstudier, en tverrsnittstudie og en oversiktsstudie (6 %).

Det er totalt ca. 79 000 deltakere i studiene, men 77 060 av disse er fra en svensk registerbasert studie. Ti studier oppga ikke deltakerantall. Mange av studiene er små med 20 eller færre deltakere. Dette er hovedsakelig pga. at blant de identifiserte studiene er det flest erfaringsstudier, der enten innvandrerne selv er observert og/eller intervjuet eller undervisere presenterer sine erfaringer og i tillegg trekker veksler på deltakernes erfaringer. Vi nevner at studiene har brukt ulike termer for å beskrive deltakerne i de ulike språkprogrammene og kursene. Termer som brukes er blant annet «learner», «student», «pupil» og «participant». Den norske termen «innlærer» blir gjerne brukt om engelske «learner». «Innlærer» er den som lærer, og kan slik sett også omhandle språktilegnelse mer generelt, og ikke bare læring gjennom opplæring og undervisning. Vi har valgt å stort sett bruke termene «deltaker» (både i kurs og i studier) og «student» gjennomgående, uavhengig av termene som har blitt brukt i studiene. Dette for å lette lesingen. «Elev» er valgt bort ettersom det gjerne assosieres til yngre deltakere.

Beskrivelse av studiene som undersøkte effekt av tiltak

Gitt hovedfokus i denne systematiske kartleggingsoversikten trekker vi fram noen karakteristika ved studiene som undersøkte effekt av tiltak. Vi identifiserte kun 12 kontrollerte studier, dvs. studier som var metodisk designet for å undersøke effekt. Vi inkluderte i tillegg en systematisk oversikt over effektstudier som har inkludert to studier, hvorav den ene også møtte våre inklusjonskriterier. De kontrollerte studiene var utført i Canada (n=3), Sverige (n=2), Storbritannia (n=2), Israel, Nederland, Norge, Russland og USA. Hvis en ser bort fra den svenske registerbaserte studien med 77 060 studiedeltakere, så varierte antall deltakere i de 11 studiene fra 4 til 300 og det var kun 680 deltakere totalt i disse studiene. Alle studiene hadde en kontrollgruppe, men kun én randomiserte deltakerne i grupper.

Ingen av studiene undersøkte samme tiltak. De undersøkte i stedet svært ulike tiltak: databasert talekorreksjon og tilbakemelding, databasert uttalekurs, luriansk systemisk-dynamisk tilnærming, linguodidaktisk profilering, pengebonuser, veiledet lesing og leseinstruksjoner, arbeidsrettet språkundervisning med praksis, ulike prinsipper for

implisitt læring, pedagogisk tilnærming for læring av fraser, undervisningsmetode som fokuserte på bruk av kontekst for å forstå ords mening og direkte kommunikasjonsstrategier. Studiene viste blandede resultater, men to konkluderte med at det var ingen effekt av tiltaket. Bedringene (effekten) vistes bl.a. i form av leseferdigheter, produksjon av ord- og setninger, bokstavsgjenkjennelse, mestringstro samt overgang til utdanning og arbeid.

Kategorisering av studier

De inkluderte studiene favner ulike tiltak og metoder i andrespråksopplæring, og kunne vært sortert og kategorisert på ulike måter. Etter ekstraksjon av data og helhetlig vurdering av studiene fant vi at en gruppering i åtte tematiske kategorier var mest hensiktsmessig:

- Språkundervisning med teknologiske hjelpemidler (n=16)
- Tiltak for innvandrere med liten eller ingen utdanning/analfabeter (n=6)
- Språkopplæring på arbeidsplass og gjennom praksis (n=10)
- Språkprogrammer (n=15)
- Ulike pedagogiske tilnærminger og klasseromsstrategier (n=10)
- Ulike pedagogiske tilnærminger og kreativitet (n=4)
- Ulike pedagogiske tilnærminger og tilpasninger (n=4)
- Økonomiske insentiver (n=1)

Seksten av de inkluderte studiene omhandler ulike former for teknologiske hjelpemidler i andrespråksopplæringen. Flere ser på andrespråksopplæring av innvandrere med lite eller ingen utdanning. En tredje hovedkategori er språkopplæring gjennom arbeidspraksis eller på en arbeidsplass. Noen studier tar også for seg hele opplæringsprogrammer. 18 studier tar for seg det vi har kalt ulike pedagogiske strategier. Herunder har vi delt inn i studier som ser på ulike klasseromsstrategier, ulike tilnærminger som tar utgangspunkt i ulike kreative uttrykk, og til sist ulike måter å tilpasse undervisningen på. De 18 studiene som tar for seg ulike pedagogiske tilnærminger omhandler blant annet ulike undervisningsmetoder eller spesifikke grammatiske aspekter av språket som ansees som viktige. Én studie – en registerbasert studie fra Sverige – ser på hvordan et økonomisk insitamant påvirker språklæring.

Vi gjør oppmerksom på at en del studier omfavner flere av disse kategoriene. Videre springer noen av publikasjonene ut av samme studie eller hører på ulike måter til samme prosjekt. I presentasjon av studiene nedenfor har hver av de åtte kategoriene en kort innledning og oppsummering. Innenfor hver kategori gir vi et kort sammendrag av hovedtrekkene fra hver studie. De er sortert slik at de nyeste studiene kommer først og de eldste sist.

Språkundervisning med teknologiske hjelpemidler

Vi identifiserte 16 publikasjoner som beskriver bruk av teknologiske hjelpemidler i språkundervisning eller språklæring (tabell 1). Teknologiske hjelpemidler kan brukes

på ulike måter i språkundervisning, og disse publikasjonene viser at forskjellige teknologier har blitt tatt i bruk. Studiene er publisert i perioden 2000-2018, og mens det i en av de eldre studiene er brukt CD-rom eller dataprogrammer, er det i de nyere studiene brukt mobiltelefoner eller online-programmer.

Studiene har til sammen ca. 500 deltakere. Med unntak av fire studier er alle fra Europa. Studiene har ulike design og ulike fokus. Noen tar for seg hvordan teknologi kan brukes i opplæringer i eller læring av elementer av språk, slik som uttale eller vokabular, blant annet ved at deltakerne kan få direkte tilbakemeldinger på oppgavene sine gjennom programvaren. Andre studier undersøker hvordan teknologi kan legge til rette for at immigranter kan lære når de selv har tid – at det er fleksibelt – eller gjøre språkopplæring mer tilgjengelig. Andre studier igjen vurderer hvordan teknologiske hjelpemidler kan være kommunikasjonsverktøy som gjør det lettere for immigranter å kommunisere med befolkningen i mållandet, og slik femme både språklæring og integrasjon. Merk at fire av publikasjonene omhandler samme undersøkelse av smarttelefoner i språkopplæringen, publisert i 2014-2017, og er derfor presentert sammen.

Tabell 1: Beskrivelse av studiene om språkundervisning med teknologiske hjelpemidler (n=16)

Studie	Studiedesign	Land	Antall deltakere	Hensikt/fokus
Muñoz 2018 (16)	Kvalitativ	9 EU-land	39	Erfaringer med gratis digital læring
Bradley 2017 (17)	Mixed-metode	Sverige	38	Mobilaktiviteter og effekten av en applikasjon for uttaletrening for nyankomne flyktninger
Lindström 2017 (18)	Kvalitativ	Sverige	27	Tilgjengelighet og erfaringer med bruk av mobilressurser blant nyankomne migranter
Hansson 2017 (19)	Kvalitativ	Sverige	5	Utviklingen av og erfaring med online digitalt mentorprogram
Jones 2017* (20)	Mixed-metode	Storbritannia	17	Erfaringer med mobilassistert læring og felttesting av mobilapp i MASELTOV-prosjektet
Gaved 2017* (21)	Mixed-metode	Storbritannia	14	Erfaringer med og faktorer som påvirker mobilassistert læring koblet til hverdags situasjoner. MASELTOV-prosjektet
Kukulska-Hulme 2015* (22)	Mixed-metode	Østerrike, Spania, Storbritannia	30	Erfaringer med mobilassistert læring koblet til hver-

				dagssituasjoner. Pilotstudier i MASELTOV-prosjektet
Scanlon 2014* (23)	Mixed-metode	Østerrike, Spania, Storbritannia	**	Faktorer som påvirker mobilassistert læring koblet til hverdagssituasjoner. MASELTOV-prosjektet
Hansen 2016 (24)	Mixed-metode	Danmark	250	Evaluering av språklæring i spillplattform med tale-gjenkjenning
Ahmad 2015 (25)	Kvalitativ	Australia	6	Erfaringer med mobilassistert læring
Mao 2013 (26)	Kasuistikk	Canada	9	Erfaring med bruk av podcast i språklæring.
Sanchez 2013 (27)	Kvalitativ	USA	***	Bruk av og erfaringer med databasert språkprogram
Neri 2008 (28)	Kontrollert før-etter	Nederland	30	Effekten av databasert talekorleksjon og tilbake-melding
Bernsen 2006 (29)	'Feltstudie'	Danmark	22	Effekten av dataprogram for uttaletrening.
Ose 2005 (30)	Kontrollert før-etter	Norge	13	Effekten av databasert uttalekurs
Sandhu 2000 (31)	'Feltstudie'	USA	2	Kulturell bakgrunn, læringsstrategier og tilrettelegging

Forklaring: * Disse 4 publikasjonene omhandler samme undersøkelse/studie. ** Studien oppgir ikke antall deltagere, og ser på rammebetingelser for bruk. *** Antall uklart.

Free digital learning for inclusion of migrants and refugees in Europe: A qualitative analysis of three types of learning purposes

Muñoz LC, Colucci E, Smidt H., *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(2), 2018. (16) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra flere EU-land. Deltakerne er 39 migranter og flyktninger i alderen 19-55 år fra ni land, samt tilbydere av gratis digital læring. 24 av de 39 migrantene/flyktningene hadde vært i høyere utdanning i hjemlandet. Studien ser på gratis digital læring som tiltak, og erfaringer med dette. Resultatene viser at det er overlapp mellom formålene til initiativ til gratis digital læring og prinsippene for designet av dem. De tre vanligste formålene er språklæring, integrasjon og jobb, og høyere utdanning. Publikasjonen gir spesifikke anbefalinger for hvordan gratis digital læring for migranter og flyktninger – som tar hensyn til dere spesifikke behov – bør designes.

Funn: Det er viktig at gratis digitale læringsressurser kan brukes overalt, uavhengig av for eksempel internettilkobling, at de er lette å forstå og er tilpasset formålet. Tilbudet av og tilgangen til gratis digital læring for språklæring avhenger av lokasjonen til mål-

gruppen og formålet med språktreningen. Funnene indikerer at det er positivt med veiledet og persontilpassede tilnærminger som besvarer spesifikke kulturelle/kontekstuelle behov, og som har både ansikt-til-ansikt opplæring og digital læring.

Integration and language learning of newly arrived migrants using mobile technology

Bradley L, Lindström NB, Hashemi SS, *Journal of Interactive Media in Education*, 2017(1): 3, 1-9, 2017. (17) (Artikkel).

Mixed metode-studie hvor en del er en kontrollert før-etter studie. Studien er fra Sverige og deltakerne er 38 nylig ankomne arabisktalende migranter i alderen 20-60 år. 18 av deltakerne hadde over ni års skolegang, hvorav ti hadde noe universitetsutdanning. De hadde lite eller ingen svenskkunnskaper. Studien utforsker bruken av en mobilapplikasjon som de nylig ankomne migrantene har fått for å øve på uttale. Deltakerne ble delt i to grupper, en kontrollgruppe (n=14) som fikk trening/undervisning i tråd med det tradisjonelle introduksjonsprogrammet, og en tiltaksgruppe (n=24) som brukte mobilapplikasjonen for uttaltrening som et tillegg til programmet. Et annet mål med studien er å utforske mobilaktivitetene nylige ankomne migranter er engasjerte i når de lærer svensk språk og om svensk kultur og samfunn.

Funn: Sammenlignet med kontrollgruppen, viste tiltaksgruppen forbedret taletempo og mer selvtillit i tale. Studien indikerer at fokusert språktrening med en uttaleapp er nyttig for å utvikle språkferdigheter når det gjelder talespråk, noe som kan medføre bedre integrasjon. Deltakerne uttrykte behov og interesse for å ha flere mobilapper for både språk- og kulturøving. Studien indikerer at deltakerne bruker et bredt spekter av mobilverktøy, både i og utenfor klasserommet.

Mobile resources for integration: How availability meets the needs of newly arrived Arabic-speaking migrants in Sweden

Lindström NB, Hashemi SS, Bartram L, Bradley L, *In K. Borthwick, L. Bradley & S. Thouésny (Eds), CALL in a climate of change: adapting to turbulent global conditions – short papers from EUROCALL 2017 (pp. 40-45)*, 2017. (18) (Konferanseinnlegg).

Kvalitativ studie fra Sverige med arabisktalende migranter i Sverige. Studien vurderer hvilke mobilressurser (nettsider og apper) som er tilgjengelig og brukes av nyankomne arabiske migranter, og til dels om integrasjon og språktilegnelse. Hovedfokus er på hvordan disse verktøyene møter migrantenes integreringsbehov. I tillegg til fokusgruppeintervjuer (seks intervjuer med 27 arabisktalende migranter, 14 menn og 13 kvinner), analyseres websider og applikasjoner (apper). Begrenset tid og manglende motivasjon ble oppgitt som grunner til å ikke bruke språktreningsverktøy, i tillegg til at det ble uttrykt et ønske om at det ble lagt til mer samfunnsinformasjon i disse verktøyene.

Funn: Resultatene viser at selv om forskjellige ressurser er tilgjengelige, så bruker migrantene i hovedsak apper for oversetting og vokabular. Mulige årsaker er mangelen på sammenheng mellom språktreningsressurser og migranters umiddelbare behov, slik som ansettelse og utdanning, bosted, kontakt med lokale folk og samfunnsmessig informasjon. Kulturelle forskjeller kan ha betydning for arabisktalendes lave bruk av chatteapper for kommunikasjon med lokale.

Online digital mentorship: How might a digital communication tool facilitate informal learning and integration of newly arrived in Sweden

Hansson H, Qazi H, Sundqvist I, Mozelius P. In: *Anabela Mesquita and Paula Peres (ed.), Proceedings of the 16th European Conference on e-Learning - ECEL 2017 (pp. 178-184)*, 2017. (19) (Konferanseinnlegg).

Kvalitativ studie fra Sverige med semi-strukturerte intervjuer med fem personer som gir opplæring til nyankomne innvandrere. Studien fokuserer på utviklingen av og erfaringer med et digitalt online-program, hvor mentorskap er sentralt. Videre ser studien på om digital kommunikasjon kan brukes som ressurs for å skape mer effektiv integrasjon og inklusjon av nyankomne immigranter og flyktninger. Undertema i intervjuene var tilgjengelighet, forbedret språkferdigheter, fasilitering av integritet og helhet i tjenestene, tilpasning, utdanningsinnhold, hvorfor språklæringsteknologi ikke brukes. Uformell språklæring online, og digitale mentorskap med toveiskommunikasjon mellom nyankomne og etablerte svensker kan være en måte å legge til rette for inklusjons- og integreringsprosessen.

Funn: Funnene indikerer at et digital kommunikasjonsverktøy ville støttet integrasjonen av nyankomne ved å legge til rette for personlige dialoger med etablerte svensker. Forskerne anbefaler å lage en online-plattform som støtter språklæring, og etablerer digitale mentorskap som går i flere retninger i et sosialt nettverk som også kan gi fordel til de etablerte svenskene.

Supporting immigrant language learning on smartphones: A field trial

Jones A, Kukulka-Hulme A, Norris L, Gaved M, Scanlon E, Jones, J, Brasher A, *Studies in the Education of Adults*, 49(2), 228-252, 2017. (20) (Artikkel).

Mixed-metode studie (kvalitativ studie og felttesting) av en app fra MASELTOV-prosjektet (Mobile Assistance for Social Inclusion and Empowerment of Immigrants with Persuasive Learning Technologies and Social Network Services). MASELTOV-prosjektet bruker smarttelefoner i språkopplæringen. Det er et europeiskfinansiert prosjekt som utviklet et sett av smarttelefonverktøy og -tjenester (the 'MApp') for å hjelpe immigranternes språklæring og sosiale inklusjon i fire europeiske byer. Artikkelen diskuterer felttesting i Storbritannia. Testen som presenteres i denne publikasjonen er gjort med 17 spansktalende deltakere som hadde bodd i Storbritannia opp til 10+ år (fra under 2 år). MApp-verktøy og tjenester inkluderer språkleksjoner utviklet for å assistere uformell læring i hverdagsliv, og fokuserer på situerte språkbehov og et sosialt forum for at immigranter kan støtte hverandre, kulturell informasjon, kommentarer og praksis/øving. Studien undersøker hvordan deltakerne bruker verktøyene og tjenestene i MApp for forbedre språk- og kommunikasjonsevner, samt kulturell forståelse.

Funn: MApp'en hjelper immigranter med deres selvtillit. Den gir relevant, praktisk språklæring i immigrantenes hverdag. Den gir også øvelse på forskjellige språkferdigheter. Samtidig støtter den også sosial læring. Det å studere og øve på språk på steder og tider som den som lærer selv velger, sammen med tilgang til sosiale forum for å få sosio-emosjonell støtte og tilbakemelding, er en effektiv kombinasjon i uformell språklæring på mobil. (Se også Gaved 2017 (21), Kukulka-Hulme 2015 (22), Scanlon 2014 (23) nedenfor som også omhandler MASELTOV).

Fitting in versus learning: A challenge for migrants learning languages using smartphones

Gaved M, Peasgood A, *Journal of Interactive Media in Education*, 2017(1), 2017. (21) (Artikkel).

Mixed metode-studie, med kvantitative og kvalitative elementer, fra Storbritannia. Studien er en del av MASELTOV-prosjektet som bruker smarttelefoner i språkopplæringen. Deltakerne som deltok i alle ledd av studien er 14 migranter fra ulike land og ESOL-studenter ('English for speakers of other languages' = engelsk for talere av andre språk) fra lokale videreutdanningsklasser for voksne. Studien ser på mobilassistert språklæring (MALL – mobile assisted language learning). Det er en feltstudie av et system som kobler en app med lokasjonsbaserte hardware-utløsere. Det som ble utløst var læringsaktiviteter basert på hverdagsscenarioer som ble igangsatt i nærheten av relevante lokasjoner rundt i byen. Analyser av intervjuer før og etter tiltaket indikerer av sosial og kulturell innflytelse påvirker stedet for, timingen av og typen læring som blir gjort når systemet brukes.

Funn: Studien konkluderer med at sosial kontekst og ønsket om tilhørighet er viktige faktorer for migranter som skal lære språk, noe som understøtter potensialet til MALL-systemer ved å oppmuntre til engasjement med fysiske og digitale rom og refleksjoner rundt statsborgerskap. (Se også Jones 2017 (20), Kukulska-Hulme 2015 (22), Scanlon 2014 (23) som også omhandler MASELTOV).

Mobile incidental learning to support the inclusion of recent immigrants

Kukulska-Hulme A., Gaved M, Paletta L, Scanlon E, Jones A, Brasher A. *Ubiquitous Learning: an international journal*, 7(2), 9–21, 2015. (22) (Artikkel).

Pilotstudier av MASELTOV-prosjektet, utført i tre europeiske byer: Wien, Madrid og London. Deltakerne er nyankomne migranter, og kom fra Latin-Amerika, arabisktalende land og Tyrkia. Det var totalt 30 deltakere, ti i hver by. Appen som ble vurdert hadde til dels ulikt innhold i de tre byene. Studien undersøker bruken av smarttelefoner i språklæring. For å utnytte potensialet i sosiale, situerte og opportunistiske mobilinteraksjoner for sosial integrering av immigranter i vertslandet, utviklet forskerne et rammeverk for læring som utnytter mulige læringssituasjoner som oppstår i hverdagslivet (Incidental Learning Framework). Dette støtter designet og evalueringen av MApp, et sett med smarttelefon-verktøy og -tjenester for nyankomne immigranter. Mappen inneholder språklæringsaktiviteter, bilde-til-tekst-oversettelse, kontekst-sensitive og interessebaserte anbefalinger, lokalinformasjon, spillbasert kulturell læring og sosial støtte til immigranter i byer. Feltstudiene i Wien, Madrid og London belyste aspekter ved lese- og skriveferdigheter for og bruk av mobiltelefon («mobile literacy»), spørsmål om kostnader, etikk og utfordringer rundt personvern, men også innsikter i motivasjoner og mulige suksesskriterier. Studien vurderte også implikasjoner ved slik læring via en smarttelefon-applikasjon: forholdet mellom formell og uformell læring; nye systemer som lar andre migranter, mentorer og frivillige støtte den som lærer; potensielle konflikter mellom teknologiske forhold, for eksempel bevissthet om kontekst og sporing/oppfølging av den som skal lære, og brukerpreferanser hos sårbare grupper slik som migranter.

Funn: Feltstudiene viser at tjenestene appen tilbyr ble jevnt over godt mottatt, og at oversettelses- og språklæringsverktøy ble spesielt verdsatt. Studiene viser også at verktøyene medførte øving på språkevner og videre utforskning. (Se også Jones 2017 (20), Gaved 2017 (21), Scanlon 2014 (23) som også omhandler MASELTOV).

Representations of an incidental learning framework to support mobile learning

Scanlon E, Gaved M, Jones A, Kukulska-Hulme A, Paletta L, Dunwell I, *Proceedings of the 10th International Conference on Mobile Learning 2014*, IADIS Press, pp. 238–242, 2014. (23) (Konferanseinnlegg).

Studien ser på hvordan egenskaper ved mobil-læring kan utnyttes for å gi nye uformelle læringsmuligheter relater til kontekst- og stedsbasert læring. Studien er en del av MASELTOV-prosjektet som bruker smarttelefoner i språkopplæringen for nyankomne migranter. Studien ser på rammebetingelser og faktorer som kan påvirke bruk. MASELTOV-prosjektet utvikler et rammeverk for læring når mulighetene byr seg («incidental learning»), som blir brukt til å utforske potensialet som ligger i å gripe mulighetene for læring som oppstår for immigrantene. (Se også Jones 2017 (20), Gaved 2017 (21), Kukulska-Hulme 2015 (22) som også omhandler MASELTOV).

The Danish simulator: Successfully exploring the cost-cutting potential of computer games in language learning

Hansen TK. *International Conference – “ICT for Language Learning” 6th edition*, 2016. (24) (Konferanseinnlegg).

Mixed-metode studie (med kvantitative og kvalitative data) fra Danmark. Språkplattformen – The Hunt for Harald – som er et onlinespill, ble testet på språksentre. Spillet kombinerer talegjenkjenning med en virtuell spillverden for læringsformål. Spillerne beveger seg i spillverdenen og snakker med lokalbefolkningen som svarer om de forstår hva spillerne/de som skal lære språket sier. Spillet er utviklet sammen med Alelo Inc. og er basert på deres «Tactical and Culture Training System» (TLCTS). Spillplattformen er evaluert ved å sammenligne antall som består testen og test-score mellom testgrupper og kontrollgrupper, samt gjennom spørreskjema for kvalitativ evaluering. Cirka 250 studenter og ni undervisere har deltatt. Målet med plattformen er å lære dansk språk og kultur, spesielt uttale og dialog. Målgruppen er de ca. 45 000 immigrantene som hvert år får opplæring i dansk. Det uttrykte formålet er å senke de årlige kostnadene på ca. 150 millioner euro.

Funn: Resultatene viste at plattformen kunne ta over opptil 20 % av timene med klasseromsundervisning, uten at det gikk ut over hverken antall elever som besto språkkursene eller testresultatene. Både studenter og lærere uttalte at de liker å jobbe med plattformen. Denne publikasjonen er en ny-publisering av Hansen og Petersen 2012 (32). (Plattformen beskrives også kort i Hansen 2012 (33) som ikke er inkludert som en studie i denne oversikten).

English vocabulary in a mobile assisted language learning (MALL) environment: A sociocultural study of migrant women

Ahmad KS, Sudweeks F, Armarego J. *Interdisciplinary Journal of e-Skills and Life Long Learning*, 11, 25-45, 2015. (25) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra Australia hvor deltakerne er seks innvandrerkvinner. Studien ser på mobilassistert språklæring (Mobile Assisted Language Learning (MALL)). Det ble gjort semi-strukturerte intervjuer før og etter MALL-undervisningen. Undervisningen fokuserte på hverdagsbruk og kommunikasjon. Studien utforsker sosiokulturelle faktorer som påvirker migrantkvinnens språklæring generelt, og vokabular spesielt. Den adresserer spesielt tilegnelse av vokabular som viktig for beherskelse av muntlig andrespråk.

Funn: Kvinneres respons på MALL-leksjoner og bruken av læringsbrettet viser en positiv effekt på deres læring av vokabular. Deltakerne var fornøyde med MALL-undervisningen, fikk et større ordforråd, og likte de nye erfaringene med læring av vokabular. Økt vokabular ga også økt selvtillit i kommunikasjon, noe som igjen økte potensialet for sosial inkludering. Bruk av egne teknologiske enheter gir også mulighet til å ta større ansvar for egen læring.

Integrating Chinese community into Canadian society: Podcasts, technology apprehension, and language learning

Mao Y, Guardado M, Meyer KR. In J. Aitken (Ed.), *Cases on Communication Technology for Second Language Acquisition and Cultural Learning* (pp. 459-483). Hershey, PA: IGI Global, 2013. (26) (Bokkapittel).

Kasuistikk ('casestudie') fra Canada hvor kinesere er deltakere. Studien diskuterer fordeler med instruksjon og organisering, så vel som utfordringer, ved å bruke podcaster i språkopplæring. Undervisningen er gitt av en ideell organisasjon som tilbyr fellesskaps/samfunnstjenester («community services») til immigranter i Canada. Studien undersøker hvordan podcaster styrker erfaringene med engelsklæring for studenter i en engelsk-som-andrespråk klasse. Forskeren har utført semi-strukturerte intervjuer. Ved å triangulere erfaringene til studentene (n=6, 30-60 år, fire kvinner og 2 menn), instruktør (n=1) og programkoordinatorer (n=2), så utforsker studien effekten til et slikt program, og gir anbefalinger til lignende framtidige programmer.

Funn: En sentral anbefaling fra prosjektet er behovet for bedre kommunikasjonen mellom alle som er involvert i språkopplæringen. God kommunikasjon er viktig for å koordinere læringen, og for å hindre misforståelser blant annet rundt språkstudentenes perspektiver, preferanser og barrierer for bruk av podcast utenfor klasserommet.

Adult learning in a computer-based ESL acquisition program

Sanchez KR, *University of California, Santa Barbara California Polytechnic State University, San Luis Obispo Joint Doctoral Program*, 2013. (27) (PhD avhandling).

Kvalitativ studie fra USA med voksne som lærer engelsk som andrespråk. Programmet som studeres er computerbasert, og heter «The Rosetta Stone». Studien fokuserer på strukturen i klasserom ved å undersøke måtene lærerne tilpasser, transformerer, endrer og underviser klassene sine. Den viser videre hvordan læreren i sin klasseromspraksis tar hensyn til den varierte utdanningsbakgrunnen og språkkompetansen til de voksne studentene, og hvordan bruken av dataprogrammet oppfordrer studentene til å oppnå en følelse av mestringsevne i språklæring. Den viser hvordan tilgjengelige læringsprogrammer kan hjelpe voksne studenter til økt engelskkompetanse, og dermed til større mestringstro i arbeidslivet.

Funn: De fleste av de voksne studentene fikk økt egenopplevd mestringstro etter hvert som de fikk mer varierte språklærings erfaringer.

The effectiveness of computer-based speech corrective feedback for improving segmental quality in L2 Dutch

Neri A, Cucchiaroni C, Strik H, *ReCALL 20(2): 225-243. 2008. European Association for Computer Assisted Language Learning*, 2008. (28) (Artikkel).

Kontrollert før-etter studie fra Nederland med 30 voksne innvandrere som deltakere. Gruppen er variert mht. morsmål, grunn til å studere nederlandsk og antall år i Nederland. Alle deltok på et nybegynnerkurs i nederlandsk. Studien undersøker effekten av computerbasert talekorreksjon. Den sammenligner automatisk talegjenkjenningssystem (automatic speech recognition - ASR) computerassistert uttaletrening (computer assisted pronunciation training - CAPT) med CAPT og ikke-CAPT.

Funn: Resultatene for global segmental kvalitet viste at gruppen som mottok ASR-basert feedback hadde den største forbedringen, men det var ikke statistisk forskjell mellom gruppene. Resultatene for den segmentale kvaliteten i problematiske fonemer var imidlertid statistisk signifikant bedre i gruppen som fikk ASR-basert feedback sammenlignet med ikke-feedback-gruppen.

Field evaluation of a single-word pronunciation training system

Bernsen NO, Hansen TK, Kiilerich S, Madsen TK. *Proceedings of the Fifth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'06)*, 2006. (29) (Konferanseinnlegg).

Studie fra Danmark. Deltakerne er immigranter på språkskoler, og tiltaket er et computer-assistert uttale-program. Studien omtaler en felttest av et uttaleøvelsessystem som gjør immigranter og andre i stand til egenøving på uttalen av danske enkeltord. Analysen i dette konferanseinnlegget er basert på resultatene til 22 studenter. Programmet som testes er en prototype av «the Danish Pronunciation Trainer» (DPT), som kombinerer et grafisk brukergrensesnitt med automatisk språk-gjenkjenning. Brukervinduet viser et dansk ord, noen ganger en forenklet fonetisk transkripsjon, og en engelsk oversettelse. Bruker kan velge å høre ordet uttalt eller å både se og høre det uttalt, før de selv leser ordet. Etter uttale får de tilbakemelding på uttalekvalitet, med en skåre mellom 0 og 2.

Funn: Forskerne fant at studentene viste generelle framgang/utvikling I tillegg fant forskerne en overraskende korrelasjon (statistisk sammenheng) mellom deltakernes prestasjon og prøveforholdene når det gjelder puggemetode de brukte i forkant av uttalen av hvert ord: Det var en sterk korrelasjon mellom en students prestasjon og om studenten brukte eller ikke brukte videohint før de uttalte ord. Prestasjonene var klart bedre når studentene hadde brukt videohint, framfor bare skrevne ord eller kun audiohint. Videohint kan imidlertid gjøre uttaleoppgavene for enkle, og kan dermed være uegnet for å måle «ekte» uttalekompetanse.

Med fokus på uttale i norsk som andrespråk: en studie av uttalen til fremmedspråklige kursdeltakere på begynnernivå - før og etter uttalekurs

Ose KA, *Trondheim* 2005. (30) (Masteroppgave).

Kontrollert før-etter studie fra Norge. Deltakerne er 13 utenlandske studenter ved NTNU. Disse kommer fra ulike land og har ulike morsmål, er i alderen 22-47 og har nylig ankommet Norge. Tiltaket er et uttalekurs, og deltakerne er delt i tre grupper: en gruppe får et CD-basert uttalekurs på 8 leksjoner a 30 minutter over 2 uker, en annen gruppe får et databasert uttalekurs på 8 leksjoner over 2 uker, og den tredje er kontrollgruppe som kun fulgte vanlig undervisning på Norsk 1. Prosjektet har fokus på uttale i norsk som andrespråk. Utfallsmålet er uttalen til personer som kommer til landet i voksen alder, nærmere bestemt uttalen til personer som er i gang med den første organiserte opplæringen i norsk.

Funn: Det var små forskjeller mellom testgruppene og kontrollgruppen mht. forbedring av uttale, men en samlet analyse viser en tendens til bedre uttale i tiltaksgruppene i post- og retest enn i kontrollgruppa. Det databaserte kurset gir med noe forbehold bedre resultat enn CD-basert kurs. Det var ingen signifikante forskjeller når det gjelder målspråksnær realisasjon av vokaler i trykksterke stavelser. Norske lyttere kan høre at studentene fra det databaserte kurset har deltatt på uttalekurs. Morsmålsbakgrunn ser ut til å ha betydning for realisering av vokallengde.

Reaching all students in an ESL class. Practitioner research briefs, 1999-2000 report series

Sandhu K, *Virginia Adult Education Research Network, practitioner Research Briefs, 1999-2000 Report S*, 2000. (31) (Artikkel).

Feltstudie fra USA om voksne som lærer engelsk som andrespråk (ESL= English as Second Language). Studien undersøker kulturell bakgrunn, læringsstrategier og tilrettelegging og teknologi. Studien er en form for aksjonsforskning utført av læreren i klasserommet, og baserer seg i hovedsak på to studenter. Den tar for seg individuell tilpassning og strategier for å identifisere styrker og svakheter. Studentene får selv i oppgave å identifisere de ferdighetene de mener de trenger å jobbe mest med, og får tid i timene, ressurser og strategier til å jobbe med disse områdene. Læreren prøvde ut ulike strategier for å nå studentenes mål.

Funn: Studien konkluderer med at bruk av frivillige, teknologi og tekstbøker er mer effektive enn mer tid og ressurser for å bedre utbytte av læring.

Oppsummering:

På bakgrunn av de 16 identifiserte studiene, hvorav det kun var to rene effektstudier, kan vi ikke si noe entydig om effekten av bruk av teknologi i språkundervisning og læring. Flere av studiene, særlig de fem kvalitative studiene, peker imidlertid i retning av at bruken av teknologiske hjelpemidler oppleves som nyttige og meningsfulle. Det gjelder særlig apper for oversetting og vokabular. Apper og onlineprogrammer kan gi variasjon i undervisningen, og bidra til en fleksibilitet som gjør at læring kan skje når det fins tid og rom eller oppstår situasjoner der læringen får en kontekst. Det ser ut til å være fordeler med en kombinasjon av ansikt-til-ansikt opplæring og digital læring. Slik språkopplæring øker muligheten til å ta større ansvar for egen læring og ser ut til å fremme ordforråd, gi økt selvtillit i kommunikasjon, som på sin side kan støtte integrasjon og sosial inkludering. Det kan imidlertid påpekes at kostnader og tilgjengelighet i form av for eksempel nettilgang bør vurderes.

Tiltak for innvandrere med lite eller ingen utdanning

Vi inkluderte seks studier som omhandlet språkopplæring av innvandrere med lite eller ingen utdanning (tabell 2). Et par av studiene hadde deltakere som var analfabeter. Studien var fra ulike land og hadde ca. 150 deltakere. To av studiene er kontrollerte studier, og en er en systematisk oversikt over effektstudier hvor den ene av de to kontrollerte studiene inngår. For øvrig er det to kasuistikker og en kvalitativ studie om språkopplæring av innvandrere med lite eller ingen utdanning. De to effektstudiene un-

dersøker konkrete undervisningsmetoder – tidlig leseinstruksjon og en luriansk system-dynamisk tilnærming. Den kvalitative studien ser på erfaringer med samarbeids-læring («cooperative learning»= CL). Den ene kasuistikken undersøker politiske fø-ringer for språkopplæring i Luxemburg, og sammenligner dette med andre flerspråk-lige land. Den andre kasuistikken fokuserer på erfaringene til kvinnelige immigranter som er analfabeter og skal lære seg å skrive, lese og snakke svensk, og hvilke faktorer som påvirker deres læringsmuligheter.

Tabell 2: Beskrivelse av studiene om innvandrere med lite eller ingen utdanning (n=6)

Studie	Studiedesign	Land	Antall deltakere	Hensikt/fokus
Flodgren 2018 (10)	Systematisk oversikt	--	--	Effekten av språkopplæ-ringsmetoder for innvand-rere med lite/ingen utdan-ning
Choi 2015 (34)	Kasuistikk	Luxembourg	5	Erfaringer og utfordringer med lese- og skriveopplæ-ring i flerspråklige land
Kotik-Friedgut 2014 (35)	Kontrollert før-etter	Israel	124	Effekten av en luriansk sys-temisk-dynamisk tilnær-ming
Montero 2014 (36)	Kontrollert før-etter	Canada	11	Effekten av veiledet lesing og tidlige leseinstruksjoner
Jensen 2011 (37)	Kvalitativ	Danmark	*	Samarbeidslæring for å få språkstudenter til å ta an-svar for egen læring
Lundgren 2005 (38)	Kasuistikk	Sverige	15	Erfaringer innvandrerkvinn-er som er analfabeter har med språkopplæring

Forklaring: * Antall uklart.

Språkopplæring for voksne innvandrere med lite eller ingen skolegang: en syste-matisk oversikt over effektstudier

Flodgren GM, Nøkleby H, Meneses J. *FHI* 2018. (10) (Rapport).

Denne systematiske oversikten identifiserer to kontrollerte studier som evaluerer ef-fekten av språkopplæringsmetoder rettet mot innvandrere med lite eller ingen skole-gang. En studie er fra USA og en fra Israel (Kotik-Friedgut et. al. 2014 (35), se under). Studien fra USA viser at en systematisk, sekvensiell og multisensorisk leseintervensjon med en varighet på median 79 timer, gitt til en variert gruppe innvandrere (n=502), muligens har lite eller ingen innvirkning på engelske leseferdigheter sammenlignet med standard opplæring. Forfatterne av oversikten har lav tillit til resultatene i denne studien. Studien fra Israel viser at det er usikkert om språkopplæring basert på den Kommunikative Multikulturelle-Nevropsykologiske modellen med varighet på median 175 timer, gitt til etiopiske innvandrere (n=124), påvirker hebraiske språkferdigheter i større grad enn standard opplæring. Forfatterne har svært liten tillit til resultatene i denne studien.

Funn: Forfatterne av den systematiske oversikten understreker at det fins begrenset dokumentasjon om hvilke språkopplæringsmetoder som er effektive for innvandrere med lite eller ingen skolegang. Basert på ekskluderte studier sier de videre at metoder som involverer morsmålstøtte, kulturell tilpasning og såkalt 'deltakende pedagogikk' muligens kan være verdt videre evaluering.

Literacy education for low-educated second language learning adults in multilingual contexts: the case of Luxembourg.

Choi J, Ziegler G. *Multilingual Education* 2015;5(1):4. 2015. (34) (Artikkel).

Kasuistikk og analyse av politiske føringer for språkundervisning i Luxembourg. Deltakerne er fem språkstudenter med lite utdanning og lave lese- og skriveferdigheter. Tiltaket er generell språkundervisning, med et spesielt fokus på den flerspråklige konteksten. Artikkelen fokuserer på utfordringene med lingvistisk integrasjon av immigranter, altså tilegnelse av lese- og skriveferdigheter blant voksne immigranter med lite utdanning og dårlig utviklede lese- og skriveferdigheter i en flerspråklig kontekst, slik som Luxembourg. Forskerne gjør også sammenligninger med Canada og Belgia. Artikkelen presenterer dagens utdanningspolitikk rundt lese- og skriveferdigheter, og praksis mht. voksne andrespråksstudenter med lave lese- og skriveferdigheter. Artikkelen presenterer også data fra deltakende observasjon i kurs i fransk språk i Luxembourg for å se på den faktiske implementeringen og effektiviteten av slike kurs mer i detalj. Her ble det sett på undervisningsmateriell, undervisningsmetoder og studentenes praksiser.

Funn: Flerspråklige land er spesielt utfordrende for LESLLA-studenter (Low educated adult second language and literacy acquisition). Derfor er det viktig å forstå deres situasjon og behov bedre for å gi dem passende støtte som samsvarer med deres spesifikke flerspråklige profiler.

Lurian systemic-dynamic approach to teaching illiterate adults a new language with literacy

Kotik-Friedgut B, Schleifer M, Golan-Cook P, Goldstein K. A. *Psychology & Neuroscience* 2014;7(4):493. (35) (Artikkel).

Kontrollert før-etter studie fra Israel. Deltakerne er etiopiske analfabeter. Studien er en av to studier som inngår i Flodgren et.al. 2018 ((10) se over). Tiltaksgruppa (n=63) får det som kalles en luriansk systemisk-dynamisk tilnærming, mens kontrollgruppa (n=61) får vanlig undervisning. De har resultater fra før- og etter-testing fra 45 deltakere i intervensjonsgruppa og 39 fra kontrollgruppa. For å bedre møte flyktingenes sosiale og yrkesmessige behov, ble en eksisterende modellen for undervisning av lese- og skriveferdigheter for voksne redigert, og det ble utviklet en alternativ kommunikativ-multikulturell-neuropsykologisk modell. Tilnærmingen er basert på kultur-historiske tilnærminger utviklet av Vygotskij og Luria, og neuropsykologi. Analysen av neuropsykologiske aspekter ved lese- og skrivekyndighet og endringer i hjernefunksjon relater til lese- og skriveferdigheter tillot forfatterne å foreslå å legge øvelser som trener fonologisk oppmerksomhet og visuell persepsjon til prosessen rundt det å lære å lese og skrive.

Funn: Studenter i det eksperimentelle (Orit) programmet hadde signifikant bedre resultater enn en gruppe som fikk tilsvarende antall lese- og skriveleksjoner (175 timer). Effekten av Orit programmet inkluderte forbedringer i ord- og setningsproduksjon fra bilder, bokstavsgjenkjenning og økt mestringstro når det gjelder andrespråk. Et slikt

program kan brukes som en plattform for å utforske hvordan undervise andrespråk til voksne analfabeter som mangler formell skolegang.

Exploring early reading instructional strategies to advance the print literacy development of adolescent SLIFE

Montero MK, Newmaster S, Ledger S. *Journal of Adolescent & Adult Literacy* 58(1), 59–69, 2014. (36) (Artikkel).

Studie fra Canada som ser på veiledet lesing og tidlige leseinstruksjoner for ungdom/unge voksne i alderen 14-20 år som ikke er lese- og skrivekyndige, eller bare delvis lese- og skrivekyndige. Sammenligner tiltaksgruppen (n=11) med en tilsvarende gruppe som fikk vanlig undervisning to år tidligere. Data og resultater samles inn fortløpende. Studien søker å forstå påvirkningen et tidlig fokus på instruert/veiledet lesing kan ha på utviklingen av språk- og leseferdigheter i Engelsk for studenter som ikke eller bare delvis er lese- og skrivekyndige, og med lite eller avbrutt formell utdanning.

Funn: Studentene viste imponerende framgang i utviklingen i leseferdigheter i engelsk når læreren i klasserommet etterstrebet å integrere metoder i tidlige leseinstruksjoner i undervisningen. De fortløpende innsamlede dataene viste at studentenes totale økning i lesing spente fra tre til tretten nivåer, men en gjennomsnittlig økning i lesenivå på 8,3 nivåer.

CL og muntlige færdigheder i dansk som andetsprog

Jensen LL. *Sprogforum, Årg. 17, nr. 53*, 2011. (37) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra Danmark. Deltakerne er Danskuddannelse 2-kursdeltakere, som har en kortere skole- og utdanningsbakgrunn og går på modul 3 (A2). Tiltaket er samarbeidslæring («cooperativ learning»= CL). Deltakerne sitter i grupper på fire. Forfatterne ser bruken av CL-strukturene som et verktøy for å få studentene til å ta mer ansvar for egen læring, og samtidig gir dem mer taletid på likere vilkår. Med hensyn til øvingen på muntlige ferdigheter får kursdeltakeren fortalt, hørt og repetert en roman på flere forskjellige måter.

Funn: Forfatterne mener at CL-strukturene letter språkinnlæringen for deres kursdeltakere og gjør en stor forskjell i undervisningen. Hver student får 25-50 % mer taletid, de lærer å hjelpe hverandre, og undervisningen blir mer studentsentrert.

Skolan i livet - livet i skolan: några illitterata invandrarkvinnor lär sig tala, läsa och skriva på svenska som andraspråk

Lundgren, Berit, *Umeå University*, 2005. (38) (PhD avhandling).

Kasuistikk fra Sverige med innvandrerkvinner som er analfabeter som deltakere. Studien ser på kvinnenenes erfaringer med svenskstudier, undervisningen og rammebetingelser for denne. Datainnsamlingen har foregått ved hjelp av intervjuer med fem kvinner hvor det er brukt tolk, observasjon og ved bruk av tekster skrevet av studenter der til sammen 15 studenter har vært tilstede. Studien bruker en tilnærming som er sosiokulturell, med fokus på andrespråk og kjønn, for å beskrive, analysere og forstå hvordan voksne kvinnelige immigranter som er analfabeter erfarer sin situasjon når det er forventet at de skal lære seg å snakke, lese og skrive svensk samtidig.

Funn: Studien viser at kulturelle fellesskap påvirker kvinnene på ulike måter. Den viser også at undervisningen i lese- og skriveundervisningen i stor grad har en teknisk tilnærming, der lærerne prøver å få det riktige svaret fra studentene. Sosial interaksjon som involverer kontemplasjon og forhandling er enten ikke inkludert eller ikke prioritert. Kvinnenes erfaringer og kunnskap blir ikke anvendt. Det oppstår imidlertid noen situasjoner med felles diskusjoner i samarbeid mellom lærer og studenter. I disse situasjonene er det erfaringsutveksling og læringen baseres på studentenes egne tanker og erfaringer. Lingvistiske konsepter får mening i disse diskusjonene. Innledningsvis kan konseptene være uklare, men gruppene jobber sammen med dem, tilpasser og justerer dem til de gir mening. Disse kvinnene tar med seg sine egne sosiokulturelle verdier og erfaringer til skolesituasjonen, noe som påvirker læringsprosessene i varierende grad. Kvinnene trenger også mer tid på skolen ettersom dette er den eneste arenaen de kan bruke tid på å studere og egenutvikling. De har også liten kontakt med svensker på andre arenaer, så skolen er det eneste stedet de får brukt svensk. Språkskolene må slik blir læringsfellesskap som anerkjenner immigrantenes kulturer, bruker deres erfaringer, og tillater at de kan delta i samarbeidende diskusjoner.

Oppsummering

De seks studiene vi omtaler her viser at enkelte undervisningsmetoder kan ha positiv innvirkning på språklæringen til innvandrere med lite eller ingen utdanning. Det fins få kontrollerte studier og vi kan derfor ikke si noe om effekten av tiltakene. Det ser ut til at flere elementer enn språkopplæringen og undervisningsmetodene påvirker språklæringen og språktilegnelsen. For eksempel tyder studienes funn på at kulturell bakgrunn og konteksten læring og opplæring skjer i virker inn på immigrantenes opplevelse av og erfaringer med opplæringen.

Språkopplæring på arbeidsplass og gjennom praksis

Vi identifiserte ti studier som undersøkte språkopplæring på arbeidsplass, jobbpraksis eller frivillig arbeid (tabell 3). Seks av studiene er kvalitative studier og det er én kontrollert studie. Studiene er fra Skandinavia, Canada og New Zealand og har ca. 650 deltakere. Her er det et spenn mellom målrettet og arbeidsrettet språkopplæring og frivillig utplassering språkstudenter gjør som en del av et språkkurs. Felles for disse ti studiene er imidlertid ønsket om at deltakerne skal få og lære gjennom ekte samtaler i virkelige situasjoner, og da gjerne med personer som har målspråket som morsmål. Andre mål som kan være en del av slike språkkurs/språkprogrammer er ønsket om å legge til rette for bedre integrasjon, det være seg på arbeidsplassen eller i samfunnet for øvrig, og å øke ansettbarheten til deltakerne.

Tabell 3: Beskrivelse av studiene om språkopplæring på arbeidsplass og gjennom praksis (n=10)

Studie	Studiedesign	Land	Antall deltakere	Hensikt/fokus
--------	--------------	------	------------------	---------------

Bramm 2018 (39)	Kasuistikk	Danmark	3	Etnografisk studie om muligheter for språktilegnelse i yrkespraksis
Victoria 2017 (40)	Kvalitativ	Canada	7	Etnografisk studie om språkundervisning som forberedelse til arbeid
Riley 2017 (41)	Kvalitativ	Canada	10	Erfaringer med språkopplæring i praksis
Frederiksen 2013 (42)	Kvalitativ	Danmark	*	Erfaringer med yrkesrettet språkundervisning
Andrew 2011 (43)	Kvalitativ	New Zealand	70	Erfaringer med språklæring gjennom frivillighetsarbeid
Sandwall 2010 (44)	Kasuistikk	Sverige	1	Erfaringer med og muligheter for språklæring i arbeidspraksis
Dudley 2007 (45)	Mixed-metode	Canada	55 (8)	Erfaringer med språklæring gjennom frivillighetsarbeid
Delander 2005 (46)	Kontrollert	Sverige	500 (300)	Effekten av arbeidsrettet språkundervisning med praksis, på deltagelse i arbeidslivet
Gjerseth 2004 (47)	Kvalitativ	Norge	*	Erfaringer med et obligatorisk heldagsprogram med en kombinasjon av formell opplæring og språktrening på arbeidsplass
Katz 2000 (49)	Kvalitativ	USA	*	Etnografisk studie av arbeidsrettet språkopplæring

Forklaring: * Antall uklart.

"Du skal bare sætte hende i gang, du skal ikke gå og passe hende": om sprog og praktikforløb for flygtninge og indvandrere

Bramm E, Kirilova, M. *Sprogforum, Årg. 24, nr. 66*. 2018. (39) (Artikkel)

Kasuistikk fra Danmark hvor deltakerne er flyktninger og innvandrere. Tiltaket er et program som tilbyr språk i praktikerforløp. Forskerne fulgte tre kursdeltakere gjennom et 13 ukers langt kurs. I artikkelen settes det spørsmåltegn ved antagelsen om at språktilegnelse er mest effektiv på en arbeidsplass på bakgrunn av en undersøkelse av muligheten for å lære språk via et språkpraktikerforløp i et supermarked, hvor forfatterne fulgte tre flyktninger. Formålet med undersøkelsen var å kartlegge hvilke muligheter for tilegnelse av dansk som reelt var til stede under praksisforløpet.

Funn: Hovedutfordringen med å lære dansk på en arbeidsplass er at mulighetene for interaksjon trer i bakgrunnen for konkrete arbeidsoppgaver. For at praktikerne skal få muligheter for et språklig utbytte av praksisoppholdet er de avhengig av støttende og forståelsesfulle kolleger som tar et visst ansvar for gi tid og rom for samtaler og muligheter til interaksjon med dansktalende.

English: Its role as the language of comity in an employment programme for Canadian immigrants

Victoria MP. *Globalisation, Societies and Education*, 15:1, 114-134, 2017. (40) (Artikkel). Kvalitativ erfaringsstudie fra Canada hvor deltakerne er sju voksne innvandrere fra 25-50 år. Tiltaket er et 12-ukers arbeidsforberedende kurs, så det er ikke et rent språkkurs. Kurset har fokus på å forberede nyankomne innvandrere på jobb. Kurset inneholdt timer i karriereplanlegging, jobbsøking, engelsk for arbeid, mellommenneskelige og interkulturelle ferdigheter, førstehjelp, sikkerhet på arbeidsplass, og dataøving. Etter de 12 ukene ble studentene utplassert på arbeidssteder i 20 uker. Det er bare samlet inn data fra de 12 ukene med klasseromsundervisning. Hovedmålet med klasseromskurset er å gi immigrantene kunnskaper og ferdigheter, inkludert engelsk med tanke på mulig ansettelse, som er nødvendige for å kunne konkurrere på arbeidsmarkedet. Data er samlet inn med etnografiske metoder, i hovedsak deltakende observasjon. Artikkelen analyserer kommunikative strategier den flerspråklige studentgruppen og dens lærere brukte.

Funn: Forskerne mener at språkundervisning i sammenheng med å forberede immigranter for integrasjon på arbeidsmarkedet forutsetter en pedagogisk tilnærming som fremhever språket for fellesskap, i tillegg til mulighetene til engelsklæring for ansettelse. De foreslår derfor at undervisningen i mållandets språk burde fokusere mindre på grammatisk korrekthet, og fokusere mer på å gi de voksne elevene muligheter til å aktivere eksisterende pragmatiske ressurser og strategier som handler om å etablere kontakt og vennsapsrelasjoner.

The multicultural café: Enhancing authentic interaction for adult English language learners through service learning

Riley T, Douglas SR. *TESL Canada Journal/Revue TESL du Canada*, 25 Vol 34, Issue 11, 2016, 25-50, 2016. (41) (Artikkel).

Kvalitativ studie av ti voksne innvandrere i Canada, som har bodd i landet mellom ett og tretti år. Tiltaket som studeres er arbeidstreningsprogram – The Multicultural Café – for voksne som lærer engelsk. The Multicultural Café er en læringsplattform fokusert på matvaretenester. Deltakelse er frivillig og direkte knyttet til EAL-programmet. Dette er ikke grunnopplæring i språk, men språklæring i praksis. Opplegget gikk over sju måneder. Det ble utviklet for å gi voksne som skal lære engelsk som tilleggsspråk muligheten til å ta del i engelsk språkbruk på en autentisk måte for å bidra med en verdifull tjeneste til lokalsamfunnet. Studien undersøker hvilken innvirkning programmet har hatt fra deltakernes perspektiv, og data er innsamlet ved hjelp av spørreskjemaer, semi-strukturerte intervjuer og fokusgrupper.

Funn: Den viktigste læringspraksiserfaringen var muligheter til autentisk interaksjon med kunder og andre frivillige kolleger. Samhandling både med kunder og kolleger, og hverandre ble en del av læringa. Det så også ut til at programmet økte deltakernes interaksjon i miljøet ved det regionale universitetet hvor det fant sted, noe som er viktig for å lære språk.

At finde sin stemme på dansk

Frederiksen KM. *Sprogforum, Årg. 19, nr. 57*. 2013. (42) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra Danmark. Tiltaket er danskurs for nyansatte utlendinger i vitenskapelige stillinger. Studien ser på deltakernes erfaringer. Om man snakker engelsk som morsmål eller *lingua franca* og lærer dansk er det få muligheter for å snakke dansk

i hverdagen, både på arbeid og utenfor arbeidskonteksten. De fleste dansker tyr til engelsk. Dette er en opplevelse mange utlendinger i Danmark har til felles. Det primære målet med kurset er for deltakerne å lære dansk som er knyttet til deres arbeidssituasjon, men vanlig hverdagsdansk inngår også. Deltakerne er veldig motiverte for å lære dansk, både med tanke på jobb og livet i Danmark for øvrig. På kurset legges det vekt på å bruke kommunikative læringsoppgaver som gir deltakerne mulighet til å forhandle mening.

Funn: Forskeren mener det må settes av tid, også for danske ansatte, til å snakke dansk med utenlandske nyansatte som lærer dansk slik de får tid til å lære, øve og utforske språket. Derfor må det også skapes en bevissthet rundt problematikken, som også kan medføre en større toleranse for ikke-perfekt dansk.

Reshaping educational experience by volunteering in the community: Language learners in the real world

Andrew M. *Journal of Intercultural Communication*, ISSN 1404-1634, issue 25, March 2011. (43) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra New Zealand hvor deltakerne er studenter i «Advanced English as additional language» (EAL). Gruppen består av 70 migranter, flyktninger og internasjonale studenter. Tiltaket består av frivillighetsarbeid og språklæring på arbeidsplass, og studien undersøker erfaringer med dette. Det er mest fokus på integrering og fellesskapsbygging (praksisfellesskap), og at deltakerne finner fellesskap i organisasjonene de er og lærer språk i. Frivillighetsarbeidet kunne også gi kulturlæring. Data er hentet fra deltakernes dagbøker fra praksisperioden.

Funn: Artikkelen sier ikke så mye om hvorvidt deltakerne lærer mer eller bedre språk, men konkluderer med at frivillighetsarbeid gir muligheter for å snakke engelsk. Frivillighetsarbeid gir også klasseromslæringen en kontekst, og muligheten til å gjenkjenne den ute i den virkelige verden. Den fremste kulturelle kapitalen utplassering ga var mulighetene til å høre og delta i virkelige samtaler med innfødte, framover «kunstige» klasseromssamtaler.

I learn more at school: A critical perspective on workplace-related second language learning in and out of school

Sandwall, K. *TESOL Quarterly*, 44 (3), 2010. (44) (Artikkel).

Kasuistikk fra Sverige med en serbisk kvinne. Artikkelen ser på utplassering og språklæring på arbeidsplass som del av programmet «Svensk for innvandrere», og tar for seg rammebetingelser og faktorer som må være på plass for å lære språk i et slikt tiltak. Forskeren ser på utfordringer med språk(opp)læring gjennom arbeid, og sier at det må legges bedre til rette for å møte utdanningsbehov.

Funn: Forskeren konkludere med at mulighetene som omgivelsene på arbeidsplassen gir, ikke blir utnyttet som læringsmuligheter. Dette fordi studentens aktivitet var begrenset til oppgaver, og fordi hun fikk utilstrekkelig støtte til å evaluere sine samhandlinger i arbeidsutplasseringen. Dette krever bedre tilrettelegging.

Integrating volunteering into the adult immigrant second language experience

Dudley L. *The Canadian Modern Language*, 63(4), 539-561, 2007. (45) (Artikkel).

Mixed-metode studie fra Canada med spørreundersøkelse og kvalitativ del. Deltakerne er voksne innvandrere, 18-25 år, med ulik oppholdstid i Canada. 55 innvandrere deltok

i spørreundersøkelsen, mens åtte ble valgt ut til intervjuene fordi de svarte at de hadde deltatt i frivillighetsarbeid. De fleste deltakerne hadde fått en eller annen engelskundervisning i hjemlandet, men i svært ulike grad. Tiltaket er å integrere frivillighetsarbeid som språkpraksis i andrespråkprogram. Studien undersøker og dokumenterer erfaringer voksne migranter som lærer andrespråk har fra frivillighetsarbeid i engelskspråklige organisasjoner, og utforsker hvordan erfaringene deres har bidratt inn i deres språklige utvikling, samt deres sosiale integrasjon inn i målkulturen. Deltakerne har gjort ulike typer frivillighetsarbeid, for eksempel i grunnskole, kirkeorganisasjoner, eldresentre eller på sommerfestival.

Funn: Muligheter som understøtter engelsk som kommunikasjonsmedium og oppmuntrer studentene til å bruke målspråket, slik som frivillighetsarbeid, burde bli inkludert i erfaringene til de som skal lære engelsk som andrespråk. Funnene i denne studien antyder at muligheter til frivillighetsarbeid kan gi språklige og sosiale fordeler til voksne migranter som lærer andrespråk.

Integration of immigrants. The role of language proficiency and experience.

Delander L, Hammarstedt M, Maansson J, Nyberg E. *Evaluation Review* 2005;29(1):24-41, 2005. (46) (Artikkel).

Kontrollert studie fra Sverige hvor forskerne evaluerer et pilotprosjekt (kalt «sesam») som var rettet mot immigranter med svake ferdigheter i svensk språk, og som var registrert som arbeidsledige. Det totale antallet deltakere var ca. 500 og ca. 300 ble inkludert i evalueringen. Ved å sette sammen arbeidsrettet språkundervisning med praktisk arbeidstrening, tok prosjektet sike på å øke immigrantenes muligheter til ansettelse. Svenskundervisningen var basert på kommunikasjon, innhold og oppgaver. Det ble lagt vekt på interaksjon, samtaler og bruk av svensk, og ikke undervisning om det svenske språket. Tanken var at svensk best tilegnes i sammenheng med arbeidserfaring. I arbeidstreningen fikk immigranterne en mentor. I tillegg var et mål å gjøre immigranterne oppmerksomme på og forberedt til tilgjengelig trening og videre utdanningsmuligheter. For evalueringen ble det opprettet en kontrollgruppe med immigranter som ikke deltok i programmet.

Funn: Deltakerne i pilottiltaket gikk mye raskere fra arbeidsledighet til ansettelse, trening og utdanning, enn kontrollgruppen.

Norskopplæring for voksne innvandrere: hva kan vi lære av introduksjonsprogrammet i Stavanger?

Gjerseth M. *Hovedoppgave i pedagogikk - Universitetet i Oslo*, 2004. (47) (Masteroppgave).

Kvalitativ studie fra Norge med voksne nyankomne innvandrere som deltakere. Tiltaket er et heldagstilbud med en kombinasjon av norskopplæring og praksis på arbeidsplass. Mange kommuner har de siste årene drevet forsøk med introduksjonsprogram i forskjellige varianter og med ulike erfaringer. Problemstillingen her er om heldagstilbudet med en kombinasjon av norskopplæring og praksis på arbeidsplass gir innvanderne en bedre språkopplæring enn den gamle modellen med tradisjonelle norskkurs.

Funn: Et obligatorisk heldagsprogram med en kombinasjon av formell opplæring og språktrening på arbeidsplass legger forholdene bedre til rette for utviklingen av norskspråklige ferdigheter enn den gamle modellen med tradisjonelle norskkurs. Programmet krever imidlertid fleksible ordninger med individuelle planer og tett oppfølging.

Workplace language teaching and the intercultural construction of ideologies of competence

Katz ML. *The Canadian Modern Language Review/La Revue canadienne des langues vivantes*, 57, 1 (September/septembre), 2000. (48) (Artikkel).

Kvalitativ etnografisk studie fra USA om arbeidsinnvandrere og språklæring på arbeidsplass. Forskeren har blant annet observert og tatt opp 24 språkklasser ved en bedrift. Studien ser på blant annet identitetsdannelse, kulturelle holdninger, og farer ved innlæring av verdier. Hva må en være bevisst på ved bruk av et slikt tiltak? Studien ser mer på «bivirkninger» av arbeidsrettet språkopplæring enn om de faktisk lærer språk. Den undersøker hvordan språkopplæring på arbeidsplassen også medfører innlæring av for eksempel kjønnsnormer, maktstrukturer, gruppeallianser og høflighet. Ideologisk funderte antagelser var innbakt i undervisningen, så vel som i språkpraksiser som formet lederes og ansattes ulike konsepter rundt kompetanse og oppfatninger om hverandre.

Funn: Studien fokuserer på farer ved å se språk som en adskilt arbeidsplassferdighet. Forskeren mener at diskursive praksiser kan skape ulike maktrelasjoner, og gi rom for at de ansatte kan bestride lederens forsøk på å omforme deres identitet gjennom språkpraksis.

Oppsummering

Resultatene på tvers av studiene viser at deltakerne i programmene omtalt i de ti studiene, hvorav seks var kvalitative, verdsetter i stor grad mulighetene til å benytte målspråket ute i den virkelige verden, samt muligheten til å prate med personer som har målspråket som morsmål. I en jobbsituasjon kan det imidlertid påpekes at det ser ut til å være viktig å legge til rette for at den som er under opplæring skal få praktisere og øve på målspråket, og at det ikke er arbeidsoppgavene som hele tiden skal prioriteres. Funnene i disse studiene kan tyde på at praksisbasert språkopplæring kan tilføre både språkmessige, sosiale og arbeidsrelaterte fordeler.

Språkprogrammer

Vi identifiserte 15 studier om språkprogrammer. De fleste er kvalitative (n=12) og det er totalt ca. 390 deltakere i studiene. Åtte av studiene er fra USA, mens resten er fra Norge, Sverige, Island og Storbritannia. Studiene tar for seg hele språkprogrammer og språkopplæringsprogrammer mer generelt, framfor spesifikke undervisningsmetoder (tabell 4). Noen av programmene er introduksjonsprogrammer, mens andre er rettet mot spesifikke grupper av innvandrere, slik som kvinner eller høyt kvalifiserte innvandrere. Programmene i disse studiene tilbys av ulike aktører. Noen er offentlige eller statlige, mens andre tilbys av frivillige organisasjoner. Flere av studiene ser på rammebetingelser for språklæring og faktorer som påvirker læringen, samt deltakernes erfaringer fra programmene. Programmene har også noe forskjellige fokus, fra å fokusere nesten utelukkende på språk til også å ha mål om å fremme integrasjon gjennom for eksempel arbeidspraksis eller å være mer kommunikasjonsrettet.

Tabell 4: Beskrivelse av studiene om språkprogrammer (n=15)

Studie	Studiedesign	Land	Antall deltakere	Hensikt/fokus
Bucken-Knapp 2018 (49)	Kvalitativ	Sverige	60	Erfaringer med introduksjonsprogram
Lello 2018 (50)	Kvalitativ	Norge	3	Erfaringer med undervisning i andrespråk
Skeie 2017 (51)	Mixed-metode	Norge	40	Opplevelsen av introduksjonsprogram
Skaptadottir 2017 (52)	Kvalitativ	Island	90	Betydelsen av og erfaringer med språklæring
Rodin 2017 (53)	Kvalitativ	Sverige	50	Erfaringer med språkopplæring for kvalifiserte migranter
Johnston 2016 (54)	Kvalitativ	Sverige	*	Erfaringer med et samtalebasert program
Rodriguez-Garcia 2014 (55)	Kvalitativ	USA	16	Erfaringer med og faktorer som påvirker språklæring
Chao 2014 (56)	Kvalitativ	USA	19	Erfaringer med kirkebasert språkprogram
Lukes 2011 (57)	Mixed-metode	USA	66	Erfaringer med språkprogram som også tilbyr morsmålsundervisning
Dixon 2011 (58)	Kvalitativ	Storbritannia	*	Erfaringer med språkopplæring i samarbeid med frivillige og faktorer som påvirker deltagelse og læring
Rocha 2011 (59)	Kvalitativ	USA	*	Erfaringer med språkprogram
Han 2010 (60)	Kvalitativ	USA	8	Erfaringer med språkprogram rettet mot kvalifisering til medborgerskap
Okeke 2008 (61)	Kvalitativ	USA	*	Erfaringer med språkprogram og språklæring
Chung 2006 (62)	Kvalitativ	USA	3	Erfaringer med språkprogram som også lærer deltagerne å veilede/undervise egne barn
Goodkind 2005 (63)	Mixed-metode	USA	28	Erfaringer med og innvirkningen til språkprogram som også veileder i beslutningspåvirkning

Forklaring: * Uklart antall.

Talking about integration: The voices of Syrian refugees taking part in introduction Programmes for integration into Swedish society

Bucken-Knapp G, Fakih, Z, Spehar A. *International Migration*, 2018. (49) (Artikkel). Kvalitativ studie om syriske flyktninger i Sverige. Studien omhandler et introduksjonsprogram og fokus er på hvordan flyktninger oppfatter erfaringene fra introduksjonsprogrammet. Datainnsamling er gjort med semi-strukturerte intervjuer av 60 innvandrere (30 menn og 30 kvinner).

Funn: Resultatene antyder at flyktningene opplever det er barrierer som forhindrer tilgangen de har til det svenske arbeidsmarkedet. Barrierene er hovedsakelig kvaliteten på språktreningen, kompleksiteten i valideringsprosessen av utdanningskvalifikasjoner og de langtekkelige administrative prosedyrene. Barrierene oppfattes imidlertid ulikt, spesielt mellom flyktninger på ulike utdanningsnivåer. Dette fremhever nytten av en interseksjonell tilnærming (dvs. fokus på hvordan sosiale kategorier som kjønn, etnisitet osv. kan samvirke og påvirke personers leve- og livsvilkår), og behovet for å utforske mangfoldet i migranternes erfaringer når integreringspolitikk og -programmer skal evalueres.

«Taket er oppe, gulvet er nede, og det er sju dager i uka». Et kritisk blikk på norskopplæringa for voksne innvandrere

Lello CS. *NTNU*, 2018. (50) (Masteroppgave).

Kvalitativ studie fra Norge om norskopplæringen for voksne innvandrere. Studien retter et kritisk blikk mot dagens opplæringssituasjon, og undersøker om voksne innvandrere får en tilpasset, hensiktsmessig og relevant norskopplæring. I tillegg undersøkes det hva som egentlig kreves av norsklærerne i voksenopplæringen, og om lærerne har den formelle kompetansen som er nødvendig for å gi de voksne innvandrerne en god og relevant norskopplæring. Data er basert på forfatterens egne erfaringer fra norsk som andrespråk, samt dybdeintervjuer med tre norsklærere for voksne innvandrere.

Funn: Hovedfunnene viser at norskkursene og læreboka «På vei» ikke egner seg for kursdeltakere som ikke har et metaspråk. Funnene tyder derfor på at deltakerne ikke opplever kursene og læreboka som relevante og nyttige. Funnene viser også at lærerne i voksenopplæringen ikke har tilstrekkelig formell kompetanse i norsk som andrespråk og flerkulturell pedagogikk.

Hvordan opplever flyktninger på introduksjonsprogrammet at de lærer norsk best?: en Q-metodologisk studie om hvordan flyktninger selv erfarer egen språklæring

Skeie K. *NTNU*, 2017. (51) (Masteroppgave).

Mixed-metode studie fra Norge med 40 innvandrere på ulike norskspråklige nivåer. Studien tar for seg erfaringer med introduksjonsprogram og egen språklæring. Formålet med studien var å få innsikt i hvordan flyktninger erfarer egen språklæring under introduksjonsprogrammet. Problemstillingen er: Hvordan opplever flyktninger på introduksjonsprogrammet at de lærer norsk best? Q-metodologisk forskningsmetode ble brukt for å besvare problemstillingen. Det var totalt 40 deltakere på spor 1, 2 og 3 med praksis som en del av introduksjonsprogrammet. Deltakerne sorterte 36 utsagn som var fotografert.

Funn: Funnene antyder at deltakerne viser ulikt initiativ, har ulike behov for tilrettelegging, foretrekker ulike arenaer for språklæring og at de generelt tillegger fritid mindre betydning for å lære norsk enn andre arenaer.

Immigrant experiences of learning Icelandic and connecting with the speaking community

Skaptadottir UD, Innes P. *Nordic Journal of Migration Research*, 7(1), 20-27, 2017. (52) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra Island. Deltakerne er innvandrere i språkopplæring som i hovedsak jobber med andre immigranter. Studien handler mer om oppfatningen av språk enn oppfatningen språkopplæring, og hva det å lære språk har å bety for deltakelse i arbeid, samt tilgang til språkfelleskap og det islandske samfunnet. Data er samlet inn ved hjelp av etnografiske metoder, som intervjuer og deltakende observasjon, med deltakelse i aktiviteter og uformelle samtaler. Intervjuene er gjort med 30 personer fra Polen og 60 personer fra Filipinene.

Funn: Studien viser at selv om språk er fremhevet som et viktig aspekt i inkludering i det islandske samfunnet, så oppleves språkkravene også som en grensemarkering når det handler om deltakelse og tilhørighet i det islandske samfunnet.

Language training and well-being for qualified migrants in Sweden

Rodin L, Rodin A, Brunke S. *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 13(2), 220-233, 2017. (53) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra Sverige som omhandler kvalifiserte migranter. Tiltaket heter «Korta vägen» og er et målrettet program for innvandrere med akademiske grader. Det består blant annet av praksisplassering, og er også et integreringstiltak. Tiltaket skal være fleksibelt og tilpasset den enkeltes behov. Undervisningen går over 24-40 uker. Undervisningsplanen inkluderer mestring av svensk skrift- og talespråk med vekt på profesjonsspråk, det å bli kjent med svensk samfunn og arbeidsplassrelasjoner, digital kompetanse og veiledning. Deltakerne motiveres også til å fullføre en kort hospitantperiode (internship). Programmet er ment for migranter som har vært i Sverige under tre år, er gratis og gir rett til månedlig pengestøtte. Datainnsamling er gjort med klasseromsobservasjon, semi-strukturerte intervjuer (n=12), fokusgrupper (n=38) og skrevne essayer. Deltakerne er mellom 22-50 år og fra en rekke land. Målet med studien er å utforske rollen den «Korta vägen» kan ha på selvopprettholdelse, velvære og utsikter til sosio-økonomisk integrasjon for utlendinger med akademiske grader.

Funn: Tiltaket tilbyr deltakerne ulike ressurser, hvorav noen – som språkopplæring og praksisplass – faktiske kan være fordeler for senere ansettelse. Andre ressurser/deler – som opplæring i IT, intervjutrening og CV-skriving – er vanskeligere å oversette i konkrete utfall. Studien antyder at deltakernes fornøydhetsnivå med programmet påvirkes av engasjementet den enkelte har til egen profesjonell identitet, den enkeltes språkbeherskelse ved oppstart, bredde i kunnskapen om svensk kultur, og deltakerens mål, samt fleksibiliteten i treningen som tilbys. At programmet har en ramme av akkulturasjon er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med de objektive behovene mange deltakere har for rask inntreden på arbeidsmarkedet. Studien understreker at kvalifiserte migranter bør anerkjennes som en spesifikk sosial gruppe med egne behov og utfordringer. Den konkluderer med at verdien og fleksibiliteten til målrettede språkprogrammer bør styrkes, og at deltakernes innflytelse i tilpasningen av programmene bør styrke. Til slutt sier forskerne at mål for å adressere de strukturelle ulempene til kvalifiserte migranter som en sosial gruppe må tas i betraktning når programmer skal planlegges.

Conversation-based programming and newcomer integration: A case study of the Språkhörnan program at Malmö City Library

Johnston J. *Library & Information Science Research*, 38, 10–17, 2016. (54) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra Sverige som omhandler innvandre mer generelt. De kommer fra ulike land, har ulike aldre, forskjellig utdanningsnivå, varierende tid i Sverige og har deltatt ulik tid i programmet. Tiltaket er «Språkhörnan»: et samtalebasert program på et bibliotek i Malmø, Sverige. Det fokuseres på mer enn bare språklæring. Integrasjon er også et viktig tema. Språklæring var imidlertid viktigste grunn til at folk deltok, og viktigste fokus for programmet. Studien trekker også fram andre eksempler på samtalegrupper på bibliotek, som for eksempel et program fra Deichmanske bibliotek på Torshov, Oslo.

Funn: Resultatene indikerer at et program som «Språkhörnan» tilbyr deltakerne en unik mulighet til bruke sine svenskerferdigheter og utvikle samtalekompetanse. Flere av deltakerne sier at det er vanskelig å få svensker i tale. Programmet støtter også integrasjon gjennom informasjonsdeling i uformelle samtaler. Videre tilbyr programmet et rom for sosial interaksjon med svensker og andre innvandrere. Samtaleprogram på bibliotek kan fremme integrasjon ved å støtte språklæring, fasilitere utvidelsen av sosiale nettverk og øke sosial kapital i form av økt kunnskap og mer informasjon om det nye landet.

Influential factors that affect retention and language acquisition in beginning ESL adults students

Rodriguez-Garcia LM. *Walden University*, 2014. (55) (PhD avhandling).

Kvalitativ studie fra USA med 16 voksne spansktalende studenter i alderen 19-60 år. Studien undersøker motivasjon og faktorer som påvirker språktilegnelse. Data er innsamlet med fokusgrupper og intervjuer. Tiltaket er et intensivprogram som prøver ut undervisningsstrategier som motiverer til læring. Forskeren ser mest på motivasjonen og frafall i starten av et intensivstudiet: Hvilke undervisningsstrategier motiverer og engasjerer studentene?

Funn: Manglende engasjement blant studentene, manglende evne til veiledning blant instruktørene og lite bruk av teknologi er årsaker til manglende tilfredshet blant studentene. God læring grunner i studentenes engasjement, og er assosiert med veiledning fra instruktører/lærere som kan presentere innhold basert på student-sentrerte metoder som involverer bruk av teknologi og formative evalueringer. En slik tilnærming kan hindre frafall.

Church-based ESL adult programs: Social mediators for empowering "Family Literacy Ecology of Communities"

Chao X; Mantero M. *Journal of Literacy Research*, 46(1) 90–114, 2014. (56) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra USA av et kirkebasert språkprogram. Dette er en etnografisk studie gjort i to kirkebaserte programmer, og data er samlet inn med ukentlig observasjon, semi-strukturerte intervjuer og objekter. Deltakerne er 19 latino- og asiatiske innvandrere foreldre mellom 34 og 47 år, som har bodd i USA i varierende tid, samt fire ansatte. Opplegget i de to programmene var forskjellig, men begge var ukentlige klasser basert delvis på undervisningsmateriale (bøker), fokusert på samtaler, og avis/magasinutklipp. All undervisning ble gjort på engelsk. Studien tilsier at tiltaket fremmer ESL-

tilegnelse og kunnskap, men støtter også morsmålsbruk i hjemmet («hjemmespråket»). Studien ser videre på hvordan dette påvirker familier og barn.

Funn: Deltakelse i programmene er en myndiggjørende erfaring som fremmer andrespråktilegnelse og kunnskap, som videre øker lese- og skrivekyndigheten i familien. Studien viser også at programmene ikke fremmer språklig assimilasjon, eller nedvurderer eller svekker hjemmespråket/morsmålet. I stedet gjør det foreldrene i stand til å benytte hjemmespråket, samt å støtte barnas utvikling på morsmålet. De kirkebaserte programmene blir sosiale mediatorer som situerer de voksne engelskstudentene i lokalsamfunn. Vi nevner at Chao og Kuntz (64) i en annen artikkel fra 2013 ser på hvordan den kristne symbolikken i klasserommet hindrer eller legger til rette for deltakerens læring. I denne artikkelen sies det at programmet skal virke som en språklig og kulturell mekler, og legge til rette for fellesskap for å hjelpe de voksne deltakerne med sosialisering og å lære engelsk, mens de kristne prinsippene, normene og verdiene blir pådyttet dem. Dette kan lede til at deltakerne gjør motstand eller rett og slett ikke deltar. Engelskundervisning her blir en form for misjonering, og det å lære engelsk i dette miljøet kan bli en del av en identitetstransformasjon.

I understand English but can't write it: The power of native language instruction for adult English learners

Lukes M. *International Multilingual Research Journal*, 5:1, 19-38, 2011. (57) (Artikkel). En mixed-metode studie med blant annet intervjuer og fokusgrupper. 66 studenter i alderen 19-78 ble intervjuet. Studien har fokus på spansktalende/latino i USA, og ser på tre språkprogrammer som tilbyr morsmålundervisning i kombinasjon med engelskundervisning for voksne som har begrenset eller avbrudd i formell utdanning. I denne tverrfaglige studien undersøkes praktikere og studenter i spanskspråklig grunnutdanning for voksne og ESL kontekster. Studien ser på rammebetingelser og faktorer som virker inn på språklæringen, blant annet motivasjon; faktorer som påvirker fortsatt deltakelse; programelementers nøkkelrolle i å fremme progresjon, oppmøte og fortsatt deltakelse.

Funn: Deltakerne var motiverte til å lære seg lese- og skriveferdigheter i både morsmål og engelsk, noe som reflekterer deres tospråklige liv og viktigheten de legger i denne tospråkligheten. Det de oppnår beskriver de gjennom konkrete ferdigheter, som å være i stand til å fylle ut skjemaer, bevege seg rundt i byen og å hjelpe barna med skolearbeid. Det ga dem en følelse av frihet og håp. Deltakerne fortsatte å delta på språkkursene, til tross for store utfordringer, som arbeidstider, mangel på barnepass, helseproblemer og en rekke daglige utfordringer knyttet til fattigdom.

"I was very scared... Now I am not scared"

Dixon L. *Adults Learning*, 22(5), 26-27, 2011. (58) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra Storbritannia, hvor deltakerne er innvandrerkvinner som deltar i tiltaket «A Woman's Place». Studien ser på kvinnenes erfaringer og faktorer som påvirker deres deltakelse og læring. Tiltaket har som mål å nå kvinner med behov for opplæring i engelsk språk, engasjere dem i læring og hjelpe dem til å bli involvert i lokalmiljøet. To pilotprosjekter presenteres. Felles tilnærming er samarbeid med lokale frivillighetsorganisasjoner og personer som er en del av målmiljøene. Deltakerne kan i stor grad selv være med å forme sine opplegg, og delta i læring som passer til deres hverdag samt anerkjenner og respekterer kulturforskjeller og tro.

Funn: Lokal tilknytning og kjennskap til miljøene kvinnene lever i gir tilpasningsmuligheter, og gjør opplæringen mer direkte relevant for deltakernes hverdag. De ser nytten av opplæringen og får mer selvtillit.

A qualitative phenomenological study of the meaningfulness of English language instruction on adult students

Rocha P, Isbell-Hager L. *University of Phoenix, February, 2011. (59)* (PhD avhandling). Kvalitativ fenomenologisk studie fra USA med voksne spansktalende/latino deltakere. Studien ser på erfaringer med et språkprogram og hvor meningsfullt det oppleves. Datainnsamling er gjort med spørreskjema og intervjuer. Tiltaket er fra «Hispanic Association for Bilingual Literacy and Education» (HABLE). Studien søker å få en rikere forståelse av hvordan deltakerne i programmet HABLE oppfatter meningsfullheten i programmet når det kommer til å møte deres behov for språktilegnelse i engelsk og kulturell assimilasjon.

Funn: Funnene indikerer at HABLE-alfabetiseringsprogrammet gir meningsfull og livsendrende tjenester når det gjelder tilegnelse av engelsk språk og kulturell assimilasjon.

The politics of ESOL (English for speakers of other languages): Implications for citizenship and social justice

Han C, Starkey H, Green A. *International Journal of Lifelong Education, 29(1), 63-76, 2010. (60)* (Artikkel).

Kasuistikk fra Storbritannia hvor deltakerne er innvandrere som søker medborgerskap. For å kvalifiseres til medborgerskap må immigrantene bestå en test om britisk samfunn og kultur, samt vise utvikling i engelsk språk. Tiltaket er et 'Skills for life' ESOL-kurs, som mer spesifikt skal hjelpe immigranter som søker å kvalifisere seg til britisk medborgerskap. I kurset legges det vekt på å gjøre immigrantene i stand til å benytte velferds- og helsetjenester og utdanningssystemet, samt generell tilpasning til livet i Storbritannia. Dette er en erfaringsstudie som ser på motivasjon og politikk. Data er samlet inn med intervjuer med de som arbeidet med kurset og fokusgrupper med studenter (n=8). Målet med studien er å gi en framstilling av erfaringene til studentene i lys av kritikken som har blitt rettet mot obligatoriske prøver og språkprogrammer. Det angår bl.a. påstander om at prøvene og kursene like mye blir dørvoktere og kilde til sosial ulikhet ved å fremme språk som definerende for nasjonalitet og kursene en bevegelse mot assimilasjon framfor multikulturalisme. Forskerne undersøker også påvirkningen politiske endringer, inkludert bevilgningskutt, har på undervisningsinstitusjonen og studentene.

Funn: Studentene antydte ikke at deres rett til å bruke eget språk ble krenket eller at de ble assimilert. Kompetanse i å snakke engelsk la i stedet et grunnlag for en bedre fremtid og integrasjon. Selv om forskerne fant at språk- og medborgerklassene var en positiv erfaring, så noterer de at det i Storbritannia er motsetninger og manglende sammenhenger i politikk og diskurser rundt språk.

The acculturation model: A case of the recent adult Sudanese and Somalis immigrant English language learners

Okeke AA, Alidou H, *VDM Verlag Dr. Mueller e.K. November 6, 2008. (61)* (PhD avhandling).

Kvalitativ studie fra USA om nylig innvandrede sudanesere og somaliere i ESL-programmer. Studien undersøker holdninger til språk og kultur, samt akkulturasjon. Metodisk er data samlet gjennom semi-strukturerte intervjuer, spørreskjemaer, fokusgruppeintervjuer, gjennomgang av relevante dokumenter og observasjoner i klasserom. Intervjuene fokuserte på om kursopplegget møtte de voksne afrikanernes behov, motivasjonen deres for å lære engelsk, egen oppfattelse av prestasjon, nivå på egen samhandling i klasserommet, og kontakt med målkulturen. Hovedmålet med studien er å portrettere hvordan voksne afrikanere som lærer engelsk som andrespråk akkultureres, og deres tilegnelse av engelsk språk. Slik ønsker forfatteren å etablere et grunnlag for å forstå deres individuelle språkerfaringer og synspunkter. Deler av studien omhandler deltakernes tanker om egne kapasiteter til språkutvikling og tilpassning til amerikansk kultur, mens en annen del omhandler nytten deltakerne finner i kursene.

Funn: De afrikanske språkstudentene har positive holdninger til programmene. Det var behov for passende undervisningsmateriell, og det er gjerne opp til den enkelte lærer å kulturellt tilpasse undervisningsmaterialet til sine elever. Kulturell tilpassning og inkorporering av elevens kultur i undervisning kan føre til økt deltakelse i undervisningen, og være et meningsfullt bidrag til språktilegnelse. En annen utfordring er den begrensede eller manglende kontakten med målkulturen, og manglende interaksjon med engelsktalende. En viktig motivasjon for å lære engelsk var ønsket om å få en jobb.

Second language learning as empowerment: Adult Latino immigrants as students, teachers, and problem solvers

Chung LM. *University of California, San Diego*, 2006. (62) (PhD avhandling).

Kvalitativ kasuistikk fra USA der deltakerne er tre meksikanske mødre. Forfatteren observerte 30 undervisningstimer og gjennomførte intervjuer med lærere, foreldrene, og barna deres, samt observerte læringssituasjoner i hjemmene. Studien omhandler voksne innvandreres erfaringer fra et CBET (Community-Based English Tutoring) program, hvor de lærer å 'undervise' eller veilede egne barn. Samtidig får de gratis ESL-kurs. Programmet tilbyr gratis barnepass, og integrerer undervisning i språkferdigheter i engelsk med foreldreferdigheter og ferdigheter i lesing og skriving hjemme, og inkluderer i tillegg en K-12-veiledningskomponent som er påkrevd for alle studentene. Problemstillingen er: Hvordan evaluerer foreldre i en ESL-klasse sine læringserfaringer, og hva slags påvirkning har det å lære engelsk – og hvordan de lærer det - på deres egne undervisningspraksis overfor egne barn hjemme?

Funn: Mødrene så CBET som en verdifull ressurs for å lære engelsk, men ikke som en hovedkilde som veiledet deres foreldrepraksis, eller deres undervisningsmetoder.

Effectiveness of a community-based advocacy and learning program for Hmong refugees

Goodkind JR. *American Journal of Community Psychology*, 36(3/4), December, 2005. (63) (Artikkel).

Mixed-metode studie fra USA der voksne hmong-flyktninger er deltakere. Studien kombinerte et longitudinelt design med fire datainnsamlingspunkter med intervjuer etter tiltaket. 28 voksne hmong mellom 22 og 77 år og 27 studenter på lavere grad deltok i programmet. Disse jobbet sammen 6-8 timer per uke i en periode på 6 måneder. Flyktningene hadde vært i USA mellom 6 måneder og 22 år. Programmet er ikke et rent

språkopplæringsprogram, men består av en del om beslutningspåvirkning og en opplæringsdel der engelsk språk er et sentralt element. Komponentene er læringssirkler som involverte kulturutveksling og en-til-en læringsmuligheter med studenter på lavere grad. Den andre komponenten handler om beslutningspåvirkning som besto i at studenter på lavere grad prøvde å påvirke til og å øke hmong-familiers evner til beslutningspåvirkning for å øke sine tilganger til ressurser i lokalsamfunnet.

Funn: Deltakernes livskvalitet, tilfredshet med ressurstilgang, engelskkunnskapen, og kunnskap til statsborgerskapstesten økte gjennom tiltaksperioden, mens følelsen av uro sank. Den økte tilfredsheten med ressurstilgangen kan være med å forklare den økte livskvaliteten.

Oppsummering

I de 15 studiene, hvorav 12 var kvalitative, fremgikk det at ulike grupper innvandrere opplever språkprogrammer på forskjellige måter. Kultur- og språkbakgrunn, kjønn og utdanningsnivå, for å nevne noen faktorer, ser ut til å virke inn på utbyttet deltakerne erfarer å ha av disse programmene. Også graden av medvirkning og evnen til å gjøre undervisningen relevant for studentenes livssituasjon ser ut til å ha betydning for utbyttet deltakerne har av programmene. Slike faktorer kan også ha betydning for deltakelse og engasjement i undervisningen.

Ulike pedagogiske tilnæringer og «klasseromsstrategier»

Vi identifiserte ti studier som undersøkte undervisningsmetoder, mer spesifikke pedagogiske tilnæringer eller det vi kan kalle klasseromsstrategier – her forstått som tilnæringer undervisere kan bruke i klasserommet (tabell 5). Studiene er fra Norge, USA, Finland, Storbritannia og Canada og har til sammen 373 deltakere. Flere av studiene ser på språkstudentenes erfaringer med og opplevelser av disse metodiske tilnærmingene, men det er også fem kontrollerte studier. Noen av metodene rettes mot konkrete elementer i språk eller språkutvikling, som å øke vokabularet eller å bedre kommunikasjonsstrategier. Andre metoder handler mer om tilnærmingen til undervisningsmaterialet, som i oppgave- eller problembasert læring, eller til studentene, som for eksempel en mer studentsentrert tilnærming. Vi har også inkludert en studie som vurderer hvordan det å undervise i vertslandets kultur kan virke inn på språklæringen ved å gi det en klarere kontekst.

Tabell 5: Beskrivelse av ulike pedagogiske tilnæringer og «klasseromsstrategier» (n=10)

Studie	Studiedesign	Land	Antall deltakere	Hensikt/fokus
Smyser 2018 (65)	RCT	USA	80	Effekten av to prinsipper for implisitt læring, variasjon, kompleksitet
Zavialova 2017 (66)	Kontrollert før-etter	Canada	4	Effekten av pedagogisk tilnærming for innlæring av fraser

Calvert 2015 (67)	Kasuistikk	USA	13	Erfaring med oppgavebasert undervisning og læring
Rodriguez-Kaarto 2014 (68)	Kvalitativ	Finland	19	Erfaringer med undervisningsmaterieell og språklæring
Alhassan 2013 (69)	Mixed-metode	Norge	48	Erfaringer med språkopplæring kombinert med undervisning i kultur
Ong'anga 2013 (70)	Kontrollert før-etter	Storbri-tannia	20	Effekten av nye og mer varierte undervisningsmetoder
Coker 2013 (71)	Tverrsnitts-studie	USA	104	Effekten av selvstyrt læring i språkopplæring
Werge-Olsen 2012 (72)	Kvalitativ	Norge	11	Erfaringer med bruk av deltakernes aktivitetshistorie i undervisningen
Walters 2006 (73)	Kontrollert	Storbri-tannia + USA	44	Effekten av undervisningsmetoder som øver på bruk av kontekst for å forstå ords mening
Rossiter 2003 (74)	Kontrollert før-etter	Canada	30	Effekten av direkte kommunikasjonsstrategier

Developing mental orthographic representations in refugee spellers with Low literacy: How much input is too much?

Smyser H, Alt M. *Journal of Research in Reading*, 41(3), 455–474. 2018. (65) (Artikkel). Randomisert kontrollert studie fra USA. Deltakerne i eksperimentet er flyktninger. De ble randomisert til to ulike tiltaksgrupper. 80 flyktninger var med på et 10-ukers engelskkurs som underviste engelsk til språkstudenter som var prelitterære i engelsk. På grunn av ustabile prestasjoner ved baseline og manglende oppmøte på kursene, ligger bare 28 deltakere til grunn for analysen. Deltakerne ble øvd i klasseromsord ved hjelp av stimuli designet for å oppmuntre til implisitt læring. I studien er det brukt to prinsipper for implisitt læring (implicit learning), variasjon og kompleksitet (variability and complexity), for å øve opp mental ortografisk representasjon i flyktninger som lærer engelsk, for slik å forbedre staving. Deltakerne ble randomisert til en av de to gruppene i eksperimentet, enten høy-variasjon/høy-kompleksitet eller høy-variasjon/lav-kompleksitet med hver sin ordliste, med ord fra den andre lista som kontroll. Kontroll besto videre i testing i ordene de ble eksponert for i løpet av kurset, men ikke fått noe ekstra øvelse i.

Funn: Deltakerne som fikk høy-variasjon/lav-kompleksitet ordlisten lærte signifikant flere ord enn de som ble tildelt høy-variasjon/høy-kompleksitet ordliste. Konklusjonen er at flyktninger kan ha utbytte av tiltak som er utformet for å fremme implisitt læring, men de kan bli overveldet av for mye input.

An merging pedagogical approach to teaching pragmatic formulas

Zavialova A. *TESL Canada Journal /Revue TESL du Canada*, 34(3), 192–204, 2017. (66) (Artikkel).

Kontrollert før-etter studie fra Canada. Kun fire studenter deltok: to mandarintalende, en tamil og en berber. Tiltaket er et 6-timerskurs over to uker for studenter på mellomnivå, og omhandler innlæring av fraser. Kurset fulgte en tilnærming til å undervise pragmatiske formuleringer som gikk utover bevissthetsøkning og besto av tre undervisningsfaser: Øke bevissthet, dyp kognitiv engasjering, og øvelse/praktisering. Læringsaktivitetene i første fase tok sikte på å øke studentenes bevissthet på en fokusert og kontekstualisert måte. I andre fase ble instruksjonene rettet mot å stimulere langiktig minne ved å engasjere studentene i aktiviteter som krevde dypt kognitivt engasjement, men i tredje fase fikk studentene mulighet til å involvere seg i både kontrollerte og frie praktiske aktiviteter.

Funn: Resultater fra sluttvurderingen viste at to deltakere utvidet repertoaret sitt for både nektende og takkende pragmatiske formuleringer, mens de to andre deltakerne forbedret sine prestasjoner i takkende talehandlinger (speech acts).

Task-based language learning and teaching: An action-research study

Calvert M, Sheen Y. *Language Teaching Research*, 19(2), 226-244, 2015. (67) (Artikkel). Kasuistikk, med aksjonsforskning, fra USA. Deltakerne er 13 immigranter, 25-56 år. Deltakerne er svært heterogene, mht. opprinnelsesland, utdanningsbakgrunn og engelskbeherskelse. Metoden er oppgave-/problembasert undervisning, med tilpasning av oppgaver til språknivå. Målet med aksjonsforskning for språkundervisere er å forbedre egne pedagogiske praksiser ved å fordype sin forståelse av språkelevenes læringsprosesser, eksperimentere med ulike metodiske alternativer, og systematiske og kritisk undersøke og reflektere over egen undervisning og aktiviteter med henblikk på å gjøre endringer. Denne aksjonsforskningsbaserte-studien omhandler en lærers (forfatterens) erfaringer med å utvikle, implementere, reflektere over, og modifisere en språklæringsoppgave for å bedre møte behovene til sine studenter, som er med i et engelskprogram for voksne flyktninger. Oppgavene ble vurdert både ved elevenes egne vurderinger rundt nytte og meningsfullhet, og gjennom elevenes prestasjoner.

Funn: Etter kritisk evaluering av den opprinnelige oppgaven, ble resultatene klart bedre etter at oppgaven ble endret. Flere utførte oppgaven riktig, og raskere, og flere var positive til både oppgavens form og innhold. Den vellykkede implementeringen av den modifiserte oppgaven endret lærerens syn på oppgavebasert undervisning. Oppgavebasert undervisning og en aksjonsforskningsbasert tilnærming gir mulighet til utvikle, forme og evaluere, for så å videreutvikle oppgaver, basert på en større forståelse av elevenes behov og begrensninger.

Learning advanced Finnish: Explorations for second language AC quisition

Rodriguez-Kaarto T, Hahn YA. *Conference: Design and Emotion. Bogotá, Colombia, 2014*, 2014. (68) (Konferanseinnlegg).

Kvalitativ kasuistikk fra Finland: tekstanalyser (undervisningsmaterieell i form av lærebøker og undervisningsmetoder) og intervjuer med lærebokforfattere (n=11 – email-intervjuer), undervisere (n=3) og studenter (n=5). Studien inkluderer spansk-talende immigranter på språkskoler og analyserer hva som hindrer utdannede studenter fra å avansere fra mellomnivå til avansert nivå av språkferdigheter.

Funn: Funnene indikerer at dagens undervisningsmaterieell har for tungt fokus på grammatikk, og at undervisernes strenge undervisningsstil underkjenner det

språkelever på mellomnivå trenger mest: forståelig/kommunikativ input som er optimalt tilpasset elevens nivå, profesjonelt vokabular, praktiske samtaleevner og kulturell kunnskap.

Teaching immigrants Norwegian culture to support their language learning

Alhassan AM, Kuyini AB. *International Education Studies*, 6(3), 2013. (69) (Artikkel).
Mixed-metode studie med 48 voksne innvandrere mellom 16 og 35 år i Norge. Studien undersøker innvandrernes erfaringer med å lære om kultur for å fremme språklæring, og utforsker migrantenes forestillinger om å lære norsk kultur og effekten det kunne ha på læringen av norsk språk. Hovedtilnærmingen til undervisningen i kulturelt innhold inneholdt fire elementer: Et «bidragselement» som omhandler etniske gruppers bidrag i relasjon til ulike domener i livet, som feiring, mat og tradisjoner. Et «etnisk adrederende element» som reflekterer kulturelt mangfold og fokuserer på ideer og konsepter. Det tredje elementet er «transformasjon», og her utforsker deltakerne bekymringer, konsepter og temaer fra ulike perspektiver. Det siste elementet er den «sosiale» tilnærmingen, der lærerne bruker litteratur som fokuserer på ulike kulturelle perspektiver relatert til etisk valg og problemløsning. Deltakerne svarte på et spørreskjema, hvorav ett spørsmål var åpent.

Funn: Resultatene viste at undervisning i kultur til immigranter løftet deres kulturelle bevissthet om både deres eget og det norske samfunnet. Det bedret også både deres språkferdigheter, særskilt når det gjaldt lesing, tale og lytteforståelse, men ikke skrive, og endret deres holdninger til norsk kultur. De ble også mer interessert i lære språk.

Investigating tasks and teaching methods for adult Somali refugees at a London Esol centre

Ong'anga CA, Odongo AJ. *Mediterranean Journal of Social Sciences, MCSE Publishing, Rome-Italy*, 4(3), 2013. (70) (Artikkel).

Kontroller før-etter studie med voksne somaliere i Storbritannia. Deltakerne var åtte kvinner og tolv menn mellom 30 og 55 år. Studiens tiltak er nye undervisningsmetoder, og disse sammenlignes med vanlig undervisning. En nybegynnerklasse ble delt i to, og den ene halvparten ble gitt en ny undervisningsmetode, mens den andre fortsatte med vanlige metoder. Eksperimentet varte 15 uker og tester ble gitt før, under og etter undervisningsperioden. Data ble innsamlet ved hjelp av spørreundersøkelser, intervjuer og observasjoner. Den nye undervisningen besto av ulike metoder avhengig av temaet som ble undervist og læringsmålene. Underviseren arbeidet med studentenes selvtillit i hvert tema, blant annet gjennom rollespill, diskusjoner og gruppearbeid. Det ble brukt grammatikkbøker tilpasset hver student. Innimellom dro studentene til steder som biblioteker, kinoer og på piknik. Studien søkte å finne ut om oppgavene som ble brukt for å undervise ESOL passet mottakergruppen, samt holdningene deltakerne hadde til oppgavene. Studien kommer også med anbefalinger.

Funn: Resultatene viste at elevene i tiltaksgruppa gjorde det bedre enn de i kontrollgruppa, og dette indikerer at de nye metodene som ble introdusert var bedre enn de vanlige metodene på senteret. Elevene var også mer fornøyde med de nye oppgavene, og de foretrakk disse framfor de vanlige.

An investigation of Knowles' principles of andragogy in a second-language environment

Coker CM. *University of Phoenix*. 2013. (71) (PhD avhandling).

Kvantitativ tverrsnittstudie der data baserer seg på selvrapportering og karakterer. Studentene rapporterer selv sine oppfatninger om læringen, og dette ses sammen med resultatene. Studien er fra USA og deltakerne er 104 voksne mellom 18-45 år. Undervisningsmetoden som brukes er Knowles sin andragogiske metode. Andragogi er basert på selv-styrt læring blant voksne, og studentene er i sentrum for egen læring. Seks prinsipper ligger til grunn: 1) Selvstyrt læring hvor lærerne har ansvar for å hjelpe studentene til å bli mer selvstyrte. 2) Voksne har voksende erfaringsnivåer som gir ressurser til læring. 3) Individuer er klare til å lære når ny kunnskap og nye ferdigheter er til hjelp i virkelige jobber eller utfordringer. 4) Voksne har behov for å vite hvorfor de skal lære om et emne eller en ferdighet. 5) Studentene ser utdanning som kompetanseheving. 6) Voksne studenter er sterkest motivert av indre motivasjonsfaktorer, slik som selvtillit. Dette innebærer å forberede studentene, skape et læringsklima, diagnostisere læringsbehov, sette læringsmål, skape lærings erfaringer, læringsaktiviteter og evaluering. Studien undersøkte effekten læringsstrategier har på prestasjonene til voksne som lærer engelsk som andrespråk i grunnutdanning for voksne. Dette ble gjort med en tverrsnittstudie som målte den lineære sammenhengen mellom to variabler.

Funn: Resultatene indikerer at oppfattelsen av undervisningsmetode var positivt assosiert med kompetansen i engelsk som andrespråk. Dataene tilsier at etterhvert som oppfattelsen av og forståelsen for andragogiske metoder vokste, så økte også kompetansen i engelsk som andrespråk.

Activity as a tool in language training for immigrants and refugees

Werge-Olsen IB, Vik K. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 19:6, 530-541. 2012. (72) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra Norge. Data er innsamlet gjennom feltarbeid, deltakende observasjon og gruppeintervjuer. Deltakerne er 11 voksne immigranter og flyktninger mellom 20 og 65 år. Metoden er aktivitetsorientert språklæring, og bruker deltakernes «aktivitetshistorie» for å tilpasse undervisningen, altså hvordan evner immigranter har tilegnet seg i sine dagligliv i hjemlandet kan representere ressurser og språklæring og språkarbeid for immigranter og flyktninger. Studien vurderer deltakernes erfaringer med denne undervisningen. Målet er å utforske hvilken betydning aktivitet og deltakelse i aktivitet har for språklæring og språktrening.

Funn: Hovedfunnet er at den enkelte immigrants aktivitetshistorie fikk liten oppmerksomhet i språktreningen. Tidligere erfaringer fra hverdagsliv og arbeid ble knapt nevnt. Ved å anvende ulike aktiviteter i språktreningen kunne den enkelte immigrants ressurser og bakgrunn blitt mer synlig. Kjente aktiviteter fra egen kultur muliggjør kommunikasjon når språkferdigheter er begrenset.

Beyond exhortation: training students of English as a second language to infer meaning from context

Walters JDM. *University of Nottingham*, 2006. (73) (PhD avhandling).

Kontrollert studie fra Storbritannia og USA. Deltakerne er 44 voksne, 17-47 år, som er studenter i engelsk som andrespråk. De kommer fra en rekke ulike språkbakgrunner og hadde forskjellige nivåer av språkbeherskelse. Etter pre-testingen ble deltakerne delt i

tre tiltaksgrupper, samt en kontrollgruppe som bare ble testet. Tiltakene er tre ulike undervisningsmetoder for å lære bort hvordan en kan bruke kontekst for å forstå mening. Studien sammenligner effekten til disse tre ulike undervisningsmetodene for å øve studenter av engelsk som andre- eller fremmedspråk (ESL/EFL) i å bruke kontekst til å forstå meningen av ukjente ord de møter på når de leser. De tre modellene var: undervisning i bruken av en generell strategi som kan benyttes hver gang et ukjent ord ble lest, undervisning i det å gjenkjenne og fortolke kontekstspesifikke ledetråder som ble oppfattet som nyttige for å nøste opp i betydningen, og det å gi øvingsmuligheter sammen med tilbakemeldinger og retting. Post-testing ble gjort etter seks timer med øving, etterfulgt av oppfølgingstesting etter fire til seks måneder. Effekten disse tre metodene hadde på evnen til å forstå mening fra kontekst, leseforståelse og utvikling av vokabular ble sammenlignet.

Funn: Det ble observert en positiv effekt av øvelse generelt, som også ble observert på lengre sikt. Ingen av de tre treningsmetodene framsto imidlertid som signifikant mer effektiv enn de andre, selv om det var tendenser til at både strategien og kontekstledetråder var mer effektive. Det framgikk imidlertid at studenter med ulike nivåer av beherskelse tilsynelatende responderte forskjellig på treningsmetodene. Nybegynnere reagerte bedre på strategiøvingene, mens mer avanserte studenter tilsynelatende foretrak metoden med kontekstuelle ledetråder.

'It's like chicken but bigger': Effects of communication strategy in the ESL classroom

Rossiter MJ. *Canadian Modern Language Review/ La Revue canadienne des langues vivantes* 60(2):105-121, 2003. (74) (Artikkel).

Kontrollert før-etter studie fra Canada. Deltakerne er 30 voksne innvandrere (19-59 år) som har vært i Canada mellom 5 måneder og 27 år, hvorav de fleste har videregående eller høyere utdanning. Det framgår ikke klart hvilke engelskferdigheter deltakerne hadde. De deltar i et fulltidsprogram i engelsk i et andrespråksmiljø. Tiltaket er trening i direkte kommunikasjonsstrategi, og det sammenlignes med vanlig undervisning. Tiltaksgruppen fikk 12 timer øving i kommunikasjonsstrategier. Studien utforsker effekten av en mer omfattende instruksjon i bruken av parafisering, som for eksempel omformulering, på muntlige prestasjoner. Deltakerne fikk taleoppgaver: bildehistorier der deltakerne skulle fortelle en historie ut ifra et sett med bilder og tilhører skulle legge tilsvarende bilder i riktig rekkefølge, og objektbeskrivelser der deltakerne skulle beskrive et objekt som tilhører skulle identifisere. Deltakerne fikk en pre-test 1 uke før tiltaket, post-test i uke 5 og utsatt post-test i uke 10. I tillegg utførte deltakerne en egenvurdering av nytten av kurset.

Funn: Post-test resultatene viste effekt til fordel for tiltaksgruppen (de som fikk trening i direkte kommunikasjonsstrategi) mht. bredden av strategier som brukes i oppgaver med objektbeskrivelser. Post-testene viste imidlertid ingen signifikante forskjeller mellom gruppene når det gjelder prestasjon, det vil si skåre på testene, suksessrater eller talehastighet.

Oppsummering

Blant de ti studiene om pedagogiske tilnærminger og klasseromsstrategier var det fem kontrollerte studier. Disse var fra Canada, Storbritannia og USA og hadde til sammen

kun 178 deltakere. Flere av studiene fant noen positive effekter av tiltakene, som var svært ulike, men indikerer også de at ulike undervisningsmetoder virker forskjellig på ulike grupper immigranter. Samlet sett indikerer disse og de andre studiene – særlig de to kvalitative studiene fra Finland og Norge – at det å kartlegge og bruke den enkeltes ressurser kan ha innvirkning både på opplevelsen av undervisningen og språklæringen.

Ulike pedagogiske tilnærminger og kreativitet

Vi identifiserte fire studier som anvender det vi har kalt kreativitet i språkopplæringen (tabell 6). I disse fire studiene, som alle er kvalitative erfaringsstudier, handler det i hovedsak om å ta i bruk enten historiefortelling, teater eller rollespill i undervisningen. Tre av studiene er fra Canada og én fra Hellas og det er totalt 50 deltakere i studiene.

Tabell 6: Beskrivelse av ulike pedagogiske tilnærminger og kreativitet (n=4)

Studie	Studiedesign	Land	Antall deltakere	Hensikt/fokus
Balyasnikova 2018 (75)	Kvalitativ	Canada	10	Erfaringer med teaterbasert språk-opplæring
Balyasnikova 2018 (76)	Kvalitativ	Canada	10	Erfaringer med historiefortelling som del av samtaleprogram
Nicholas 2011 (77)	Kvalitativ	Canada	14	Erfaringer med historiefortelling i språkopplæring
Magos 2008 (78)	Kvalitativ	Hellas	16	Erfaringer med bruk av rollespill-teknikker i språkundervisning

Enhancing teaching English as an additional language through playfulness: Seniors (Ethno)drama club in Vancouver's downtown eastside

Balyasnikova N, Gillard S, Higgins S, Hume M. *TESOL Journal* 9.3, September, 2018. (75) (Artikkel).

Kvalitativ studie av ti eldre innvandrere (54-82 år) i Canada. Studien vurderer etnodrama som metode, men omhandler ikke i hovedsak primæropplæring i språk. Studien utforsker en 4-måneders lang periode med «Seniors Drama Klubb», som ble utviklet for å tilby teaterbasert språkopplæring til den eldre immigrantbefolkningen. Forfatterne hevder det skjer kompleks læring i skjæringspunktet mellom dramautdanning og språklæring. Tiltaket har også som mål å bygge sosial kapital og fremme inkludering. 75 % av deltakerne hadde språkvøving som motivasjon for å delta, mens 63 % håpet på å få bedre selvtillit i offentlig samtale.

Funn: Deltakerne forklarte at de opplevde bedre selvtillit og at de ble mer komfortable med å snakke engelsk i offentligheten. Teaterets og deltakernes lekenhet tillater improvisasjon og utforskning av så vel språket som det sosiale fellesskapet, samtidig som det gir rom for tilpasning.

I love to write my story: Storytelling and its role in seniors' language learning

Balyasnikova N, Gillard S. *The Canadian Journal for the Study of Adult Education*, 30(2), 81-90, 2018. (76) (Artikkel).

Kvalitativ studie av ti eldre innvandrere (61-86 år), både menn og kvinner, i Canada. Deltakerne har bodd i landet forholdsvis lenge, noen i over 30 år. Studien ser på erfaringer med historiefortelling som tiltak for å bedre språkferdigheter. Historiefortellingsklassen er en del av et samtaleprogram. De fleste deltakerne var mest motivert av et ønske om å forbedre språkferdighetene sine. Ønsket om bedret livskvalitet var også viktig. Kurset gikk over 10 uker, og deltakerne møttes 75 minutter hver uke for å skrive, lese og fortelle historier.

Funn: Forfatterne konkluderer med at historiefortelling er en kraftfull strategi som ikke bare støtter språklæring, men også skaper et trygt og inkluderende fellesskap. Det gir økt språkbeherskelse, og derigjennom selvtillit og økt livskvalitet.

The power of story in the ESL classroom

Nicholas BJ, Rossiter MJ, Abbott ML. *The Canadian Modern Language Review*, 67(2), 247-268, 2011. (77) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra Canada med ni voksne som lærer engelsk som andrespråk, som ser på historiefortelling og det å bruke studentenes egne historier i undervisningen. Studentene har vært i landet mellom 1 og 36 måneder, og har migrert fra ulike land. De er på nybegynner til litt viderekommende nivå. Data er samlet inn med semi-strukturerte intervjuer. Studien tar for seg studentenes erfaringer med denne undervisningsformen. Den utforsker måtene studentenes historier brukes i ESL-klasserommet. Totalt 14 personer – fem lærere i engelsk som andrespråk og ni voksne studenter i engelsk som andrespråk innrullet i en ESL-klasse hos en bosetningsmyndighet i Edmonton – ble intervjuet om praksisen, fordelene, og utfordringene med å inkorporere personlige historier i andrespråksklasserommet.

Funn: Deltakerne opplevde at historier fremmet språklæringen, en forståelse for sjangre, og fellesskapsbygging. Samtidig styrket det autentisitet, affekt, og motivasjon i klasserommet. Artikkelen bidrar med retningslinjer og anbefaler ressurser for å bruke personlige historier i ESL-klasserommet for voksne.

The creative second language lesson: The contribution of the role-play technique to the teaching of a second language in immigrant classes

Magos K, Politi, F. *Regional Language Centre Journal* 39.1, 2008. (78) (Artikkel).

Kvalitativ studie med semi-strukturerte intervjuer og observasjon som metodisk tilnærming. Studien er fra Hellas og deltakerne er 16 voksne innvandrere som lærer gresk som andrespråk. De deltok i et 100-timers undervisningsprogram. Alle studentene var nybegynnere. De fleste var 30-40 år, og hadde bodd i Hellas i 4-8 år. Metoden som brukes er rollespill, og studien søker å identifisere dimensjonene i rollespill som faciliterer undervisning av andrespråk. Samtidig ser studien på innholdet i undervisningen.

Funn: Teknikkenes effektivitet i undervisningen av andrespråk avhenger av innholdet i aktiviteten på den ene siden, og på den andre av lærerens og studentenes rolle og holdninger som individer og gruppe. Bruken av rollespillteknikker i andrespråksundervisning med voksne immigranter kan føre til tilegnelse av tre grunnleggende uavhengige ferdigheter – lingvistiske ferdigheter (linguistic fluency), kommunikative ferdigheter og interkulturell forståelse.

Oppsummering

Funnene i de fire kvalitative studiene indikerer at bruken av historiefortelling og drama eller rollespill kan gjøre deltakerne mer komfortable med å snakke målspråket. Slik kan det medføre økte språkferdigheter, økte kommunikative ferdigheter, samt opplevelse av fellesskap og mer selvtillit.

Ulike pedagogiske tilnærminger og tilpasning

Vi identifiserte fire studier som på ulike måter tematiserer tilpasning og fleksibilitet i språkundervisningen (tabell 7). Det er imidlertid verdt å merke seg at også flere av de foregående studiene på ulike måter har belyst slike behov.

Studiene er fra ulike land, tre er kvalitative og det er til sammen 207 deltakere i studien. En av studiene ser på linguodidaktisk profilering i forkant av språkundervisning med påfølgende tilpasset språkundervisning. En annen ser på fleksible undervisningsmodeller, der fleksibiliteten blant annet består i å tilpasse undervisningen til studentenes hverdagskontekster. Denne og de to siste studiene i denne kategorien ser også mer generelt på faktorer og rammebetingelser i immigrantenes liv som kan påvirke deres språklæring.

Tabell 7: Beskrivelse av ulike pedagogiske tilnærminger og tilpasning (n=4)

Studie	Studiedesign	Land	Antall deltakere	Hensikt/fokus
Dolzhikova 2018 (79)	Kontrollert	Russland	24	Effekten av linguodidaktisk profilering for språklæring
Riggs 2012 (80)	Kvalitativ	Australia	87	Erfaringer med tilpasning og tilrettelegging i språkundervisning
Tshabangu-Soko 2011 (81)	Kvalitativ	USA	20	Erfaringer med og faktorer som påvirker språklæring
Cooke 2006 (82)	Kvalitativ	Storbritannia	76	Erfaringer med tilpasning i språkopplæring

Linguodidactic profiling in teaching Russian as a foreign language to labour migrants

Dolzhikova A, Kurilenko V, Biryukova Y, Rummyantseva N, Kulikova E, Tumakova E. *Int. Migration & Integration*, 19:181–194, 2018. (79) (Artikkel).

Evaluering av tiltak for arbeidsinnvandrere i Russland. Deltakerne var fra Tadjikistan, 22-35 år, og ble delt i to grupper med 12 deltakere hver. Tiltaket er linguodidaktisk profilering for tilpasning av undervisning. Kontrollgruppen fikk et vanlig språkkurs. Begge kursene gikk over tre uker. Studien skulle verifisere rollen og kapasiteten til en typisk linguodidaktisk profil i undervisningen av russisk språk til tadjikiske arbeidsinnvandrere.

Funn: Studien konkluderer med at de som ble testet og var trent på bakgrunn av den linguodidaktiske profilen, viste resultater som var 25–30 % bedre enn språkstudenter trent i henhold til standardskjemaet, i alle sub-tester.

Flexible models for learning English are needed for refugee mothers

Riggs E, Block K, Gibbs L, Davis E, Szwarc J, Casey S, Duell-Piening P, Waters E. *Australian Journal of Adult Learning*, 52(2), 2012. (80) (Artikkel/rapport).

Kvalitativ studie fra Australia om flyktningemødre. 87 kvinner med flyktningebakgrunn deltok i fokusgrupper. Undervisningsmetodene som undersøkes innebærer tilpasning gjennom innovasjon og fleksible modeller, og da metoder for inklusjon og tilrettelegging, samt barrierer for språklæring.

Funn: Flere barrierer som hindrer flyktningemødre i å lære engelsk ble identifisert. Barrierene var bl.a. barnepass/-oppdragelse, bekymringer om at tilgjengelige barnepassmuligheter ikke er kulturelt passende og at deltidsstudier kan medføre velferdsutbetalinger. Noen innovative og fleksible modeller er tilsynelatende lovende, som for eksempel å inkorporere engelsklæring i hverdagskontekster. Forskerne konkluderer med at det er viktig med utvikling, implementering og evaluering av innovative modeller og settinger for å lære engelsk til kvinner med flyktningebakgrunn og små barn på en kulturelt passende måte.

English for speakers of other languages (ESOL): Improving English language acquisition for preliterate and nonliterate adult African refugees

Tshabangu-Soko TS, Caron RM. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 9:4, 416-433, 2011. (81) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra USA. Studien omhandler afrikanske flyktninger, etter FNs retningslinjer, i et ESOL-program. Denne erfaringsstudien ser også på rammebetingelser og faktorer som påvirker språklæring. Åtte deltagere (fire kvinner og fire menn), tre instruktører og en administrator er intervjuet individuelt, og det er utført en fokusgruppe med åtte deltagere. Intervjuene omhandler effektiviteten til ESOL-programmer.

Funn: Flere faktorer som motvirket deltakernes suksess i programmet ble identifisert: mangelen på undervisning fra personer med samme land- og språkbakgrunn svekker forståelse og skaper kommunikasjonsbarrierer; korte undervisningsprogrammer som ikke strekker til; mangel på vurdering av lese- og skriveferdigheter i morsmålet. Artikkelen gir noen anbefalinger til hvordan man kan forbedre effektiviteten i ESOL-programmer for denne populasjonen.

When I wake up I dream of electricity: The lives, aspirations and "needs" of adult ESOL learners

Cooke M. *Linguistics and Education*, 17(1), 56-73, 2006. (82) (Artikkel).

Kvalitativ studie fra Storbritannia, som omhandler voksne migranter som lærer engelsk. Studien ser på undervisning i engelsk som andrespråk, og tar spesielt for seg tilpasning, rammebetingelser og faktorer som påvirker språklæring. Dette er en erfaringsstudie, basert på 76 intervjuer med voksne migranter og fire dypere kasuistikker.

Funn: Resultatene viser at det er ikke tilstrekkelig med motivasjon, individuelle initiativer, støtte i familien og tilgang til engelskundervisninger. Artikkelforfatterne undersøker klasserommene disse deltakerne studerer i, og foreslår at metodene som brukes i

forsøket på å møte behovene deres – slik som individuelle læreplaner – er utilstrekkelige fordi de ignorerer livserfaringene til de som lærer engelsk som andrespråk. Forfatterne foreslår at aktivitetene og øvelsene som brukes i klasserommene hvor det undervises engelsk for talere av andre språk – selv om de fyller noe behov, slik som sosiale og affektive behov – ofte ikke evner å hjelpe migranter til å oppnå sine fulle potensial som brukere av engelsk, deltakere på arbeidsmarkedet og fremtidige borgere. Intervjuene viste også et slående mangfold blant studentene både mellom og innad i språk- og etniske grupper. Variasjonen består i forskjeller i klassebakgrunn, tidligere utdanning, lengde på opphold i Storbritannia, kjønn, alder, seksuell orientering, politisk tilhørighet og planer for framtiden.

Oppsummering

Immigranter og språkstudenter kommer fra ulike språk-, utdannings- og kulturbakgrunner, og lever ulike hverdagsliv med forskjellige forpliktelser i sine nye hjemland. Funnene som deles i de fire studiene om tilpasninger i språkopplæringen tilsier at innvandrere kan ha bedre forutsetninger for å lære og tilegne seg målspråket om undervisningen tar høyde for og innretter seg etter deltakernes ulike livssituasjonene på forskjellig vis. Dette kan blant annet forde en kartlegging av språkstudentenes bakgrunn, behov, forutsetninger og motivasjoner for språklæring. Dette gjelder både for innvandrere med lite utdanning og for de med gode utdanningskvalifikasjoner.

Økonomiske insentiver

En studie vurderte hvordan pengebonuser påvirker språklæring:

The value of earning for learning: Performance bonuses in immigrant language training

Aslund, O, Engdahl M. *Economics of Education Review*, 62, 192–204, 2018. (83) (Artikkel).

Registerbasert kontrollert studie med voksne innvandrere i Sverige. Kommuner ble inndelt i en tiltaksgruppe og en kontrollgruppe. Tiltaksgruppa fikk en pengebonus som insentiv, mens kontrollgruppa ikke fikk noen bonus. Ca. 50 kommuner inngikk i tiltaksgruppa, og disse ble ordnet parvis med kontrollkommuner. I tiltaksgruppa inngikk 38926 deltakere og i kontrollgruppa 38134 deltakere = totalt 77060. Immigrantene måtte bestå spesifikke svenskkurs innen 12 måneder etter kursstart, men ikke senere enn 15 måneder etter immigrasjon for å kunne få en bonus. Om disse kriteriene ble oppnådd kunne immigrantene søke om bonusutbetaling innen tre måneder etter at kurset var fullført. Pengebonusens størrelse var prestasjonsbasert, og avhang av type kurs de fullførte. Den totale summen en immigrant kunne motta var begrenset til SEK 12 000.

Funn: Pengebonusen forbedret ikke resultatene i snitt, men enkelte karakteristika ved institusjonene eller deltakerne kan gjøre det mer sannsynlig at bonus har effekt. Det er blant annet mer trolig at bonuser har effekt i de mer avanserte språkkursene, altså blant de flinkeste studentene, der studentene historisk sett har brukt kortere tid på å fullføre kursene. Effekten virker også større i de større byene, som Stockholm, der im-

migrantene har hatt en tendens til å både begynne tidligere på kurs, og til å fullføre fortere. Dette kan også ha med institusjonelle fordeler i de større byene. Det kan imidlertid være andre elementer enn bonusene i seg selv som ligger til grunn for disse forskjellene.

Diskusjon

Hovedfunn

I denne systematisk kartleggingsoversikten skulle vi undersøke metoder for andrespråksopplæring av voksne innvandrere. Vi inkluderte og beskrev 66 heterogene studier, med totalt ca. 2300 deltakere – i tillegg hadde en registerbaserte studie 77 060 deltakere (83) – som omtalte resultater av eller erfaringer med et stort spekter av tiltak og metoder for andrespråksopplæring av voksne innvandrere.

Gitt det brede spekteret av studier om tilnærminger for andrespråksopplæring av voksne innvandrere – når det gjelder karakteristika ved innvandrerne, opplæringsprogrammene, utfallsfokus og studiedesign – så kunne studiene vært sortert og presentert på mange ulike måter. Vår helhetsvurdering var at en gruppering i åtte tematiske kategorier var mest hensiktsmessig. Vi fant og inkluderte flest studier som omhandler tiltak som på ulike måter tar for seg forskjellige pedagogiske tilnærminger, tar i bruk teknologi i undervisningen, samt studier som undersøker hele språkprogrammer snarere enn enkeltelementer i undervisningen. I tillegg var det ti studier om språkopplæring på arbeidsplassen, seks studier som fokuserer på innvandrere med lite eller ingen utdanning og én studie evaluerte økonomiske insentivers påvirkning på språklæring. Et mangfold av aspekter ved andrespråksopplæring av voksne innvandrere er med andre ord studert de siste tiårene. Hovedtrekkene fra disse studiene er:

- Teknologiske hjelpemidler i språkundervisningen oppleves av mange innvandrere som nyttige og meningsfulle. De gir muligheten til å ta større ansvar for egen læring, kan fremme ordforråd og gi økt selvtillit i kommunikasjon på målspråket.
- For innvandrere med liten eller ingen utdanning ser det ut til at mange faktorer, f.eks. kulturell bakgrunn og læringskontekst, virker inn på deres opplevelse av læring.
- Språkopplæring på arbeidsplass og gjennom praksis oppleves av mange innvandrere som verdifullt, og de mener slik opplæring kan tilføre språkmessige, sosiale og arbeidsrelaterte gevinster. Det er viktig at arbeid-/praksisplassen legger til rette for øving på målspråket.
- Hvorvidt ulike språkprogrammer oppleves å fremme læring varierer på tvers av ulike grupper innvandrere. Bruk av passende undervisningsmateriell virker viktig.

- Det ser ut til at ulike pedagogiske tilnærminger og klasseromsstrategier kan være verdifulle, men virker forskjellig på ulike grupper immigranter. Det synes nyttig å kartlegge og bruke den enkelte deltakers ressurser i undervisningen.
- Bruken av historiefortelling og drama eller rollespill kan gjøre deltakerne mer komfortable med å snakke målspråket, og dermed gi økte språkferdigheter.
- Tilpasninger i språkopplæringen, f.eks. når det gjelder behov og forutsetninger, kan bedre mulighetene for å lære og tilegne seg målspråket.
- Pengebonuser ser ikke ut til å bedre innvandreres språktilegnelse.

Vi identifiserte imidlertid kun 12 kontrollerte studier av språkopplæring av voksne innvandrere (og én systematisk oversikt som oppsummerte slike studier). Med unntak av den registerbaserte studien fra Sverige – om effekten av pengebonus – hadde disse studiene kun 680 deltakere og ingen av studiene undersøkte det samme tiltaket. Det fins dermed begrenset dokumentasjon om hvilke språkopplæringsmetoder som er effektive for innvandrere, enten det gjelder innvandrere med lite eller ingen skolegang eller mer kvalifiserte innvandrere, og det er derfor vanskelig å si noe tydelig om hvilke tiltak eller metoder som fører til at voksne innvandrere lærer et nytt språk. Dette er ikke et overraskende funn, ettersom tidligere oversikter har kommet til samme konklusjon (6, 10). De kontrollerte studiene som er inkludert her kan imidlertid tilsa at noen metoder og tilnærminger kan fremme læring, i alle fall på enkelte områder av språkbeherkelsen.

Erfaringsstudiene, som det var en stor overvekt av i vår kartleggingsoversikt, kan samlet si oss at noen pedagogiske tilnærminger og metoder framstår som mer meningsfulle og nyttige for deltakerne. Disse kvalitative studiene gir også noe innsikt i hvilke faktorer og betingelser som oppleves som å ha innflytelse både på utbytte av undervisning og læring, men også til dels hvilke faktorer som legger til rette for eller er barrierer for deltakelse i språkopplæring.

Én type språkundervisning når ikke alle grupper

En viktig innsikt som kan sees i og på tvers av flere av studiene, er at gruppene «innvandrere» og «flyktninger» er meget mangfoldige. Dette mangfoldet kan sees både mellom og innad i språk- og etniske grupper. Variasjonen består for eksempel i forskjeller i klassebakgrunn, tidligere utdanning, lengde på opphold i vertslandet, foreldreskap, kjønn, alder, seksuell orientering, politisk tilhørighet, forpliktelser i hverdagen og planer for framtiden. Flere studier illustrerer også hvordan identitet endres i tid og rom. Dette handler om migrasjonsårsak, utdanningsbakgrunn, kulturell bakgrunn og språkbakgrunn, for å nevne noen faktorer. Det handler også om faktorer som om man kommer alene, med familie, om de har barn, eller andre forhold knyttet til hverdagslivet. Landet, lokalsamfunnet og de relasjonene man kommer til i vertslandet er også viktige. Alle disse faktorene kan påvirke i hvilken grad innvandrere lærer vertslandets språk, og i hvilken grad ulike tiltak eller metoder for språkopplæring har god effekt. En undervisningsmetode som oppleves som nyttig av én gruppe, får ikke nødvendigvis samme responsen av en annen, det være seg at annerledesheten består i kulturell bakgrunn, utdannings- eller språkbakgrunn.

På bakgrunn av dette konkluderes det i flere studier at én type språkundervisning ikke nødvendigvis kan nå alle grupper, og det påpekes at tilpasning til deltakergrupper, og gjerne den enkelte deltaker, er det som virker best på den enkeltes språklæring. Dette kan gjelde tilpasning til utdanningsbakgrunn, kulturbakgrunn, eller morsmål, men også utnyttelse av den enkelte deltakers bakgrunn og hverdagsliv for å kontekstualisere undervisningen, samt gjøre den mer direkte relevant.

Tilpasning av språkopplæring kan slik sett handle om kulturell tilpasning til en innvandrergruppe, tilpasning og tilrettelegging til hverdagslivet der barrierer for deltakelse i språkopplæring for eksempel kan være arbeidssituasjon eller ansvar for barn, eller også tilpasning til den enkeltes språknivå og utdanningsbakgrunn. Flere studier konkluderer med at språkopplæring som gjøres relevant for studentenes hverdag vil gjøre at studentene lettere ser nytten av opplæringen. Tilpasning handler da om fleksibilitet i både rammebetingelsene for språkopplæringen og i selve undervisningen. En slik fleksibilitet fremheves som en fordel med enkelte språkapper, der oppgaver kan knyttes til situasjoner som oppstår i hverdagen. Apper kan også være fleksible på den måten at de som skal lære språk kan bruke dem ved anledning. Koordinering av innsatsen og det å kartlegge behov og preferanser blir viktig i en sammenheng der tilpasning er et mål.

Nytten av å praktisere språket

Flere studier understreker også behovet for og nytten av å praktisere språket en skal lære og tilegne seg. Dette kan gjelde simulering ved hjelp av teknologi, gjennom praksis og opplæring i jobb, eller andre fora. I og med at det ikke alltid er like enkelt å få praktisert målspråket eller samtale med de lokale, kan det være nyttig å legge til rette for at språkstudentene skal få slik praksis. Her kan det også nevnes at det ser ut til å være viktig å sette av tid til samtaler og språkøving. Språklæring på arbeidsplass eller gjennom praksis kan ved å gi rom for å praktisere, utforske og øve språk i reelle situasjoner gi språklige fordeler, og kan i tillegg gi sosiale fordeler ved å utgjøre sosiale fellesskap, både med innfødte og med andre innvandrere. Kontakten med lokale folk kan bidra til bedret integrasjon.

Et fellestrekk ved mange av de inkluderte studiene er at det å knytte språkopplæringen til hverdagsliv og lokalmiljø erfares som læringsfremmende. Integrasjon og tilhørighet kan sees som både middel og mål. Det å skape sosiale relasjoner til lokalbefolkning gir bedre språklæring gjennom øving og praksis, og bedret språk legger grunn for økt integrasjon, ifølge erfaringene til flere av deltakerne i studiene. Undervisning i mållandets kultur parallelt med undervisning i språk kan synes å ha tilsvarende virkning med å gi språklæringen en klarere kontekst. Samtidig påpekes det i flere studier at det oppleves som verdifullt å også knytte språkopplæring til aktiviteter som er kjente fra tidligere i livet og det å anvende morsmål i språkundervisningen, og ha en viss kulturell tilpasning. Eventuelt kan det også brukes personer fra samme kulturelle eller språkbakgrunn som kan målspråket i opplæringen. Det kan gi bedre forståelse også av målspråket.

Fleksible ordninger, individuelle planer, tilbakemeldinger og oppfølging er generelle tendenser som kan gjenfins på tvers av flere studier.

Det denne kartleggingsoversikten har som hovedfokus er hvilke tiltak og undervisningsmetoder som har effekt på språklæring og hvordan ulike opplæringsformer erfarer av deltakerne. Et relatert spørsmål som kan være viktig å vurdere i tillegg, er om de voksne språkstudentene faktisk anvender og er klar over de læringsstrategiene de tilegner seg gjennom språkkurs. Hvordan kan språkstudenter gå fram og hvilke strategier kan de bruke for å skape sosiale bånd og rom for bruk av sine nye språkkunnskaper og ferdigheter? (84) Dette spørsmålet blir berørt med tematikken rundt behovet for tider og steder å faktisk praktisere det språket en er i ferd med å tilegne seg, men kan også handle om langtidseffektene av språkopplæring. Videre er det viktig å vurdere om tiltakene i det hele tatt når fram til de en ønsker å nå. Det er med andre ord viktig å ikke bare se på hvilke tiltak som fins og om de virker, men også om de i det hele tatt brukes, og om ikke, så hvorfor det er slik. Rida (85) skriver om «ikke-deltakerne», og ser på muslimske kvinner i Australia som har rett på språkopplæring, men som ikke benytter seg av tilbudet. Forskerne finner at både interne og eksterne faktorer har innflytelse på om muslimske kvinner deltar eller ikke deltar på språkkurs.

Styrker og svakheter

Kartleggingsoversikter er særlig nyttige når forskningsspørsmålet angår «hvilken forskning fins og hva sier den om» et tema. Slike beskrivende oversikter gir en bred inngang for beslutningstakere ved at de oppsummerer omfattende problemstillinger, og leder samtidig leserne til mer detaljert materiale som inngår i inkluderte studier.

Styrkene ved denne systematiske kartleggingsoversikten er samarbeidet med oppdragsgiver om prosjektplanen samt det systematiske og uttømmende litteratursøket. Vi hadde brede inklusjonskriterier og vi mener vi det er liten sjanse for at vi har gått glipp av noen relevante studier. Vi gikk gjennom 5017 referanser fra grålitteratursøk og leste mer enn 1000 fulltekster. Slik identifiserte og inkluderte vi blant annet flere relevante PhD-avhandlinger og masteroppgaver om språkopplæring for innvandrere.

En svakhet ved denne systematiske kartleggingsoversikten er imidlertid at vurderingen av grålitteratur er gjort av én forsker, noe som kan ha ført til skjevheter i utvelgelsen av studier. Utvelgelsen fra hovedsøkene ble derimot gjort i samarbeid mellom to forskere. Utvelgelsen av referanser fra grålitteratursøkene ble gjort i tråd med utvelgelsen fra hovedsøkene. Vi er oppmerksomme på at litteratursøket i litteraturdatabasene begynner å bli gammelt. Det er imidlertid liten grunn til å tro at det har vært gjennomført særlig mange kontrollerte studier på feltet i tida etter at søkene ble gjort. Overordnet fins det veldig begrenset grunnlag for å si noe om hvilke tiltak som kan ha god effekt på språk(opp)læring. Vi var i utgangspunktet åpne for å inkludere alle empiriske studier som så på faktorer som kan ha innvirkning på språklæring og -opplæring, inkludert strukturer og rammebetingelser som kan ha innflytelse på både deltakelse og utbytte av opplæringen. På grunn av omfanget av identifiserte studier, og heterogeniteten blant

disse, bestemte vi i dialog med oppdragsgiver at kartleggingsoversikten skulle begrenses til studier som fokuserer på tiltak og metoder for å fremme språkopplæring. Med det opprinnelige vide fokuset kunne vi fått en bedre forståelse for at det ikke bare er tiltakene og undervisningsmetodene i seg selv som avgjør om noen lærer seg språk, men også kontekstene opplæringen finner sted i. Både klasseromskontekst, hverdagsliv, lokalsamfunn, og nasjonal politikk virker inn her, og disse faktorene har forskjellig påvirkningskraft på ulike grupper og individer blant innvandrerne.

Til slutt nevner vi at vi hadde brede inklusjonskriterier, særlig mht. tiltak: vi skulle inkludere språkopplæring gjennomført i klasserom eller på annen arena. Ulike fagfolk vil trolig tolke rammene for slike tiltak ulikt. Vi valgte å være inkluderende i vår forståelse. Vi kan derfor ha inkludert studier og tiltak som enkelte fagfolk vil mene er mindre relevante i en norsk sammenheng. I denne kartleggingsoversikten har vi ikke kvalitetsvurdert de inkluderte studiene eller vurdert tilliten til den samlede dokumentasjon. Det vil si at studiene kan ha varierende kvalitet som kan påvirke hvorvidt vi kan stole på resultatene.

Hvor generaliserbare er resultatene?

Vi skulle inkludere studier fra settinger som er sammenlignbare med norske forhold, det vil si studier primært fra Europa, men vi inkluderte også studier fra OECD-land. Blant de 66 inkluderte studiene var 60 % av studiene fra Europa – hele én fjerdedel var fra Skandinavia – en tredjedel var fra Nord-Amerika og resten var fra andre OECD-land. Hovedvekten av studiene var dermed fra land som sosiokulturelt er nokså like Norge. Videre er det med det brede spektrum av deltakere, geografiske steder og miljøer sannsynlig at resultatene fra denne kartleggingsoversikten er overførbare til flere forskjellige kontekster, inkludert Norge.

Kunnskapshull

Det fins begrenset dokumentasjon om hvilke språkopplæringsmetoder som er effektive for innvandrere. For å etablere sikrere kunnskap om dette er det særlig behov for kontrollerte studier av konkrete opplæringstiltak og språkopplæringsmetoder rettet mot innvandrere. Ettersom denne oversikten tilsier at ulike metoder kan ha forskjellig innvirkninger på ulike grupper av innvandrere, med tanke på for eksempel opprinnelsesland og utdanningsbakgrunn, er det videre behov for slike studier inkluderer slike variabler.

I en framtidig forskningsoversikt kunne det også vært nyttig å inkludere forskning på faktorer og rammebetingelsen av innflytelse på språklæring og –opplæring, og deltagelse i slik opplæring. Det kunne gitt bedre innsikt også i konteksten språklæring skjer i, og hvilke tiltak og tilpasninger ulike innvandrergrupper har behov for.

Konklusjon

Denne systematiske kartleggingsoversikten viser at det fins svært mange studier som omhandler andrespråksopplæring for innvandrere, og det er stort spenn i tematisk og metodisk tilnærming til feltet. Videre er de fleste studiene kvalitative med få studiedeltakere. Vi identifiserte og inkluderte 66 studier, men de fleste hadde få deltakere og det var totalt kun ca. 2300 deltakere i studiene. I tillegg var det en registerbaserte studie med 77 060 deltakere. Dette gjør det utfordrende ikke bare å kartlegge all forskningen, men også å konkludere klart hvilke tilnærminger, metoder og tiltak som kan ha best effekt. Et fellestrekk ved mange av de inkluderte studienes konklusjoner var at innvandrere er en heterogen gruppe og kommer til språkopplæringen med svært ulike forutsetninger og bakgrunner. Det kan se ut til at tilpasning til deltakergrupper, og gjerne den enkelte deltaker, er det som virker best på den enkeltes språklæring.

For å kunne trekke sikre slutninger om hva er de mest effektive metodene for andrespråkopplæring av voksne innvandrere er det nødvendig med mer og bedre forskning. Forskningen bør designes for å undersøke effekten av ulike undervisningsmetoder og tiltak i språkopplæring, og bør inkludere ulike grupper av innvandrere. Samtidig kan det være behov for å bedre kartlegge hvilke faktorer og rammebetingelser som gjør at noen deltar i og lykkes med språkopplæring og integrasjon, mens andre faller utenom.

Referanser

1. Slik oppsummerer vi forskning [nettdokument]. Oslo: Nasjonalt folkehelseinstitutt (tidl. Kunnskapscenteret) [oppdatert 2014] . Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/kk/oppsummert-forskning-forhelsetjenesten/slik-oppsummerer-vi-forskning/>
2. SSB.no
3. NOU 2017: 2: Integrasjon og tillit— Langsiktige konsekvenser av høy innvandring, 2017.
4. Helsedirektoratet. Migrasjon og helse – utfordringer og utviklingstrekk. Mai 2009
5. IMDi.no
6. Monsen M. Andrespråksdidaktisk forskning på voksenopplæring i Norge: En oversikt fra 1985 til i dag. NOA norsk som andrespråk. Årgang 30. 1-2. 2015
7. Arnesen H, Roddvik V, Slette IR. Norskopplæring for innvandrere med høyere utdanning fra hjemlandet – Kartlegging og anbefalinger. VOX Nasjonalt fagorgan for Kompetansepoltikk 2015. ISBN: 978-82-7724-235-4.
8. Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven). Tilgjengelig på: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-80>
9. Djuve AB, Kavli HC, Sterri EB, Bråten B. Introduksjonsprogram og norskopplæring. Hva virker – for hvem? Fafo-rapport 2017:31. ISBN (elektronisk): 978-82-324-0401-8. 2017. Tilgjengelig på <http://www.faf.no/index.php/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/item/introduksjonsprogram-og-norskopplaering>
10. Flodgren GM, Nøkleby H, Meneses J. Språkopplæring for voksne innvandrere med lite eller ingen skolegang: en systematisk oversikt over effektstudier, Folkehelseinstituttet. Forskningsoversikt 2018. ISBN (elektronisk): 978-82-8082-919-1. Tilgjengelig på <https://www.fhi.no/publ/2018/sprakopplaring-for-voksne-innvandrere-med-lite-eller-ingen-skolegang-en-sys/>
11. Arskey H, O'Malley L. Scoping studies: towards a methodological framework. International Journal of Social Research Methodology 8(1):19-32. 2005
12. Levac D, Colquhoun H, O'Brien K. Scoping studies: advancing the methodology. Implementation Science 69(5). 2010.
13. Randen, GT, Monsen, M, Steien, GB, Hagen, K og Pajaro, AP. Norskopplæring for voksne innvandrere - en kunnskapsoppsummering. Høgskolen i Innlandet. 2018. Kompetanse Norge. Tilgjengelig fra:

<https://www.kompetansenorge.no/statistikk-og-analyse/publikasjoner/norskopplaring-for-voksne-innvandrere---en-kunnskapsoppsummering/>

14. Brautaset A. Norsk som andrespråk. I: Bull T, Lindgren AR (red). De Mange språk i Norge. Oslo : Novus, 2009
15. Serrano R, Miralpeix I. 2013. Review of doctoral research on second language teaching and learning in Spain (2008–2010). *Lang. Teach.*, 46.1, 87–107. 2013.
16. Muñoz LC, Colucci E, Smidt H. Free Digital Learning for Inclusion of Migrants and Refugees in Europe: A Qualitative Analysis of Three Types of Learning Purposes. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(2), 2018
17. Bradley L, Lindström NB, Hashemi SS. Integration and Language Learning of Newly Arrived Migrants Using Mobile Technology. *Journal of Interactive Media in Education*, 2017(1): 3, pp. 1–9, 2017
18. Lindström NB, Hashemi SS, Bartram L, Bradley L. Mobile Resources for Integration: How Availability Meets the Needs of Newly Arrived Arabic-Speaking Migrants in Sweden. In K. Borthwick, L. Bradley & S. Thouësnny (Eds), *CALL in a climate of change: adapting to turbulent global conditions – short papers from EUROCALL 2017* (pp. 40-45), 2017
19. Hansson H, Qazi H, Sundqvist I, Mozelius P. Online digital mentorship: How might a digital communication tool facilitate informal learning and integration of newly arrived in Sweden In: Anabela Mesquita and Paula Peres (ed.), *Proceedings of the 16th European Conference on e-Learning - ECEL 2017* (pp. 178-184) 2017
20. Jones A, Kukulska-Hulme A, Norris L, Gaved M, Scanlon E, Jones, J, Brasher A. Supporting Immigrant Language Learning on Smartphones: A Field Trial. *Studies in the Education of Adults*, 49:2, 228-252, 2017
21. Gaved M, Peasgood A. Fitting In versus Learning: A Challenge for Migrants Learning Languages Using Smartphones. *Journal of Interactive Media in Education*, 2017(1), article no. 1, 2017
22. Kukulska-Hulme A,; Gaved M, Paletta L, Scanlon E, Jones A, Brasher A. Mobile incidental learning to support the inclusion of recent immigrants *Ubiquitous Learning: an international journal*, 7(2) pp. 9–21, 2015
23. Scanlon E, Gaved M, Jones A, Kukulska-Hulme A, Paletta L, Dunwell I, Representations of an Incidental Learning Framework to Support Mobile Learning. *Proceedings of the 10th International Conference on Mobile Learning 2014*, IADIS Press, pp. 238–242, 2014
24. Hansen TK. The Danish simulator: Successfully exploring the cost-cutting potential of computer games in language learning. *International Conference – “ICT for Language Learning” 6th edition*, 2016
25. Ahmad KS, Sudweeks F, Armarego J. English Vocabulary in a Mobile Assisted Language Learning (MALL) Environment: A Sociocultural Study of Migrant Women. *Interdisciplinary Journal of e-Skills and Life Long Learning*, 11, 25-45, 2015

26. Mao Y, Guardado M, Meyer KR. Integrating Chinese community into Canadian society: Podcasts, technology apprehension, and language learning. *In J. Aitken (Ed.), Cases on Communication Technology for Second Language Acquisition and Cultural Learning (pp. 459-483). Hershey, PA: IGI Global, 2013*
27. Sanchez KR Adult Learning in a Computer-Based ESL Acquisition Program. *University of California, Santa Barbara California Polytechnic State University, San Luis Obispo Joint Doctoral Program, 2013*
28. Neri A, Cucchiaroni C, Strik H. The Effectiveness of Computer-Based Speech Corrective Feedback for Improving Segmental Quality in L2 Dutch. *ReCALL 20(2): 225-243. 2008 © European Association for Computer Assisted Language Learning, 2008*
29. Bernsen NO, Hansen TK, Kiilerich S, Madsen TK. Field evaluation of a single-word pronunciation training system. *Proceedings of the Fifth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'06), 2006*
30. Ose KA. Med fokus på uttale i norsk som andrespråk: en studie av uttalen til fremmedspråklige kursdeltakere på begynnernivå - før og etter uttalekurs. *Masteravhandling, Trondheim 2005*
31. Sandhu K. Reaching All Students in an ESL Class. Practitioner Research Briefs, 1999-2000 Report Series. *Virginia Adult Education Research Network, practitioner Research Briefs, 1999-2000 Report S, 2000*
32. Hansen TK, Petersen AC. "The Hunt for Harald" – Learning Language and Culture Through Gaming. In: Felicia P (ed.). *Proceedings of the 6th European Conference on Game Based Learning. Hosted by University College Cork and Waterford Institute of Technology, Ireland. 2012*
33. Hansen TK. "The Hunt for Harald " – 3d Immersive Language and Culture Learning Through Gaming and Speech Recognition. *The New Perspective in Science Education Conference. Italy. 2012.*
34. Choi J, Ziegler G. Literacy education for low-educated second language learning adults in multilingual contexts: the case of Luxembourg. *Multilingual Education 2015;5(1):4. 2015*
35. Kotik-Friedgut B, Schleifer M, Golan-Cook P, Goldstein K. A. Lurian systemic-dynamic approach to teaching illiterate adults a new language with literacy. *Psychology & Neuroscience 2014;7(4):493 2014*
36. Montero MK, Newmaster S, Ledger S. Exploring Early Reading Instructional Strategies to Advance the Print Literacy Development of Adolescent SLIFE. *Journal of Adolescent & Adult Literacy 58(1) September 2014 doi: 10.1002/jaal.318 © 2014 International Reading Association (pp. 59–69), 2014*
37. Jensen LL. CL og mundtlige færdigheder i dansk som andetsprog *Sprogforum, Årg. 17, nr. 53 (2011)*
38. Lundgren B. Skolan i livet - livet i skolan: några illitterata invandrarkvinnor lär sig tala, läsa och skriva på svenska som andraspråk. *Umeå University, 2005*
39. Bramm E, Kirilova M. "Du skal bare sætte hende i gang, du skal ikke gå og passe hende": om sprog og praktikforløb for flygtninge og indvandrere. *Sprogforum, Årg. 24, nr. 66 (2018)*

40. Victoria MP. English: Its Role as the Language of Comity in an Employment Programme for Canadian Immigrants. *Globalisation, Societies and Education*, 15:1, 114-134, 2017
41. Riley T, Douglas SR. The Multicultural Café: Enhancing Authentic Interaction for Adult English Language Learners through Service Learning *TESL CANADA JOURNAL/REVUE TESL DU CANADA*, 25 Volume 34, issue 11, 2016 PP. 25–50, 2016
42. Frederiksen KM. At finde sin stemme på dansk. *Sprogforum, Årg. 19, nr. 57* (2013)
43. Andrew M. Reshaping educational experience by volunteering in the community: Language learners in the real world. *Journal of Intercultural Communication*, ISSN 1404-1634, issue 25, March 2011. 2011
44. Sandwall, K. I Learn More at School: A Critical Perspective on Workplace-Related Second Language Learning In and Out of School. *TESOL QUARTERLY Vol. 44, No. 3, September 2010*, 2010
45. Dudley L. Integrating volunteering into the adult immigrant second language experience. *The Canadian Modern Language*, University of Toronto Press, Volume 63, Number 4, June 2007 pp. 539-561, 2007
46. Delander L, Hammarstedt M, Maansson J, Nyberg E. Integration of Immigrants. The Role of Language Proficiency and Experience. *Evaluation Review* 2005;29(1):24-41, 2005
47. Gjerseth M. Norskopplæring for voksne innvandrere: hva kan vi lære av introduksjonsprogrammet i Stavanger? *Hovedoppgave i pedagogikk - Universitetet i Oslo*, 2004
48. Katz ML. Workplace language teaching and the intercultural construction of ideologies of competence. *The Canadian Modern Language Review/La Revue canadienne des langues vivantes*, 57, 1 (September/septembre), 2000
49. Bucken-Knapp G, Fakih, Z, Spehar A. Talking about Integration: The Voices of Syrian Refugees Taking Part in Introduction Programmes for Integration into Swedish Society. *International Migration*, 2018
50. Lello CS. «Taket er oppe, gulvet er nede, og det er sju dager i uka». Et kritisk blikk på norskopplæringa for voksne innvandrere. *NTNU*, 2018
51. Skeie K. Hvordan opplever flyktninger på introduksjonsprogrammet at de lærer norsk best?: en Q-metodologisk studie om hvordan flyktninger selv erfarer egen språklæring. *NTNU*, 2017
52. Skaptadottir UD, Innes P. IMMIGRANT EXPERIENCES OF LEARNING ICELANDIC AND CONNECTING WITH THE SPEAKING COMMUNITY. *Nordic Journal of Migration Research*, 7(1), 20-27, 2017
53. Rodin L, Rodin A, Brunke S. Language training and well-being for qualified migrants in Sweden. *INTERNATIONAL JOURNAL OF MIGRATION, HEALTH AND SOCIAL CARE, VOL. 13 NO. 2 2017*, pp. 220-233, 2017
54. Johnston J. Conversation-based programming and newcomer integration: A case study of the Språkhörnan program at Malmö City Library. *Library & Information Science Research* 38 (2016) 10–17, 2016
55. Rodriguez-Garcia LM. Influential Factors That Affect Retention and Language Acquisition in Beginning ESL Adults Students. *Walden University*, 2014

56. Chao X; Mantero M. Church-Based ESL Adult Programs: Social Mediators for Empowering "Family Literacy Ecology of Communities." *Journal of Literacy Research* 2014, Vol. 46(1) 90–114, 2014
57. Lukes M. I understand English but can't write it: The power of native language instruction for adult English learners. *International Multilingual Research Journal*, 5:1, 19-38, 2011
58. Dixon L. "I Was Very Scared... Now I Am Not Scared." *Adults Learning*, v22 n5 p26-27 Jan 2011. 2011
59. Rocha P, Isbell-Hager L. A qualitative phenomenological study of the meaningfulness of English language instruction on adult students. *UNIVERSITY OF PHOENIX*, February, 2011
60. Han C, Starkey H, Green A. The politics of ESOL (English for speakers of other languages): Implications for citizenship and social justice. *International Journal of Lifelong Education*, 29:1, 63-76, 2010
61. Okeke AA, Alidou H, The acculturation model: A case of the recent adult Sudanese and Somalis immigrant English language learners. *VDM Verlag Dr. Mueller e.K. (November 6, 2008)*, 2008
62. Chung LM. Second language learning as empowerment: Adult Latino immigrants as students, teachers, and problem solvers. *UNIVERSITY OF CALIFORNIA, SAN DIEGO*, 2006
63. Goodkind JR. Effectiveness of a Community-Based Advocacy and Learning Program for Hmong Refugees. *American Journal of Community Psychology*, Vol. 36, Nos. 3/4, December, 2005
64. Chao X, Kuntz A. Church-based ESL program as a figured world: Immigrant adult learners, language, identity, power. *Linguistics and Education* 24 (2013) 466–478, 2013.
65. Smyser H, Alt M. Developing Mental Orthographic Representations in Refugee Spellers with Low Literacy: How Much Input Is Too Much? *Journal of Research in Reading*, Volume 41, Issue 3, 2018, pp 455–474.
66. Zavialova A. An Emerging Pedagogical Approach to Teaching Pragmatic Formulas. *TESL CANADA JOURNAL/REVUE TESL DU CANADA* Volume 34, issue 3, 2017 PP. 192–204, 2017
67. Calvert M, Sheen Y. Task-Based Language Learning and Teaching: An Action-Research Study. *Language Teaching Research*, Vol. 19(2), 226-244, 2015
68. Rodriguez-Kaarto T, Hahn YA. Learning advanced Finnish: Explorations for second language AC quisition. *Conference: Design and Emotion. Bogotá, Colombia, 2014*, 2014
69. Alhassan AM, Kuyini AB. Teaching Immigrants Norwegian Culture to Support Their Language Learning *International Education Studies*; Vol. 6, No. 3, 2013
70. Ong'anga CA, Odongo AJ. Investigating tasks and teaching methods for adult Somali refugees at a London Esol centre. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, MCSER Publishing, Rome-Italy, Vol 4 No 3, 2013
71. Coker CM. An investigation of Knowles' principles of andragogy in a second-language environment. *University of Phoenix*. 2013
72. Werge-Olsen IB, Vik K. Activity as a tool in language training for immigrants and refugees. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 19:6, 530-541

73. Walters JDM. Beyond exhortation: training students of English as a second language to infer meaning from context. *University of Nottingham*, 2006
74. Rossiter MJ. 'It's Like Chicken but Bigger': Effects of Communication Strategy in the ESL Classroom. *Canadian Modern Language Review/ La Revue canadienne des langues vivantes* 60(2):105-121, 2003
75. Balyasnikova N, Gillard S, Higgins S, Hume M. Enhancing Teaching English as an Additional Language Through Playfulness: Seniors (Ethno)Drama Club in Vancouver's Downtown Eastside. *TESOL Journal* 9.3, September 2018. 2018
76. Balyasnikova N, Gillard S. I Love To Write My Story: Storytelling And Its Role In SENIORS' Language Learning. *The Canadian Journal for the Study of Adult Education*, 30,2 August 2018, 81–90, 2018
77. Nicholas BJ, Rossiter MJ, Abbott ML. The Power of Story in the ESL Classroom. *The Canadian Modern Language Review*, Volume 67, Number 2, May 2011, pp. 247-268, 2011
78. Magos K, Politi, F. The creative second language lesson: The contribution of the role-play technique to the teaching of a second language in immigrant classes. *Regional Language Centre Journal* 39.1, 2008
79. Dolzhikova A, Kurilenko V, Biryukova Y, Rumyantseva N, Kulikova E, Tumakova E. Linguodidactic Profiling in Teaching Russian as a Foreign Language to Labour Migrants. *Int. Migration & Integration (2018)* 19:181–194, 2018
80. Riggs E, Block K, Gibbs L, Davis E, Szwarc J, Casey S, Duell-Piening P, Waters E. Flexible Models for Learning English Are Needed for Refugee Mothers. *Australian Journal of Adult Learning*, Volume 52, Number 2, July, 2012
81. Tshabangu-Soko TS, Caron RM. English for Speakers of Other Languages (ESOL): Improving English Language Acquisition for Pre-literate and Non-literate Adult African Refugees. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 9:4, 416-433, 2011
82. Cooke M. When I Wake up I Dream of Electricity: The Lives, Aspirations and "Needs" of Adult ESOL Learners. *Linguistics and Education* Volume 17, Issue 1, Spring 2006, Pages 56-73, 2006
83. Aslund, O, Engdahl M. The value of earning for learning: Performance bonuses in immigrant language training. *Economics of Education Review* 62 (2018) 192–204, 2018
84. Taylor-Leech K, Yates L 2012. Strategies for building social connection through English: Challenges for immigrants and implications for teaching English as a second language. *Australian Review of Applied Linguistics* 35:2 (2012),
85. Rida A, Milton M 2001. Non-Joiners: Why Migrant Muslim Women Aren't Accessing English Language Classes. *Prospect* Vol. 16 No. 1 April 2001

Vedlegg

Vedlegg 1 - Ordliste

[Begrep]	[Forklaring]
Affordance	Funksjonene og mulighetene et element i landskapet/samfunnet kan tilby et individ. Muligheter til å ta i bruk de utfordringer og funksjoner de ulike elementene i omgivelsene kan tilby.
Andrespråk	Språk en person ikke har som førstespråk, og som læres i et miljø der det språket er i allmenn bruk som dagligspråk.
CALL	Computer assisted language learning/ dataassistert språklæring
CAPT	Computer assisted pronunciation training/ dataassistert uttaleøving
EAL	English as additional language/ engelsk som tilleggsspråk
ESL	English as a second language/ engelsk som andrespråk
ESOL	English for speakers of other languages/ engelsk for talere av andre språk
Fremmedspråk	Språk som ikke er en persons førstespråk, og som læres utenfor miljøer hvor det er i allmenn bruk som dagligspråk.
Førstespråk	Se morsmål
LESLLA	Low educated adult second language and literacy acquisition / andrespråktilegnelse og tilegnelse av lese- og skriveferdigheter for lavt utdannede voksne
MALL	Mobile assisted language learning/ mobilassistert språklæring
Mellomspråk	Blir brukt om språket som andrespråksinnlærere har under læringsprosessen
Morsmål	Det språket en lærer som barn, gjerne hjemme eller på skolen. <i>Førstespråk</i> kan også bli brukt. I engelskspråklig litteratur brukes også L1.
Målspråk	Det språket som skal læres

Språkinnlærer

Den som skal lære/lærer et nytt språk. I rapporten brukes stort sett «språkstudent» eller «student».

Vedlegg 2 - Søkestrategier

Database: ERIC (ProQuest)**Search date: 06.11.2018**

(MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Refugees") OR MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Immigrants")) OR ti(refugee* OR immigrant* OR asylum-seeker* OR newly-arrived OR family-reunion* OR resettle*) OR ab(refugee* OR immigrant* OR asylum-seeker* OR newly-arrived OR family-reunion* OR resettle*) AND (MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Second Language Learning") OR ti(language) OR ab(language)) AND (ti(learning OR teaching OR training OR instruction* OR method* OR program* OR educat* OR class* OR course*) OR ab(learning OR teaching OR training OR instruction* OR method* OR program* OR educat* OR class* OR course*)) : 5054

Database: Web of Science**Search date: 06.11.2018**

1 **3,931** TOPIC: (refugee* OR immigrant* OR asylum-seeker* OR newly-arrived OR family-reunion* OR resettle*) AND TOPIC: (language) AND TOPIC: (learning OR teaching OR training OR instruction* OR method* OR program* OR educat* OR class* OR course*)

Indexes=SCI-EXPANDED, SSCI, A&HCI, ESCI Timespan=All years

Database: Scopus**Search date: 06.11.2018**

TITLE-ABS-KEY ((language) AND (refugee* OR immigrant* OR asylum-seeker* OR newly-arrived OR family-reunion* OR resettle*) AND (learning OR teaching OR training OR instruction* OR method* OR program* OR educat* OR class* OR course*)) : 3437

Database: Social Services Abstracts**Search date: 06.11.2018**

(MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Refugees") OR MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Immigrants")) OR ti(refugee* OR immigrant* OR asylum-seeker* OR newly-arrived OR family-reunion* OR resettle*) OR ab(refugee* OR immigrant* OR asylum-seeker* OR newly-arrived OR family-reunion* OR resettle*) AND (MAINSUBJECT.EXACT.EXPLODE("Second Language Learning") OR ti(language) OR ab(language)) AND (ti(learning OR teaching OR training OR instruction* OR method* OR program* OR educat* OR class* OR course*) OR ab(learning OR teaching OR training OR instruction* OR method* OR program* OR educat* OR class* OR course*)) : 397

Database: Sociological Abstracts**Search date: 06.11.2018**

(ti(refugee* OR immigrant* OR asylum-seeker* OR newly-arrived OR family-reunion* OR resettle*) OR ab(refugee* OR immigrant* OR asylum-seeker* OR newly-arrived OR family-reunion* OR resettle*)) AND (ti(language) OR ab(language)) AND (ti(learning OR teaching OR training OR instruction* OR method* OR program* OR educat* OR class* OR course*) OR ab(learning OR teaching OR training OR instruction* OR method* OR program* OR educat* OR class* OR course*)) : 2159

Database: Social Care Online

Search date: 06.11.2018

PublicationTitle:'foreign-Language OR second-language' - OR - AbstractO-
mitNorms:'foreign-Language OR second-language' : 122

SpringerLink

Search date: 21.02.2019

"foreign language" AND (refugee OR asylum-seeker OR immigrant)'
within 2000 - 2019 : 5,352 Result(s)

Vi vurderte de 200 første

"second language" AND (refugee OR asylum-seeker OR immigrant)'
within 2000 - 2019 : 5,027 Results

Vi vurderte de 200 første

JStor

Search date : 21.02.2019

ti:(foreign-language OR second-language) OR tb:(foreign-language OR second-lan-
guage) OR ab:(foreign-language OR second-language) m avgrensning fra år 2000: 781
AND Asylum-seeker: 2 (ga ingen tillegg)
AND Refugee: 3 (ga 1 i tillegg)
AND Immigrant: 15 (ga 5 i tillegg)

Til sammen fra JStore = 787

Google Scholar

Search date: 09.11.2018

(foreign-language OR second-language) (2000-2018)
De vurderte de 200 første

Nora – treff kopiert ut og lagret

Search date: 19.02.2019

Fremmedspråk : 37

Andrespråk : 109

**Oria (Avhandlinger, doktorgradsavhandlinger, artikler, masteroppgaver) 2000-
Tilslutt**

Search date: 04.03.2019

Fremmedspråk : 819

Andrespråk : 321

Bibliotek.dk (tidsskriftartikkel) - tilslutt

Search date: 19.02.2019

Fremmedspråk : bare 2000- og tidsskriftartikkel: 303

Andetspråk : bare 2000- og tidsskriftartikkel: 179

OpenGrey

Search date: 05.03.2019

Foreign-language (year:20xx) søkte år for år fra 2000 til 2019 : 533

“Second language” (year:20xx) søkte år for år fra 2000 til 2019 : 341

GreyLit

Search date: 05.03.2019

Foreign-language : 0

Second-language : 2

OECD iLibrary

Search date: 19.02.2019 - tilslutt

Title and abstract: foreign-language OR second-language : 12

Utgitt av Folkehelseinstituttet

Juli 2020

Postboks 4404 Nydalen

NO-0403 Oslo

Telefon: 21 07 70 00

Rapporten kan lastes ned gratis fra

Folkehelseinstituttets nettsider

www.fhi.no